

PK
6549
S85A17
1922





تخفیه	سطر	
۷۶	۹	(آرو)
۷۸	۳	(المدی)
۷۸	۴	(یلا)
۷۸	۵	(ویرا)
۷۸	۱۰	(اکر)
۸۸	۱۰	(کمدنک)
۹۰	۵	(کورمانک)
۹۰	۱۱	(بیلنسکز)
۹۲	۱۲	(طامه)
۹۹	۲۳	(اسحاب)
۱۰۰	۲	(بنیازلری)
۱۰۲	۲۳	(ططس)

- یا کلیشدر -

۱۱۰	۱۵	(برزو) اولمش . (برون) اوله جقدر
۱۱۲	۲۱	(وا) اولمش . (ورا)

نی چیمایانلر

نویسه	ص	
۵	۳	(اسکی) کلهسی ای چیمامشدر
۶	۶	» » (بقنه)
۸	۱	» » (دگتر)
۱۳	۶	» » (بوردن)
۱۳	۱۱	» » (یا که)
۱۲	۱	» » (پاشا)
۱۲	۱۱	» » (بیی)
۱۵	۱	» » (پاشا)
۱۶	۱	» » (یار)
۲۸	۳	» » (بشا)
۲۸	۲	» » (یخشی)
۲۸	۵	» » (کردان)
۲۸	۹	» » (کرکمز)
۳۶	۶	» » (پندن)
۲۳		صوٹ سطرده (لمصححه) اوئودولمشدر
۲۹	۹	(کوپرودن) کلهسی ای چیمامشدر
۵۲	۱۲	» » (تورر)
۷۰	۲	» » (دیکل)
۷۰	۷	» » (کورمر)
۷۲	۱	» » (اسلو)
۷۴	۱۲	» » (نوحیچن)
۷۶	۸	» » (انلردن)

یالکز بوراده عرص ایدم جکم شیر وار : (ولد چلی افندی) املامزك اصلاح و تعدیل طرفداری اولدیغندن حرکه سز اوله رق یازارکن پک یکی بر صورتده یازمشدی ؛ واولرک ، کافلرک هر بریسی ایچون بر اشارت قویدیغی کی قالین اوقونان ، ایجه اوقونان حرفلری ده آیرمشدی . حالبوکه مذکور اشارتله مشارالیه طرفندن ایلک دفعه اوله رق دوشونولش ، بولونمش شیر اولدیغی ایچون او اشارتله کوره یکیدن حرف دوکدورمک لازم کلیوردی . بوده زمانه و مصرفه محتاج اولدیغی ایچون بر آرزوسندن واز کچمکه مجبور اولدیلر : برده مشارالیه حروف املانی پک مبذول صورتده قوللانمش و بر طاقم کلمه لری یکی بر شکلده یازمشدی . عبد عاجز بونک شیمدیلک زمانی اولمادیغی مشارالیه عرض ایتدم تنزلاً بو بایده کی مطالعه می قول بیوردیلر . بناءً علیه حرکه سز اولان قسمی صرف کندی عادتیه کوره یازدم . و بو بایده اکثریتله نسخه اصلیه نک صاغ صحیفه ایچنده کی کلمه لری نظر دفته آلدیم . یالکز بعضاً حاشیه ده (نسخه) دییه کوستریلن بر کلمه یی ده ا موافق بولدیغندن اونی ترجیح ایتدم ؛ برده (بلغیل) کی بعض کلمه لر آهنگه مغایر اولدیغندن و اعتقاد بجه بونک بویه یازلسی ناسخ خطاسی بولوندیغندن بونی اسکیدن برو عادت اولدیغی وجهله (بیلکل) طرزنده یازدم . یالکز اصحاب مطالعه یه شونی عرض ایدرم که حرکه لی قسمده هیچ ر تبدیل ، تغیر ، تعدیل یا بدم و عادتاً اونی فوطوغراف ایله آلینمش بر صورتده ترتیب و تمثیل ایتدیردم . اصحاب مطالعه امین اولسونلر که ولد چلی افندی نک ال یازسیله اولان نسخه نه ایسه شومطبوعده تماماً اودر . بن بو خصوصده تبدیل ، تحریف ، تصحیفدن برییم .

ممکن که اصحاب مطالعه دن بر ذات (شواثره برده لغت جدولی قونولسه ایی اولوردی) فکرنده بولونور . بو سؤال مقدره جوابم شودر : ولد چلی افندی نک حاشیه ده کی یازیلری یالکز لغته عائد اولیوب لغتن زیاده شرح و تفسیر ماهیتنددر . ایشته بونکته دن دولایی حاشیه ده (لغت) کلمه سنک یرینه (ایضاح) کلمه سی قوللاندیم .

کلیسی معلم رفت

دیوان شریفک ایکی ده علاوه سی واردر برنجی علاوه (ولد چلی) افندی طرفندن ، ایکنجی علاوه (مسعودیه) حکومت طیبی (دوکتور فریدون نافذ) پک طرفندن کوندرلمشدر .
ک . م . ز .

افادۀ صحیح

شو دیوان شریفی شو حاده طوپلادیعدن دولای اولافصل محترم ولد چلی افندی یه ،
نفیس بر صـورتده صبع استدیردیکندن دولای ثانیاً معارف و کیسز خصیب ادیب حمدالله
صبجی بک افندی یه چوق چوق تشکرلر ایدرم .

شو اثری عبد عاجز آرنجه بر قاق جهتدن سویورم : ۱ - صاحب اثر خالص مخلص
تورك اوغلی تورکدر . ۲ - صاحب اثر تورکی ، تورکلکی ، تورك ایللی ، تورك دیللی
ایلك - سونلردن در . ۳ - صاحب اثر اجدادی اعتباریه (بلخ) لی ایسهده کندییی
مبارک آناطولینک کوبکسده سوکیلی (قونیه) مزده ضوغمش همشهریمزدر .

شو اثره بنم بر قاق صورتله خدمتم کجی : ۱ - ولد چلی افندینک اوکوزل ، سوبلی
یازیسیه یازمش اولدیغی نسخہنی سولدورماق ایچون مرتبلره ویریه جک کاعدلری بن یازدم .
۲ - ترتیب تصحیحلرینی بن یاپدم . ۳ - صحیفه باغلار وحاشیهلری تحیفه لره توزیع ایدرکی
حرکهلی یازی دیزمکده ، تعلیق دیزمکده « مطبعه عامره » نک قرق سنه لک امکداری ، یکانه
صنعتکارمز (دیوان لغات ترک) ایله (ابن المهنّا) کتابلرینک مرتبی مرتب (مهاجر محمد
افندی) ایله برابر چالیشدم [۱] . ۴ - بعضاً کندیمجه فائده لی ظن ایتدیکم اوفق تفک
علاولر یاپدم و بونی نفس حاشیه دن تفریق ایچون صحیفه نک آلتنده کی یاریم چیزکیدن سوکره
قویدوردم ؛ یانه برده (لمصححه) کله سنی قوندوردم . یازدیز شیلرده یا کلیشم وارسه
ارباب کمال بنی عفو بیورسونلر .

شو دیوان شریف ظاهرده بر نسخه ایسهده حقیقتده ایکیدر : دائماً صحیفه نک صاغ
طرفده حرکهلی ، صول طرفده حرکهسز اوله رق باصیلمشدر .

بونک سببی شودر : (ولد چلی) افندی بونسخه نی یاردقدن سوکره بر طاقم ادیبلر مزه
کوسترمش . بعضلری املا نک اسکی حالتی محافظه ایتسندن دولای اوقومه ده کوجلک
چکمش و بناء علیه برده شیمدیکی املا ایله یازلمسنی رجا ایتشلر . بونک اوزرینه مشارالیه
برده حرکهسز اوله رق شیمدیکی املا ایله یازمغه مجبور اولمشدر .

[۱] (فرهنگنامه سعدی) ترجمه سنی قابلیتلی کنج مرتبلر مزدن مرتب فتحیه لی کوچو -
(اسماعیل افندی) دیزمشدی .

« مناقب العارفين » اسمی ائردہ آنادولینک اودوردہ کی حیاتی حقندہ پک قیمتی معلومات واردر . افندیسنک وفاتندن یاریم عصر صوکر ا قونیه افقلرینه ابدیاً وداع ایتشد (۷۶۱) قبری درکاه مولانا جوارنده برخانه دروننده در . کتابه مزارى تاریخ انجمنی مجموعه سنده ولطفی پاشا تاریخنک حاشیه سنده موزه حافظ کتبی عالی بک طرفندن نشر ایدلشد .
اوچ غزلیه تورک ادبیاتنه خدمت ایتشد . (۱)

افلا کی بدهنک ترجمه حالی سفینه مولویهنک جلد ثالثنک ایلک قسمندہ مقیددر . مذکور اوچ غزل بی بدلن یالکز سلطان ولد وصفندہ اولانی مولویلرجه معلوم اولوب حتی آیین شریفدره دخی مقام معروفیه اوقونوردی . بو غزل مولوی مشایخ عرفاسندن سفینه مولویه صاحی ثاقب دده طرفندن تخمیس ایدلیکی کی ولد چلی افندی طرفندن دخی لهجه قدیمه موافق بر لسان نریه وساده ایله تخمیس ایدلشد .
جناب مولانا و حفیدلری اولو عارف چلی وصفندہ اولانلری ایسه چلی افندی حضر تلی ۱۳۰۶ تاریخلرنده استانبولده بولندقلری زمان ایوبده « شاه سلطان » کتبخانه سنده کی عتیق بر مجموعه دن استنساخ ایتشلردر . بو غزللر شیمدییه قدر کیسه طرفندن کورلماش و نشر ایدلمه مشدر . بو کشف علمی ده ولد چلی افندینک نامنه قید ایدلیدر .
املای قدیمی محافظه ایدمرک یازلمشدر . فقط سلطان ولده عائد بولنای اوزرنده ایجه « روتوژ » یاپیلدینی آکلاشیلیور . ولد چلی افندینک رسمی اوخصوصی مولوی کتبخانه لرندن ، حضور معلا کتبخانه سندن تصحیح و تهذیب ایتدیکی بو اوچ شعر افلا کی دده کی دور سلجوقیه یتشمش ، قرامانلر زماننده قونیه ده (۷۶۱) سنه هجریه سنده وفات ایتمش قونوی الاصل بر تورک متفنن و شاعرینک اثراری اولق حیثیتیه ، سلطان ولد دیواننک صوکنه درجی جداً مناسبدر .

هان اولو تاگری تورک یوردینی ، وطنی عشق و محبت ایله سوهن فضیلتی اولادلرله دولدیرسین آمین .

« دوكتور فریدون نافذ »

مسعودیه ۱۸ تشرین ثانی ۱۹۲۵

(لمصححه)

(۱) بو اوچ غزل برنجی علاوه ده موجوددر .

بی‌نشانسکز . [یعنی دنیانک بوقادار آلايشنه قاپیلما ، و بنم مدح‌لریمی ایشیدیدمه
غرورلانمه ؛ اونوتما ، لاموجود الاهو !]

ولد : بابام سویلشدی ، قونیه‌لیلر سز اوسکز
سلطان ولد بو ایکی غزلی ایله بوتون قونیه اهاالیسنک ابدی شکرانلرینی ، لایزال
حرمت‌لرینی قازانمشدر .

°°°

سلطان ولد حضرت‌لرینک بویوک مخدومی اولو عارف چلبی‌ده حساس بر شاعر‌در .
بوتون آنادولوی ، کوچوک کوچوک بکلکله آریلن کوچوک آسیانک سویملی شهر
وقصبه‌لرینی بیر بیر کزه‌رک ، هپ بکلر طرفدن حرمت کورویوردی . ایرانه ، الجزیره‌یه
دخی سیاحت ایدن بو قیمتلی شاعر بویوک پدری مولانا کی بویوک بر صنعتکار ایدی .
تذکره‌لر ایله ، مناقبنویسلرک اهل ایتدکاری بوکزیده خصلت شاعرک دپوانچه‌سی غرامی
شعرلرله دولودر .

دیدم اندر خواب مولانای ما

سور شهر قونیه میزد الصلا

بیتله ابتدار ایدن بر غزلی جداً الهامکارانه یازلمشدر . آق جکر ورمندن هنوز قرق
طقوز یاشنده ایکن وفات ایدن اولو عارف چلبی باشلی باشنه برعصر آدمیت ایدی یازیق‌که
یاریم عصر یاشامدن کوزلرینی صنعت دنیا‌سنه قاپادی .

°°°

افلاکی دده : اولو عارف چلبی‌نک اک عزیز مریدی ، سوکیلی ندیم وبنده‌سی ایدی .
اصلاً قونیه‌لی « اخی ناطور » اسملی برصنعتکارک اوغلیدر . کنج‌لک‌کننده علم ، فن ، هیئت ،
کیما تحصیل ایتمش ، نجوم ایله ، سیمیا ایله اوغراشمشدی . هیئته اولان مراقندن دولایی
افلاکی مخاصی ایله ترین ایتمشدر .

قونیه‌نک علاء‌الدین تپه‌سنده (افلاطون) ه نسبت ایدیلن ویزانتینلردن قالمه برقله‌ده رصدله
اوغراشدینی مرویدر . (بوقله‌یه ، عبدالعزیز زماننده بویوک بر ساعت قونولمش ، اوزرینه :
بوننی حاکی بر کتابه وضع اولنمشدی . کتابه‌نک صوک مصرع تاریخیسی شوایدی : [رصدگاه
فلاطونکن یاپلیدی قلهء ساعت] بوقله بالآخره برعصیانده ییقلمشدر .

افلاکی افندیسیله برلکده بوتون آنادولوی کزمشدر . ولی نعمتی نامنه یازدینی

حس ایدم جکله در که بو بویوک ذاتک قلبی وطن حسلریله چارپار ، یورد دویغوسیه ضربان ایدرمش . ایشه یوردینی بویه علوی احتیاسات ایله سوهن بوعلی قدر ذات همشهریلرینی ، باقکیز ، ناصل تقدیر ، تجیل وحتى تقدیس ایله مدح ایدیور :

ای مردم قونیه بدانید	که زاده شما ز شهر جانید
چون لانه آن هاست این شهر	مرغان زمانه را نمائید
پرواز کنید چون همایان	در خاقت و خلق چون همانید
چون حشر کنند شهرها را	بر جمله شهرها روانید
چی شهر که هر یکی ازین کوی	در قیمت و قدر صد جهانید
هستید زر تمام هر یک	چی زر که هزار کنج و کانید
مخصوص برحمت الهید	محفوظ ز کنج شایکانید
در بند کی خدا فریدید	بی چتر جهان جاودانید
دارید جنان پاک و روشن	باحور روانه در جنانید
از خرد و بزرگ اولیایید	از پیر و جوان همه شهانید
دیدی نظر از شما نشانی	افسوس و غین که بی نشانید
گفتست « ولد » که والد من	می داد خبر که جمله آنید

مالاً تورکجه سی :

قونیه لیلر ، عالم ارواحدن دوغدیغکیزی بیلکیز . بو شهر اوت او همانک لانه سیدر . زمانه مرغانه بکزه مزکیز . شهبالکیزله فضای لایتناهیده اوچوکیز ، یارادیایشده ، اخلاقده مبارکسکیز . شهرلری حشر ایتسلر ، اونلرک هپسنه روح سز اولورسکیز . یارب ، بو ناصل بر شهر که هر محله سی یوز جهان قدر و قیمتنددر . قونیه لیلر ، هر برلریکیز عیاری تام برر آلتونسکیز . اووخ ، آلتون نه ؟ بیک خزینه غیب ، بیک کان فضائلسکیز . اللهک نور رحمتنه مظهر ، خدا ویرکیسی خزینه لردن نصیبه دارسکیز . اوت صورتده بوارض سفیلدن ، ناسوتدن سکیز ، خاییر خاییر اسرار و صفاتده ملکوتدن ، عالم علیادن سکیز .

تا کری به قول اولمقده فرید ، سرایسز ، اوتاغسز پادشاهلر سکیز . تمیز ، پاک ، روشن قلبکیز وار ، روحانی حوریلرله جنتده سکیز کوچوککیز ، بویوککیز اولیا کبی در . کنجکیز ، اختیاریکیز شاهلر کبی در . کندکدن بر نشانی کوردک ، هیهات الداندک ،

هر قلعه چو اختریست تابان	تو بر سر اختران چو ماهی
چون حضرت شیخ ما کریدت	تو مکه و کعبه الهی
بودت ز وجود شیخ رونق	و اکنون تو بتره در پناهی
ای قونیه جنتی و حوری	ای قونیه دولتی و جاهی
هم پیر هنی و هم قبایی	هم نو کمری و هم کلاهی
هم ساقی و هم شرابی	هم منزل وصل و هم که راهی
هم معدن عشرتی و شادی	هم مایه کریه و آهی
ای مصر به پیش این چنین شهر	بس خرد و حقیر همچو کاهی
نوریست روان دران سوادش	دا دست خدا دو صد کواهی
در قونیه ای ولد نشین خوش	تا دفع شود ازو تباهی

تورجکھسی :

عبدعاجز اولجه بو غزلی نشر ایتدیکمده تورجکھسنی شویله یازمشم :

ای عسکرله دولو قونیه ؛ سن روم قطعه سنک تختکاهیست . هر بویوک شهر بر
امیرکبی در ، سن او قوماندانلرک باشنده شاهست . هر قلعه پارلایان بر ییلدیزکبی در ؛
سن او ییلدیزلرک باشنده آی کیست . سنی بیزم شیخمز بکندی ، سن مکه و کعبه
الهیست . اوکجه شیخمزک وجودیندن رونق آلیوردک ، شیمدیده تره سنک حمایه سی
آلتنده ست . [یعنی اولجه بالذات او قونیه نك علمنه ، عرفانه درس ویره رک ، تدریس
ایده رک خدمت ایدیوردی . شیمدی ده مثنویسیله ، براقدیغی کامل افندیلرله چالیشیور
دیمک در] ای قونیه ! سن جنت و حوریست ؛ ای قونیه سن دولت و جاهست .
کوملکم ، و خر قه م ، و کرم ، کلاهمست . بزم ساقی و شرابمزست . . وصلت منزلی ،
یولمزست . ذوقک ، مسرتک معدنی ، کریه و آهک مایه سیست ؛ ای مصر ؛ سن بو قونیه
شهرینک او کونده صمان چوپنی کبی کوچوک و حقیرست . قونیه قارالتیسنده ، ایکی سیاه
کوزک ضیاسی کبی بر نور روان وار . قونیه شهرینک قور وایشنده کی کوزد لکله الله ،
ایکی یوز شاهد یراتمشدر .

ای ولد ! قونیه ده خوشجه اوطور ، تا که اوندن صیقینتیلر اوزاق اولسین . . .

سلطان ولد حضر تلرینک یوقاری یه ترجمه سیله برلکده یازدیغمز غزلی دقتله اوقویانلر

ایکینچی علاوه

تورك ديللرينه دائر كنش بيلكيسيله هپمزه اوستاد اولان ولد چلي افندي
عموجه مزك - ييللرجه سوردهن برچالشمه و آراشديرمه دن صوكرا - باصديرمغه موفق
اولدقلى شو تورجه و قيمتلى ديوانه عاجزلى ده ديوانده كيلر قادار ده كرلى ايكي غزل
ارمغان ايدجكم . بو غزلار فارسى اولوب سلطان ولد حضرتلرينك ينه كندى
ديوانلرنده مقيددر .

برنجيسى اوقونجه آكلاشيله جقدر كه بو ، بوتون معناسيله بويوك و يوكسك روحلى
عالى ذات يوردينى هر كس دن فضله سودهن بر وطن پرور ايمش . ديكر بر غزلده ايسه
وطنداشلىرى او كويور . همده نه علوى براحتاساه سوليسنى افاده ايدويور . سلجوق
توركلى وقتنده ، [لارنده - قرامان] شهرنده دوغان [۱۲۲۶-۶۲۳] سلطان ولد
قونيه ده ، بو تورك شهرنده بويومشدر .

اوزمان قونيه ، شيمديكى كجى سوقاقلرى توز ، چامور دريالى ، اولرى كرپيچ ،
ايكرى ، بوكرى دكل ، شن ، سعادتلى برمملك ايمش . .

او قونيه كه ، كوچوك آسيا شهرلى آره سنده قالين سورلر ايله يابانجى هجوملرندن
قورونمشدى . كنش جاده لرى ، طاشدن تميز اولرى ، علاء الدين تپه سنده كى سوسلى
حكمدار سرايلريله بوتون سياحلى زيارتچيلرى حيرته بر اقيردى .

تورك مى صنعت ذوقك پك كوزل ثورنكلرى اولان سورلر عظمتلى قاپولرندن
شهره كيرنلر ، دوز بر اووا اوستنده كى يكمسق منظره نك روحلرينه ويرديكى صبقينتىنى
اونوتورلردى .

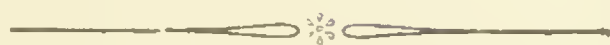
كل باغچلرينك خوش قوقولرى ، جامعلرك ، مدرسه لرك ، تربهلرك ، . . . موزائيقل
قبه لرى . . . باققله دويولمايان كوزملىكلر ايدى .

كوكلك درين مائىلكلرينه اوزانان ظريف چينى قاپلى اهرامى قبه لرله ، يوكسك
منارلر ، حيات ورن براق صولريله چشمه لر . . . شهره ابدى برسيرنك ويريردى . .
ايشته سلطان ولد بو قونيه نى ، بو كوچوك آسيانك پرلانظه كي پارلاق كوزل شهرينى ،
سويملى ، عزيز يوردينى شو غزل ايله اوگه اوگه بيتيره ميور :

اي قونيه كه	پر سپاهى	در خطه روم تختگاهى
هر شهر بزرگ	چون امير يست	تو برسر شهرها چو شاهى

توترا سَكْ بِيروغْن تَرَ اِدَه كور آيروغْن^(۱) طاش دُمر موملایین حکمکه فرمان الر
بر کشی کیم مال بولر صنمه که دولت بولر دولت بولن کشی الهی بولن الر
خالقنی استین ناخلف اولمش دکل خلقه کوکل بَغْلَین صُکْرا پشیمان الر
ای بشوکادر اوکن الهی سَتَه بُکْن اَصْل سَزِدُر یکن بُندا نه یالان اولر^(۲)
هر که بُکْن ولدا اینانن یز سَرا یُخْسِلِسا بای اولر بایسا سلطان الر

طوتار یسه ک بویروغین ترک ایده کور آيروغین طاش ودمور موملایین حکمکه فرمان اولور
بر کشی کیم مال بولور صنمه که دولت بولور دولتی بولان کشی الهی بولان اولور
خالقنی ایسته یین ناخلف اولمش دکل خلقه کوکل باغلایان صوکره پشیمان اولور
ای باشکه دیر اوکاک الهی ایسته بوکون اوصول ایسه بای اولور بای ایسه سلطان اولور
هر که بوکون ولده اینانو بن یوز سوره



(۱) (آيروغْن) باشقه سنی . (۲) ای درویش ! عقلکی باشکه طوپله فرصتی غنیمت
بیلیب بوکون الهی آرا و طالب اول بو سوز عاقل سوزیدر [مولوی اصولنجه] رکوع
ایت ، اطاعت و تواضع کوستر ، بو کلامی قبول ایله و ایمان ایت ، بو سوزده یالان
اوله سنک احتمالی وارمی (دیمکدر .

اشبو منظومه دخی حضرت افلاکینک اولدینی غایت دقتلی موازنه دن نمایان اولور
شو اوج منظومه نك بیرنده مولانای ، بیرنده حضرت سلطان ولدی ، بیرنده اولو عارف
چلبی افندی بی مدح ایتمش اولیورلر .
« ولد چلبی »

فدا اولسون اكا جانلر كوكلر آياغى طوپراغينه قوندى يوزلر
آنك برلكنه بيكلر طانيقدر آكا كتوردى يوزلر نيجه يوزلر
سوزيله عالمى دوزدى عدمدن عجيدر قيلاماس شرحيني سوزلر
دوكالى قوليدر اول پادشاهك سور آنى ايلر هم ياووزلر

چلي عارفه (افلاكى) قولدك
نصيب اولتور جاني غيبي اوروزلر

دستور

اي كه هزار آفرين بويجه سلطان اولور قولى اولان كيشيلر خسرو وخاقان اولور
آياغنك توزيني سورمه چكن كوزينه نسنه كورور كوزى كيم واله وحيران اولور
شربتنيك قطره سين هر كيم ايچر جرعه سين كوكلى كهر طولوبن سينه سى عمان اولور
سن مالكة طامغل كوشك وسراى يامغل شول چاليشوب ياپديغك صوك اوچي ويران اولور
اشبو صورتدر قو اول طاييدر بو عمو شرطى مسلمة انلغك صدقه ايمان اولور
سكا ديرم اى دده صانمه ديوى دنياده نفسى ديوين ضبط ايدن دينده سليمان اولور
بسله مكل تنكى نعمت و بريانله بر كون اولور بو تنك طاموده بريان اولور

ايشبو ايكي غزل حضرت خالد جامعنده اسكى كتابلر طولابنده كى قديم بير مثنوى
شريف ظهردن استنساخ ايدلدى .

وفات افلاكى دده سنه ۷۴۵ .

قونيه ده درگاه مولانا جوارنده جهت شرقيه طوپ باش خوجه خانه سنده مدفوندر
مزار طاشنده محترم نامى على عنوانلرله ثبت اولونمشدر .

فدا اولسن اكا جَنرَكُكَلَرِ اياغى طُپَرغينا قُندُ يَزَلر
 اُنك برليكننا بَكَلر طَنقُدُر اكا كَا تَرِدِ يَزَلر نِجِه يَزَلر^(۷)
 سزيله عالمى دزد ادمدن عَجِدُر قِيلَمَسَن شَرَحيني سَزَلر
 دُكَال^(۸) قُولدُر آل پادشاهك سَوَز آن ايلر هم يَوُزَلر
 چَلِي عارفا افلاكى قُلْدَك^(۹)
 نصيب اَلتَر جَنِي غِيي اُرُزَلر

دستور

اي كه هزار آفرين بو نجا سلطان اُر قول اولان كيشلر خسرو خاقان اُر
 اياغُنك توزنى سُرما چكن كوزنه نسنه كورُر كوزِم واله حيران اولر
 شربتَن قَطَر سِن هَر كَم اَجَر جَرعه سن كُكِل كهر طولَبَن سينسى عمان اُر
 سن مالوكا طَمَغِل كُشك سَرای يَمَغِل شول چاشيب پيد يغوك صوك اوجى ويران اُر
 اشبو صورتدُر قو اول طَايدُر بو عمو شرطِ مسلمانلُك صدقلا ايمان اُر
 سانه دِرَم اِي ددا صنمه ديوى دُنيه دا نفسِ ديون ضبط اِدَن دِنده سليمان اُر
 بَسَلما كُل تَنوكى نعمت بر يانلا بر كُن اُر بوتنوك طامُدَه بريان اولر

(۷) نِجِه يوز عدد و داها پك چوق عاشقُر . (۸) (دوكلى) هپ . (۹) بو بيتدن اضطراب وار (افلاكى اولو عارف چليپنك قولى و درويشى اولمغله جهان غيبه عائد روزى و رزق دن جاني نصيبه دار اولور) مألندَه اوله جق . كنديسى اولو عارف چليپنك درويشيدر .

جناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفین

هر کیمه کیم بر نفس عشق سلام ایلدی کوکلی اولاشدی حقه جانده مقام ایلدی
 سودی عنایت آنی بولدی هدایت جانی جانی اول عاشقک اوده حرام ایلدی
 عشق بیکی کیمیا کورمدی هیچ اولیا عاشق اولان بی ریا نفسی غلام ایلدی
 اول جهانہ کیمکه جهد و جهاد ایتکه جانلری اسریتکه عشق مدام ایلدی
 عشقی نیجه شرح ایدم بیلیمزم ای ددهم عامیلری خاص ایدر رحمتی عام ایلدی
 دار بلادر جهان رنجده کنجی نهان یوسفه زندانی عشق دار سلام ایلدی
 ای نیجه خام آدمی عشقله بولدی دمی نفسه اوپان پخته لر کندوی خام ایلدی
 کیمسنه نفسی زبون قیامدی ای ذوفنون داموری اود قاینادیر عشق آنی رام ایلدی
 عشقله موسا کیم عشقله عیسا کریم عشقله حق احمدی بحر کلام ایلدی
 مقصودین (افلاکی) نک بر نظر ایله بوکون
 قطب جهان مولانا ویردی تمام ایلدی

افلاکی

زهی کوزلر که کوزلر آنی کوزلر آ کا بکیزر کوزل کورمدی کوزلر
 نه کیم دیلر ایسه قیلور جهانده قیلان هپ کندو بیزی نه یه بیزلر
 بزم کیزلی ایشمز آ کا معلوم قاتنده آشکاره قامو رزلر

- (۱) (اولاشدی) واصل اولدی . (۲) (اسریتک) سرخوش ایله مک . (۳)
 (آدمی) آدم کروهندن ، بنی آدم . (۴) دمیری آتش یوموشادیر ، نفسی ده عشق
 کندینه رام ایلر .
 (۵) (بیز) چووالدیز . (بیزی نه یه بیزلر) بیزی نه ایچون چوالدیز مقامنده ابتلا لرله
 رنجیده ایدر . (۶) (راز) ستر .

برنجی علاوه

جناب افلاکی دده صاحب مناقب الغارین

هر که بر نفس عشق سلام ایلدی
کُکلی اَلْشَدِّ (۱) حقا جَندا مقام ایلدی
سودِ عنایت اَنی 'بَلَدِ هِدایتِ جَنی
جانی اَلْ عَاشِقُکْ اودَ حرام ایلدی
عشق بکی کیمیا کُرمَد هیچ اولیا
عاشق اولَن بی ریا نفسِ غلام ایلدی
اَلْ جِہَنَّا کُتْمُکَا جُہَنْدُ وِجِہَادِ اِتْمُکَا
جانلرِ اَنرِ تُمُکَا (۲) عشق مدام ایلدی
عشقِ نِجاشِرحِ اِدَمْ بیلْمَزَمْ اِی دَدَمْ
عالمِ خاصِ اِدَرْ رَحْمَتِ عام ایلدی
دارِ بلادِ جهان رنجده کنجی نهان
یوسفه زندانِ عشق دار سلام ایلدی
ی نجه خام آدمی (۳) عشقله 'بَلَدِ دمی
نفسه اوینِ پخته لر کندنی خام ایلدی
کُتْسَنَه نفسِ زبون قَلَمِدِ اِی ذوفنون
دامرِ اودِ قَیْنَدُر (۴) عشق آنِ رام ایلدی
عشقله موسی کلیم عشقله عیسی کریم
عشقله حق احمدِ بحرِ کلام ایلدی
مقصودن افلا کُنْ بر نظر ایله 'بُکُنْ

قطب جهان مولانا وِرْدِ تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کُزَلْ که کُزَلْ اَنی کُزَلْ
اکا بکُزَلْ کُزَلْ کُزَلْ مَادِ کُزَلْ
نَکَمْ دِیَلارِ سَا قِیَلْ جِہاندا
قِلن هپ کندُ بیزِ نایه بَزَلْ (۵)
بُزَمْ کُزَلْ اَشومز اَنکا معلوم
قَتندا اَشکاره قامُ رَزَلْ (۶)

مفردات

ماز جهان فارغیم از دل و جان فارغیم کر ره ما می روی گیر ز ما خوی ما

وله

قطب منم بی کمان برفلك لا مکان ليك زشمس ای ولد می بکریزدخفاش

وله

لاف زخود زن اکرت حاصلیست فخر چه آری بپدر یا بجد

وله

میر زحال بد خود نی زتن کن سفر از خویش بسوی وطن

وله

هرکه بود تقوی و دینش فزون از همکان اوست بزرک و کزین

وله

پر سند مرا که حق کدامست من خود بجز او دگر ندیدم



وله

در مجلس ما شاد بزن انكشتك	كر كشته آزاد بزن انكشتك
جز باده بود باد بزن انكشتك	بر باد مده عمر و بنخور باده از انك

وله

در جای نمایم ولی بیجایم	ما جان لطیفم و نظر در نمایم
عقل و دل و جان جمله را بر بایم	از چهره اگر نقاب را بکشایم

وله

در سینه نقطه بین تو آن کنج روان	دل نقطه معنیست درون تن و جان
در آینه پیدا شود آن نقش نهان	دل آینه عالم معنیست بدان

وله

راهیست قوی راست دران آ که رو	کردیدنت از خاك بخاك ای رهرو
هم از ملکی بگذر و در الله رو	بودی بشر و ملك شدی آخر کار

وله

برخیز چرای تو درین افتاده	کار تو چون نیست مسجد و سجاده
تو نیز برو بکیر بر کف باده	یزدان ز تو چون عیش و طرب می خواهد

وله

امید زبعت خود چرا برداری	هنس کام اجل چو جان بحق بسپاری
دردانه انسان چه کان میداری	هر دانه که نیست کشت صد چندان شد

قطعه

بی پای ره خدا بریدند	بنکر تو که والد و ولد چون
بی کام و لب و دهان کشیدند	جامی که درین جهان نکنجد
از مادر عشق جان مکیدند	شیری که بدان غدای شیران

وله

بی وصل تو بنده تو مهجور نماند رفتی و خیال تو ازو دور نماند
زان روز که رفت از جهان مولانا افسرد جهان دگر ورا نور نماند

وله

کر دهر بتو لطف و وفا خواهد کرد می دان که همه جور و جفا خواهد کرد
بنکر که فلک با من مظلوم چه کرد تا باتو که ظالمی چها خواهد کرد

وله

چون هیمه ترا مقام درنار بود مانند شتر غدای تو خار بود
بد گونه غمست در درونت زیرا غار سیاهی و در تو صد مار بود

وله

مه خاص اگر چه آسمانرا باشد نورش زکرم جمله جهانرا باشد
من ذکر تو و یاد تو جانا نکم زانروی که ذکر غایبانرا باشد

وله

یا بلبل یا ساکن فی الاشجار تبکی و تنوح فی هوی الازهار
غن طربا و قل یا سحار من نار خدودکم اتنی نار

وله

ای مایه هر بدی وای اصل سقر رویت بد و خوی زشت ازوی بدتر
هر چند که دیده ام بعالم زشتان مانده تو ندیده ام زشت دگر

وله

پیوسته زحق مست شوو باقی باش مستغرق عشق و سوزو مشتاقی باش
چون باده بجوش درختم قالب خود وانگاه بخود حریف وهم ساقی باش

آگاه شوید از من ورنه ز کینه فن	خشك وتر هر يك را نابود بکردانم
زان بیشه بی پایان چون شیر شدم غران	تا كرك تباهی را بی پنجه بدرانم
هستم چو علی دانا در حمله شدم که تا	شمشیر خدایی را بر کردنتان رانم
خواهم که شود ظاهر دینی که بدان در سر	تا در دو جهان چون خور ظاهر شود ایمانم
کردان همه کردم من حیران همه کرد من	من کرد مه یچون چون چرخه کردانم
بشنو زولد این را بنذیر ازو دین را	پیداست مکن پنهان یعنی که نمیدانم

وله

چون بیند جان تو مه یچون را	با آن نظری که دیده هر دون را
کی از سخن کلیم لذت یابی	در کوش چو کردی سخن قارون را

وله

حاجت نبود مستی ما را بشراب	نی مجلس ما را طرب از چنك و رباب
بی مطرب و بی شاهد و بی ساغر می	هر شام و سحر فتاده مستیم و خراب

وله

برخیز تو ای قطره وجورا بطلب	وان عزت و فخر و آب رورا بطلب
کر حق دهدت بهر قدم ملك ابد	خر سبند مشو بدان واورا بطلب

وله

شاهی که نه زیرست و نه بالاست کجاست	کنجی که نه پاماست نه بی ماست کجاست
آنجا اینجا مگو بگو راست کجاست	عالم همه اوست آنکه پیناست کجاست

وله

بیرون زتن و جان و جهان درویشست	برتر ززمین و آسمان درویشست
مقصود خدا نبود ازین خلق جهان	مقصود خدا ازین جهان درویشست

جز شاهد و جز باده نخواهیم چو امروز
دیوانه آن روی چو ماهیم توازما
هر چند که از باده دوشینه خرابیم
چون از کف ساقی رسدم جام مشعشع
ما مایه سودا و جنونیم طبیباً
می نوش ولد باده و می جوش چو دریا
وله

منم منم که بدیدم جمال جان پیدا
هزار صورت ییچون بدیده اندر جان
جهان سخت لطیفم درین جهان پنهان
مثال من تو نیابی میان انس و ملک
مثالم ار تو بیابی بدانکه من باشم
یکم مبین هزاران هزار بيشم من
ز جیب هر ولی دانکه سر کنم بیرون
سواد شمع و چراغم مثال شعله نور
ولد دراز مکش راز را و کوته کن
وله

تا بیری ای کدا نقد زر از کان حق
هریک همچون نهنگ رسته ز عمان حق
هریک چون مهر و ماه بر سر کیوان حق
در یکی حق شده هر یک برهان حق
هست ولدان دران چون کل خندان حق
وله

ای جمع منافق هین من رستم دستانم
برم سر و پایانرا بی تیغ بدستانم

ه ازوالد شنیدی ای ولد این (بیا کامروز مارا روز عیدست)
وله

ای کاشن باغ لایزالی	بر چرخ صفا مه کالی
این مجلس واین سماع پر نور	ار حضرت تو مباد خالی
این باده که می خوری حلالست	بی ترس بخور می حلالی
زین خورد کلیم و هم مسیحا	زین خورد جنید و هم غزالی
ازخم و سببو و کوزه بگذر	ای تشنه رو آب خور زلالی
مقصود ز کاسها طعامست	چون طفل چه طالب سفالی
زاحمد چو برفت میم احدماند	بی میم خودیست ذوالجلالی
سلطان ازل نمود رورا	تو مانده هنوز در سؤالی
رو درپی والد ای ولد خوش	چه بسته خویش و عم و خالی

وله

مرغ غریم بچمن پر زنان	بر مثل باد صبا ام وزان
مغز دل و جانم در نقش تن	زبدۀ افلاکم در خاکدان
گرچه ازین خاک زمین رسته ام	لیک گذشتم زهم آسمان
کس نکند فهم که من کیستم	زانکه برونم ز جهان گمان
من نه چنینم که تو پنداشتی	نیست مرا مثل که کوی چنان
هستی من بود قدیم ازازل	تا باید باشم هم جاودان
جان نبود قابل مرگ و فنا	مرگ و حیانتست ز حکم روان
حق که مرا ساخت هم اوداندم	از جز حق هستم دائم نهان
بو دولت بی نظرش سخت خرد	شد چو وادید بزرگ و کلان

وله

امروز نکارست و سماعست و صراحی
یک ساقی سرمست و یکی جمع مباحی

سماع ما نموده رو بعاشق ز چشم منکران کشتست پنهان
سماع ما بهایی خود ندارد ولد مستان بها مفروش ارزان

وله

بود روشن سخنهایی که گفتم سخرا مشکل و مفلق نکفتم
هزاران در دریای معانی بر اوردم برای خلق ستم
شدی عالم چو آب و نیست کشتی اگر پیدا بدی سر نهفتم
مرا آگاه دان درنوم و یقظت مشو کستاخ و مغرور از بخفتم
ولد گوید بروب از سینه کینه بدان جاروب کز جان من برقم

وله

مرا یاران بدین دوران مجوید چوبومان اندرین ویران مجوید
ز صورت بگذرید از مرد عشقید بجز در جان مرا پنهان مجوید
برون از کفر و ایمان همیشه مرا در کفر و در ایمان مجوید
نه در جسم بدانید و نه در جان مرا جز در بر جاتان مجوید
جهان زندان تاریکست و دالگیر چو دزدانم درین زندان مجوید
ولد گوید مرا ای جمع یاران جز اندر طل آن سلطان مجوید

وله

شمارا عید و مارا جان عیدست شمارا ساغر و مارا نبیدست
شمارا کاسها مارا طعامست شمارا صحنها مارا ثریدست
شمارا شد مقام این فرش ادنی مقام ما بران عرش مجیدست
شما درخون پاکان چون یزیدید سرما خاک پای بایزیدست
شما هر یک جدا خوبی کزیدید خدا مارا برای خود کزیدست
شما جسمید و ما دریای روحیم جهان دل شمارا نابدیدست
بجهد این راه را نتوان بریدن بسوی خویش مارا حق کشیدست

[بوندن تخمیناً اوتوز سنه اول یازیلان شو لاحقہ - بومثللی کمینک مناقب جلیله سنه
ال ویرشلی کورولدیکندن - بو کونکی شیوهیه نقل ایدلهدی . عیناً ابقا اولوندی]
سلطان ولد حضرتلرینک فارسی دیوانلرندن بیر چوق دفعه تلاوت نتیجه سنده اختیار
ایله دیکم بر مقدار اشعاری داخی بورایه الحاق ایله دم .

غزلیات

خداوندا مرا بیدار کردان	زغیر حضرتت بیزار کردان
نخواهم کار دنیای دنی را	مرا زین کار دون بیکار کردان
عزیزی چون حجاب عزت تست	عزیزی را نخواهم خوار کردان
شکسته چون محل رحمت تست	مرا دایم شکسته زار کردان
ازین کوری برحمت وارهام	چو احمد قابل دیدار کردان
چو از عجزم چنین بیمار کردی	بوصلم باز خوش تیمار کردان
ولد را همچو والد بخش حکمت	سراسر معدن اسرار کردان

وله

سماع ما چو روحانیست ای جان	مشو اینجا بنفس و کبر رقصان
سماع ما برن و از جسم و روحست	بزن چرخ ویرای کفر و ایمان
سماع ما برد از سینه کینه	کند پاکت ز کبر و حرص آسان
سماع ما نهد خوان خدای	خنک جانی که از دل کشت مهمان
سماع ما ست آن نادر امانت	نپذیرفت آن امانت را جز انسان
سماع ما امانت بود و آدم	پذیرفتش ز جان از کف رحمان
سماع ما نصیب جان پاکست	اگرچه شد نصیب جان مانان
سماع ما از ان رستمانست	زنانرا نیست اینجا جای جولان
سماع ما همه دیدار حقست	کجا کنجد در آنجا مکر شیطان
سماع ما چو مولانااست دروی	جنید و بایزید آنجا ند حیران

کته! تورکجه اشعاره :

سلطنت سلجوقیه تشکل ایتمه دن اول - شیمدی آناطولی تعبیر ایله دیکمز - دیار رومه آقین آقین ترکمنلر کلوب یایله لر ، قیشلاقلر اتخاذا ایله مشلردی . صوکره سلجوقیلر قوییه شهرینی پایتخت ایله دکلرندده کندیلریله حواشیلرینک لسانی اولان قابچاقچه قونییه ده ووجاقیلرک ساکن اولدقلری محللرده شایع اولمشدی . حضرت مولانا ناک و جناب سلطان ولدک اشعارندن نمایان اولدینی وجهله کندیلری ده قابچاقچه متکلم ایملر .

بو ایکی لسان بربرینه پک یاقیندر انجق تورکمنجهیه نسبتله قابچاقچه ده دها انچه لک واردر . تورکمنجه ده کی الفلر قابچاقچه ده اکثریا (ی) یه ، (ب) لر بعضاً میمه ، (خ) لر قافه ، دالر (ت) یه ، صادلر سینه ، (ط) لر (ت) یه ، کاف یائیلر (ی) یه ، کاف نوئیلر ویه ، واولر بعضاً (ب) یه تبدل ایدرلر .

رده تورکمنجه ده جوهرلره لاحق اولان ادوات و ضماژ جوهرک آهنگنه تابعدر . جوهر قالین سسلی صائیلردن برینی حاوی ایسه لواحق ده او یله اولور و بالعکس . قابچاقیده ایسه بو قانوه چندان رعایت ایدلر . مثال :

تورکمانی	اولوش ، بولوصار ، باخسه ، واریر
قابچاقی	اونیش ، بولیسر ، باقسه ، بارور

آناطولینک اکثر بلادنده تورکمنجه و استانبول ایله روم ایلی جهتنده قابچاقچه غلبه ایله منسه ده اسکی زماندن بری بو ایکی لساندن باشقه دیگر شعبه لر دن دخی قاریشمغه بوگون قابچاقچه دن تبدل حروف و مخالفت آهنگ شیهویه بر قاق لغاتدن باشقه بر شی قلمه مش کبیدر .

نیشته بوگون اننازک ، الکبار لسان دیدیکمز استانبول شیوه سی قابچاقچه دن آزمشدر . حاصل بو بروچ شعبه دن متشکل اولان اشبولسانمزدده شعرک ایلك مؤسسسی اولدقلری جهننه سلطان ولد حضرتلرینه (شیخ شعرای روم) دیملی یز (۱)

(۱) بوسوز بوگون ایچون دوغریدر فقط او یله امید ایدیورم که آناطولیده ان شاء الله سلطان ولد حضرتلرندن دها اول تورکجه شعر سویلین شاعرار میداننه چیه جقدر (لمصححه)

و غم‌نشین او بودند مثل سلطان الواصلین سید برهان‌الدین محقق ترمذی و سلطان‌احب‌وبین
و المعشوقین شمس‌الدین تبریزی و قطب‌الاقطاب صلاح‌الدین زرکوب قونوی و زبده الاولیاء
و السالکین حسام‌الدین ولد اخي ترك قونوی عظم‌الله بذكرهم احوال خود را و احوال
ایشان بواسطه قصهای پیشینیان در آنجا درج کرد چنان که فرموده است :

خوشر آن باشد که سر دلبران گفته آید در حدیث دیگران

لیکن بعضی را آن بزرگی نبود که مصدوقه حال را فهم کنند و غرض او را بدانند
درین مثنوی مقامات و کرامات حضرتش را و ازان مصاحبانش که همدم او بودند که :

مقصود ز عالم آدم آمد مقصود ز آدم آندم آمد

شرح کردد شد تا مطالعه کنندگان و مستمعان را معلوم شود که آن همه احوال او و مصاحبانش
بوده است و حکمتی دیگر آنست که آنچه مولانا قدسنا الله بسره‌الغریز فرمود قصهای
اسلافست درین مثنوی قصهای آنست که در زمان ما واقع شده است و غرض دیگر آنکه
مرید باید که باخلاق شیخ خود متخلق گردد و متابعت شیخ کند همچو ماموم بامام
و مقتدی بمقتد مثل خرقه پوشیدن و سرستردن و سماع کردن و غیره از اعمال شیخ آن
قدر که تواند چنانکه می‌فرماید (تخلقوا باخلاق الله) و هم حضرت و الدم عظم‌الله ذکره
مرا از برادران و مریدان و عالمیان مخصوص گردانید بخلعت و تاج (انت اشبه الناس
بی خلقاً و خلقاً) این ضعیف نیز بروفق اشارت حضرتش بقدر وسع و طاقت اجتهاد که
(لا یکنف الله نفساً الا وسعها) و بر مقتضای (من اشبه اباہ فما ظله) در موافقت و متابعت
و متابعت حضرتش سعی کردم حضرتش دواوین را در اوزان مختلف و رباعیات انشا فرمود
بطریق متابعت دیوانی گفته شد آخر الامر دوستان التماس کردند که چون بمتابعت پدر
دیوانی ساختی در مثنوی هم متابعت لازمست بنابراین وجهت آنکه خود را مانده پدر
گردانم از اول ماه ربیع الاول سنه تسعین و ستائ (۶۹۰) درین مثنوی شروع رفت تا هم
ازین ضعیف بعد از رحلت یاد اوری بماند فی الجمله در هر چه توانستم و دسترسی بود خود را
بخضرتش تشبیه کردم باقی حضرتش را مقامات و مراتب دیگر بود که آنجا نتوان رسید
مگر حق تعالی بعنایت برساند چنانکه بدین مقدار رسانید و هیچ نوع امید از حضرتش
نمی‌برم و همچو بدکانان که (یظنون بالله ظن السوء) نیستم که (انه لایأس من روح الله
الا القوم الکافرون)

نظمی کوردیکم زمانده حضرت سلطان ولدك اولمه دیغنه حکم ایتشدم . چونکه او زنده بوقدر دوزگون عثمانلی تورکجه سی قونوشیلمه دیغی سلطان ولدك کندی تورکجه اشعاریه مبتدر . صوکره بر مجموعه ده :

پیدا و نهان تو بوده من غافل اندر دل و جان تو بوده من غافل
من در دوجهان ترا نشان می جستم خود جمله جهان تو بوده من غافل

رباعیسنی کورنجه نظم معبودك بوندن مترجم اولدیغی تظاهر ایدوب اسکی حکم تقویت بولدی . بالاخره شیخ غالبك مجموعه سی الیه کچدی . اونده کندی دستخطیه مذکور تورکجه شعری یازوب اوستونه (بوشعر صمتی دده نکدر) دییه اشارت ایله دیکنی کوردم . ارتق عیناً بیلدم که حضرت سلطان ولددن تام اوچ عصر صوکره ترجمه صورتیه سویله نیلش بر رباعیدر .

کلم سلطان ولدك آثارینه :

دیوان شریف ایله (ابتدا نامه ، انتها نامه ، رباب نامه) نامنده اوچ جلد مثنویلی و (معارف) نامنده منشور تصوفدن بر اثرلی خط قدیم ایله نزد فقیرانه مده محفوظدر . تورکجه اشعاریه بورایه نقل ایله دیکم دیوان شریفك یدی یوز اون ایکیده - یعنی سلطان ولدك سال وفاتده - یازلدیغی خطاطك کتابه سندن منضم اولور . (ابتدا نامه) نك تاریخ و سبب تألیفیله موضوعی حقنده مقدمه نفیسه سنده معلومات کافیه بولندیغندن و مثنوی شریفك موضوعه و کندی مناقب عالییرینه دائر فوایدی حاوی اولدیغندن بورایه عیناً نقل ایدیورم :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سبب انشای مثنوی ولدی در بیان اسرار احدی آن بود که حضرت والد و استاد و شیخ مولانا جلال الحق والدین محمد بن محمد الحسین البلخی قدسنا الله بصره العزیز در مثنوی خود قصهای اولیای گذشته را ذکر کرده است و کرامات و مقامات ایشانرا بیان فرموده غرضش از قصهای ایشان اظهار کرامات و مقامات خود بود و از ان اولیای که همدل و همدم

آئ بک سَنَسِن کَن بک سَنَسِن . پَیَزَه کَلِمَا بَا مَزَه کَلِمَا

وله کار الله له

اَنجَلَزْدُز کُرُلَرِي خوش نَسَا اَل قَشَلَرِي

اَلدُرُز يوز سَوَارِي کَن دُرُز اول اَلب اَرشَلان

وله قدس الله روحه

اِشْتَم بِيکَم جَانَن اُچُن بُو بَنَدَه ي آزاد قِل

اَن يَتَر يَزِي کَب سَنِيْمَا آخِر چه نادانِيست اين

ایشته جناب مولاناك باجمله (دیوان کبیر) نده کوریلن تورکجه ابیات همان بونلردن عبارتدر . اشعاری آره سنده بعض تورکجه کلمات و ترکیبات دها وارد . بونلردن باشقه مولاناك صرف تورکجه تام بر بیتلری دخی یوقدر .

شو نمونه دن آ کلاشیلدیورکه جناب مولانایه اسناد اولونان چو « کلامندن اولور معلوم کیشینک کندی مقداری » مصرعنی حاوی بولونان غزل مشهور ایله دیگر اشعار معلومه حضرت مولاناك اولمه دقدن باشقه زمان مولاناده تکلم اولونان تورکجه دخی اولمه یوب بلکه ایکی عصر صوکره تجدد ایدن عثمانلی تورکجه سی اوزره انشاد اولمشدر . کذلک حضرت سلطان ولده اسناد اولونان :

بن بیلد زاید کیزلی عیان هپ سن ایمشک تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ایمشک
سندن بوجهان ایچره نشان ایسترایدم بن آخربونی بیلدم که جهان هپ سن ایمشک

ایضاح : (کلکین) کلکل ، کل . (قیغیر مق) چاغیر مق . (پیَزَه) مناسبتر .
(خوش نسا اول) کوزل شیدر دیمکدر . اسکی شعرلرده (اول) کلمه سی اذات خبر دیدیکمز (در) مقامنده قوللانیلیردی . (ایتم) سویلده . (کوب) چوق .

روزی شسته خواهم یلغز سنوك قاتكده

همم مین چغیر اچرمین همم مین تیش بلرمین

ماهی چو شمس تبریز غیبت نمود و کفتا

از من دگر پرسید من سويلدم یزرمین

وله رضی الله عنه

کَلَسَن بُنْدَه سَکَا يَکْ غَرَضِم یوق اشیذرسن

قَلَسِن آندَه یوزدُر کَلکین قندَه قَلرسن

چَلپی دُر قَمُو دِر لَکْ چَلبَا کَل نَه کَر دَسَن

چَلپی قَللَرَن اِسْتَر چَلپی نَه صَنرَسَن

نَه آغَر دُر نَه آغَر دُر چَلَب آغَر نَدَن قِغَر مَق

قَوَلغُنکْ آچ قَوَلغُنکْ آچ بَلَه کَم آندَه دَکَر سِن

وله مد الله ظله

چَکِکَن اَغَلَن هَی بَرَه کَلَجَل دَغَدَن دَغَدَن هَی کَرَه کَلَجَل

ایضاح : (برك ط) صیقیجه صاریل . (اوکدش ، اوکوش) چوق . (فاره قوزو) اولاده خطاب شفقتدر . (طاسهک) عجم ايسهک . (یالغوز) یالکیز ، انجاق . (اوپکینه) اوپوجک ، بوسه . (یارغو) دعوا ، عرضحال . (بارکیت منوم فاطمیں) . وارکیت بنمایانیدن . (چاغیر) شراب . (تیش) دیدش ، شعر .

چو اسماعیل قربان شو درین عشق که شب قربان شود پیوسته در روز
خمش آن شیر شیران نور معنیست پیری شد بحرف از حاجت یوز

وله عظم الله ذکره

دانی که من ز عالم یانغز سنی سوزمین
کر در بره نیائی اندر غمت الزمین
من یار با وفایم بر من جفا قلر سن
کر تو ز من نپرسی من خود سنی ضررزمین
روی چو ماد داری من ساده دل ازانه
زان شکر لبانت پیر انکیپنه تیلزمین
تو همچو شیر مستی مینوم قنم اچر سن
من چون سکان کویت دنبال تو کز زمین
فرمای غمزدات را تا خون من نریزد
ورنه سنوک الینکدن مین یرغو یززمین
هر دم بخشم کوئی باز کت مینوم قائم دین
من روی سخت کرده نزدیک تو کلزمین

آثار سلطان ولد دن كافه اسرار لاهوتیه و دقائق ناسوتیه به کسب انتساب ایدر . زمان فقداندن بو آنه قدر آیین بهین مولویه و اسلوب دلنشین معنویه دائر فقرای طریقت عمرنه شهبیه دوچار اولسه لر آثار معانی دثار ولدی به مراجعتله حل اشکال ایدر لر .

کرامات فیضیه مولویه دن بر موهبه جلیله درکه حضرت سلطان ولدك اشعار جیده و کفتر آبدلری مطاعه ایدن نهایت درجده غمکین اولسه مسرتیاب اولور ، بی تاب اولنجیه قدر اوقور ، اوقودجه صفاسی ازدیاد بولور ، عظمت و علویت حضرت سلطان ولد قبلنه مستولی اولوب کیتدجه تعالی ایدر . علوم و معارفده بر دریای بی کران اولدقلری مشنویت و دیوانلرندن و سائر آثار منشورهلرندن نمایاندر .

علوم دبیة اسلامیة ایله مشغول اولان ارباب تحقیق آثار سلطان ولدی تتبع ایله دکده تظاهر ایدرکه مشارالیه حضرتلرینک تنسیق کلام و تفهیم مرآمده مسلك صوریلری والد انضمامری مثالی حکیم سنائی ، شیخ عطار ، شیخ نظامی وادیسیدر . یعنی انه اول وصاحت بیان و بدو غ معنی جهتنی درپیش ایدوب بعده صنایع و بدایعی اکا تابع قیلمقدرد . بناء علیه اشعار عالیلرینک معنی جهتنده قطعاً رکاکت و الفاظ جهتنده اصلاً ضعف تألیف کورمه یوب انحق صنایع لفضیه و معنویه آرز رغبتلری کوریلور .

جناب مولانا اشعار عالیلری میاننده عربجه ، تورجه و رومجه شعر سویله دکلری کبی سلطان ولد حضرتلری ده بولسانلرده نظم ایات ایله مشلردر . جهات عدیده ایله موضوع رساله مزه تعلقی جهتیله اشعار تورکیه مولانانی بورایه درج ایله دک . هم بر طاقم غافلر مولانانک باجمله تورجه اشعارینی بوراده کورورلرده بونک خارجنده اولان اسناداتی جناب مشار الیه عزو ایله مکدن اجتناب ایدر لر .

حضرت مولانک تورجه اشعارى :

اَوْزُنْ يِلْدَا سَنَكَا بُوْدُرْ قُلاوُرْ	اَكْرْ كِيْدُوْرْ قَرِنْدَاشْ يُوْقْسَا يَاوُرْ
اِشْتْ بَنْدَنْ قَرَا قُوْرْمُ قَرَا قُوْرْ	چِيَانِي بَرَكْ طُتْ قُرْتَلَارْ اَكْشُدُرْ
زبان بيزبانلارا بيساموز	اَكْرْ طَسَنْ وَكْرْ زُوْمَسَنْ وَكْرْ تَرَكْ

هجرتك یدی یوزاون ایکی سنه سی شهر رجب المرجبک اونجی جمعه ایرته سی کیجه سی مرکز اشباحدن عالم ارواحه انتقال ایله مشدردر. قدس الله روحه وافاض علی العاشقین فتوحه.

شو رباعی تاریخ وقتلریدر :

سلطان ازل چو طالب مرغان شد شهپاز ولد بسعد سلطان شد
شنبه دهم ماه رجب سال (ذیج) آن شیر خدا بمر غزار جان شد

۷۱۲

وقتلری کیجه سی سویله دکلی صولک رباعی شریفلری شودر :

چون من بجهان روح ناظر باشید از عجز کذر کنید و قادر باشید
مردان طریق جمله یک یک رفتند هم نوبت ما رسید و حاضر باشید

اشبو مناقب جلیله لرندن باشقه برخیلی کرامات قدسیه لری دخی کتب مولویه ده مسطور ایسه ده وارثان اسرار محمدی اولان اهل الله عظامک اکبر کراماتی وضع ایله دیکی طریقه ده ظهور ایدن کرامات مجسمه یعنی رجال صاحب کمال ایله کنیدیلرندن قالان آثار بی زوال اولغله طالبان عاشقانه مناقب جلیله لرینی حوی مفصلاتی توصیه ایدرک سطور آتیه ایله مؤلفات قدسیه لرینک و حیات علمیلرینک تفصیلنه حصر مقال ایدلمشدر .

والد ذوالحامد لرینک هر جهتله مظهر تامی و مقاد مشوار و کلامی اولان سلطان ولد حضرتلری اشهر آثار مولانا اولان (دیوان کبیر) ه مقابل نصفی قدر بردیوان ، آلتی جلد (مشوی شریف) ه قارشی نصفی درجه سنده یعنی اوج جلد مشوی تألیف بویورمشدردر . غزلیات، و مشویات شریفه لرینی اوילה بر صورت دلپذیرده انشاد بویوررلر که افده کزینی و آهنگ دلنشینی ارباب قلوبی سرمست ایلر .

بود روش سخنهایی که گفته سحرنا مشکل و مغلق نکته
هزاران در دریای معانی بر آورده برای خلق سفته

بیت شریفلری ده شاهددر که مشار الیه حضرتلری صعب التناول اولان حکمت عرشیه و لطائف غیبیه نی انجق کنیدیلرینه احسان بویوریلان برطرز بیثالده غایت واضح ، آجیق بر صورتده انشاد بویورمشدردر . بر رتبه که بر مقدار صحبت رجال المهدیه بولونان بر درویش و رسی دان

بهاءالدین مانیکیبختست خوش زیست و خوش میرد

حسب مولاناك همراز بی انبارلری اولان سلطان المعشوقین شمس الدین تبریزی
حصر اندیزی دتوته مأمور اولدقنرندمه شامدن قونیه قدر حضرت شمسك رکا بنده ذره
وار غشیه دار اولمقلی اختیار ایله دکاری و هر هر رکوبه اجبار ایدلکجه (شه سوار بنده
سوار چه گونه باشد) کلامیه اعتذار بویوردقنری مشهور و بو مثلی خدماتی سببیه اعظم
صرفت جانبدن مظهر اولدینی توجهات و هممت مفصلا تده مسطوردر .
لاده ده عرض اولوندینی وجهه حضرت سلطان ولدك مادی و معنوی نائل اولدینی
کلمات و مقامات هر ولی کامله میسر اولان سعادتدن دکلدر . یدی دانه کلینك اثر همتلریله
صوری و معنوی نائل آمال اولمشلردر .

سمر بیاید دراز تا گذرد در نیاز تا که شوی چون ولد شیخ کبر ای پسر

بیت شریفلری مفاد نجه دو قسان سنه بو عالم فانیده کمال بختیاری ایله امرار ایام ایله مش
ویکرمی دو قور سنه پوست نشین سجاده ارشاد اوله رق صلب شریفلرندن اولو عارف چلبی
فندی ایله عبد و زاهد چلبیر حضراتی وجوده کشلردر . قولا و فعلاً طریقت علیه
یله دکاری خدمت مبروره لرندن و وضع و تاسیس بویوردقنری نیجه اصول و احکامدن
دولانی او قصص ربانی لیوم لسان خوانده (مجدد اول) و (مولانای ثانی) اولمق اوزره
تلقی اولونور . عصر عایدنرندمه کی امرا و علمای سلجوقیه کنیدی لرینك علوم ظاهره و باطنه ده
فرید عصر اولدقنری الاعتراف سرفرو برده تسلیم اولمشلردر . هیچ برمنکره روی
عزت کوسترمه یوب نیجه التفات شریفه و کلمات مؤثره لرلیله مطیع و منقاد ایله مشلردر . خسته
یلک عیاده ایدنره و وصیره ده افتراق خوفیه حزن و الم کوسترنلره « شمشیر بران نیامندن
سربین اولدقجه کار ایله مز و دانه کندم خاک ایله یکسان اولدقجه مطرا خوشه لر ویره مز .
خوری قیره یحه ای تظاهر ایتمز . اگرچه دیده دنیویدن پنهانم اما امداد یاران معنوی یه
آن شتابانم . پیوسته قبای بقای معنوی یه بورونه رك تفرج و تصرفدن خالی قالمزم ،
کلام حکمت اتسامیه قوب اخوانی تسلیم و شادان بویورمشلردی . کما قال :

مرا یاران درین دوران مجوید	چوبو مان اندرین ویران مجوید
ز صورت بگذرید ار مرد عشقید	بخز در جان مرا پنهان مجوید

اولان حضرت چابی حسام‌الدین الارندن طوتوب مقام مولانا به اقعاد ايله ملك ايسه مش ايسه ده كنديلرى شتاب ايدوب كزیدكان احباب مولانا نك خاتمه سی اولان حضرت چابی پیوسته اقعاد ودست ارادتنی اخذ ايله مشدر . حضرت چلی عمده شرائط مشیخ اولان تدریس مشوی اصولی وضع ايله دیکنده حضرت ولد الی یاشنی متجاوز اولدیغی حده حلقه تدریس لرینه اوتوروب مشار الیه حضرت لرینك ختام عمر لرینه قدر قاری مشویلك خدمتدن [۱] بر آن جدا اولمه مشلردر . کسب کلمات بویه بیر اادت وثبات ايله حصول پذیر اولور .

آلتی یوز سکان برده حضرت چلبینك جانشینلری اولدیغی وقت ختام عمرینه قدر علی الاصول تدریس مشوی و تعلیم انواع معارف و علوم و تألیف آثار ايله حیاتی امرار ايله مشدر . [۲]

نهم که مشوی شریفدن درس حقیقت تقریر بویورسلر قدما یاران مولانا بعینه جناب مولانا نك وعظ و تقریرینه مماثل بولوب تجدید ماتم اشتیاق ایلرلر ایدی . . زمان عالیرنده نفس قویه ايله اکثر ممالك اسلامیه اهالیسندن برچوق ذوات داخل سلك طریققلری اولوب بلاد مذکورده نکایا و زوایا احیا اولونهرق آیین نوین اجرا ایدلشدر . نفس مبارککاری غایتله مؤثر اولدیغندن درگاه ملائک پناهلری ملتجای احباب حاجات اولمشدر . کرامات علیه لرینك اک بویوکی وارث اخلاق محمدی اولوب (و انت لعلی خالق عظیم) سرینه مظهریتی ایدی . حضرت مولانا مدرسه مبارکه لرینك دیوارینه جلی خط ايله شو عبارته یازمشلردر :

[۱] بالجمله خانقاه مولویده پوست نشین اولان ذوات آیین شریف اجرا سندن اور بر مقدار مشوی شریف تقریر ایلرلر . قبل التقریر بر ذات درس ابتداء سندن لا اقل اوچ بیت اوقور . او ذاته (قاری مشوی) دیرلر .

[۲] حضرت سلطان العلمادن اولو عارف چلی افندی به کلنجهیه قدر بلاده نامی یاد اولونان اقطاب احباب مولانا کندی لرینه منسوب مدارس شریفه ده بندکانه علوم صوریه ومعنویه تدریس و آیین و عبادات وتسلیک وارشاد ايله امرار حیات ايله مشلردر . مطبوع شریف اصولی بیله زمان مولاناده وضع بیوریلوب حضرت سلطان ولد توسیع و تکمیل ايله دیکی مرویدر . الیوم درگاه شریف بولونان جوار مولانا به اولان نقل مکان ایدن اولو عارف چلی حضرت لریدر .

عمر بیايد دراز تا كز درد در ياز تا كه شوى چون ولد شيخ كبراي بسر

مصادقچه حضرت سلطان ولد دوقسان سندهن عبارت اولان او بركتلى ، مستبلى
عمر شريفلىنى بوتون علوم و معارفه ورزش و تعليم و تربيه انتخاب خواهش ايله امرار
بويورمشدر . كما قال :

بكذر از تكرار و درس و لب ييند زانكه فهم اين ضريق از حجتست

سلطان العلماء بهاءالدين ، مولانا جلالالدين ، حضرت شاه شمسالدين ، سيد مردان
برهانالدين ، شيخ صلاحالدين ، جاي حسامالدين و شيخ كريمالدين [عظمالله ذكرهم
و قدس الله اسرارهم] حضراتى ، كې بالكنز نام قدسيدرلى ياد ايله ملك كافى اولان اقطاب
سبعة مويونهك توجهات تامه و هممات جليله ليله دور و دراز رياضات و مجاهداته محتاج
اولمقسرزين مظهر يقين اولمش ، حياتلرندن مماثلرينه قدر جمه سندن استفادىنى اصلا ترك
و تاخير ايله ممشدر .

كنديلرندن مروى اوله رق بويوررلر كه : كنچ ايكن حضرت والد مجده بكا آقنجى
مدرسه سنده هدايه اوقودوب متننى از برلتمشدى . صوكره تكرارىنى امر بويورددير . ينه
باشله نيلدى . فقط بو ايكنجى بدأده فقهك اصول و لبى تعريف و كنه اجتهاد و وسعنى
توصيف ايدرك تقرير بويوررلردى . حقيقت فقه شريفه بر درجه اضلاع حصل ايله دم كه
بيله ديكم بر مسئلهنى لزومى حيننده كشف ايلردم . دفع شبهه ايچون محله مراجعت
ايله ديكمم بيلديكم كې بولوردم . واقعا (الدرّة المضيئة) و (تاج التراج) كې كتب
ضبقانده جناب والد و ولد اجله فقهاى حنفيه دن اولمق اوزره كوسترملشدر . فقط و :
محضا شيرازة اسلامده رصاتى تأمين ايچون اولياء اللهك كيميسى حنفى ، كيميسى شافعى
الامذاهب حقه مشهوره دن بيرينه منسوب كېي كوسترملشدر نفس الامرده مقام شهوده
ايريشن بير ذات تقليد دن عبور ايتمش ديمكدر اهل تحقيق و متهود ايسه شبهه سزدر كه
دوغرودن دوغرويه مقام اجتهاده نائل اولمش ديمكدر . اولياء الله كرام تقليد در كه سندن
وارسته واجتهاداتى شهوده مقارندر .

آلتى يوز يتمش ايكي سال عجريسندده حضرت مولانانك عام وصاله تشريفلى وقوع
بولمغله بالجملة ياران كرام جانشين مولانا اوله لرينى تنسيب و تكليف ايله مشر و حتى مريدى

کبی بر چوق ابیات و آثار قدسیلرندن دخی مستبان اوله جعی اورده والد اعظملرینک وارث تامی اونوب اثر پاکلرینه بحق اقتفا ایله دیکی جهته افکار مولانایه تماماً واقف اومش و احاصل کندی وارلغنی بحر العلوم مولاناده مستغرق ایله مکه نشر ایله دکبری لائیء معروف بوتون او قزم انوار وحدتک واردات غیبیه سندن عبارت بولمشدر .

حنا بسلطان ولدک عبو شانه شو فقره کافیدرکه بر کون حضرت والد و ولدم . بزم بو عامه کیمکلمک سنک ظهورک ایچوندردر . تقریر و تحریر ایله دیکم بونجه حقایق بزم قولمدر حال برکه سن بزم فعلمسک ، بویورمشلردر . کما قال :

رمولانا مه مفلح ازانه در جهان مصلح رسولم از بر سلطان بسوی تخت می رانم

حضرت مولانا کنج ایکن پدرلری سلطان العلماء حضرتلری تحصیل علوم ایچون لالاسی خواجه شرف الدین لالای سمرقندینک تحت نظارتنده حلبه و بعده شامه کونددرمش ایدی . کذلک حضرت مولانا دخی اوغوللری سلطان ولد حضرتلری ایله علاء الدین چلبی افندی بی - اخیراً فین پدری و بو ایکی نوباوؤ حیاتنک والده طرفندن جدی اولان - مشارالیه خواجه شرف الدین ایله شامه تحصیل علوم ایچون کونددرمشدر . مشارالیه حضرتلرینه مطاوعه تامه بی آمر حضرت مولانانک شامه کوندردیکی شومکتوب قیمندارینی تبرکاً وریه درجی مناسب کورددم .

الله مفتح الابواب

فرید عزیر مفضل مقبل محسن خوب اعتقاد بهاء الدین و فرزند عزیز امجد اسعد اشرف علاء الدین دامت سعادتہما سلام این پدر یاد دارند . و پدر عزیز جلیل ولی التریبة والخدمة شرف الدین را هیچ خشونت و درشتی و مکافات و محاببات نکشند . و بنظر این پدر فکرند . و چنان پندارند که آن صفرا این پدر کرده تحمل کنند که پدر عزیز شرف الدین برین پدر حقوق بسیار دارد . فرزندان مقبل عظیم عظیم امید وارم تحمل و لطف و رحمت و فرزندئ آن فرزندان هر کویند کوید با او بلطف کوید . و جهت دل این پدر در وقت خصم دوسه کرت خود را بخفتن و گشتن مشغول کنند . تا خبر بمن رسد . و دعای من در حق آن فرزندان افزون باشد . و شفقت بیشتر جوشد . و ان شاء الله تعالی بزود ترین زمانی مبارکی و شادی باز آیند مسرور و بر مراد . ان شاء الله . ان شاء الله . ان شاء الله .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مظهر عشق ابد ، مُظهر اسرار احد ، جناب محمد بهاء الدین سلطان ولد قدس سره الصمد حضرت تلی حال قضاء قاره مان اطلاق اولونان بلده لارنده ده صلب پاك حضرت مولانادن آلتی یوز یکر می اوج سنه سی ربیع الآخرینک یکر می بشنجی جمعه کونی اول صبحده مهد آرای عالم شهود اولدی . منقبه نویسلرک شهادتندن و آثار علیه لرینک دلاتندن مستبان اولدیغنه کوره حضرت سلطان ولد صوری و معنوی والد اعظمه مشابیه تامه ایله بکزه مش ، ولادتندن مفارقتنه قدر علی الدوام حضور پا کنند و رضای اقدسندن آریله مش بر ولی زاد ولایت نژاد ایدی . دها طفل نوزاد ایکن باباسنک قوجاغنده کزر وزبان و پستان پدر اکبری شیر مادره ترجیح ایلردی . اون یاشنه کیرنجه والد ماجدینک یانندن آریلر اولدی . واصل سن شباب اولدیغنده - آرارنده هان اون طوقوز یاش فرق اولغله - والد ایله ولدی ایکی برادر صانیرلردی . حضرت مولانا - کندیسنک تمثال تامی اولان - جناب سلطان ولده احیاناً « انت اشبه الناس بی خلقاً و خلقاً » خطاب جلیله تمثیل بویوردقلری اولوردی . دیدار نورانیلری خوبان زمانه غبطه رسان اولوب جناب مولانانک عشق و محبتی دخی درجه کماله ایدی .

هر چه ولدرا رسید از بد و نیک ای رشید داد جلال حقست و زسخن چون زرش و :

ولد گفت از من بجو عشق زیرا که فرزند قطب یگانه جلال

و :

ولدرا نیست حاجت لاف و دعوی که در سیاه او چون خور عیانست

و :

ولدرا نیست علم و نی ولایت جز ان علم و ولایت کش پدر داد

و :

سایه هر شخص چو با او رود هم توپی والد رو ای ولد

و :

قطب جهانست بداد ای ولد این نکته شیر چنان شیرا بی لب و پستان بنوش

و :

در روی ولد بنقص منکر بی نخوت و کبر اکبرش بین

رو ولد خامش مکش این سر دراز زانک کوته خوشترست اسرار وراز
شد تمام ازداد دادار این کتاب درسنه سبعمائه ای ذوالباب
درمه ذیالحجه شد هم این تمام تانماند بر خور معنی غمام
غره شعبان شد آغاز کتاب بس کنم والله اعلم بالصواب
در سنه مذکور اندر پنج ماه شد تمام این مثنوی ای مرد راه
مقطع ومطلع درین مدت بدست درها زان یم روان سفته شد ست

گفته شد درعشق آن مرد [۱] این کتاب

یافت روح ازداد او صد فتح باب

[۱] در عشق آن مرد = او مرد خدانک یعنی مولانانک .



قوکنزی اول . طمودن کچیره اوچق ایچره شربتندن ایچیره
 حوریلرله آنده ایچمه سز سوجی کورمیه سز کیمسیدن آنده کوچی
 اول سوجیدن کیم طهور اولدی آدی تکرری قرآنده آدین ایله دیدی
 اوچق ایچره عدل اولور کوچ یوقدرر نه کیم آنده سز دیله سز چوقدرر
 یمک ایچمک آنده دائمدر بیلک جهد ایدک که ی اوچنی بونده بولک
 کر ویره سز بو جهانی اوچنی آله سز بونده کوره سز هم حق
 کوردیلر بونده ارنلر نه که وار نقد بوکون یارینه باقدیلر
 سن دق اوچنی بونده ایستکل اوچق ایچون دنیایی الدن قوغل
 بونده بولدیلر ارنلر بیل بونی دون ایچنده کوردیلر بللو کونی
 قراکوده کوردیلر حق نورینی دیو ایچنده بولدیلر هم حورینی
 کفر ایچنده دین وایمان بولدیلر کندیلردن ثولدیلر حق اولدیلر
 طمله بیکی اول دکره کیدیلر کندیلرینی دکره اوردیلر
 طمله دیمه آنلره دکره دیکل آنلری طوتغل قالانینی قوغل

ایضاح : (سچی) سوجو = شراب . (کوچ یوقدرر) ظلم یوقدر . (دون ایچنده
 کوردیلر الخ) (کوندوزی عیاناً کیجه ایچنده کوردیلر) دیمکدر . (دیو) شیطان ،
 آزعین اجتنی . (حور) حوری ، جنت قادینی .

قامونکیزی اول طامودن کچرا
 حوری لولا آنده ایچاسر سنجی
 اول سحودن کم طهوز اولدی آدی
 اوچماق ایچراغدل الز کج یوق دوز
 یتک ایچمک آنده دایم دز بلیک
 کر وراسر بو جهانی انجی
 کوزدلر بونده آرلر ناکه وز
 سن دق اچماق بونده استغل
 بونده بولدیلر آرلر بل بونی
 قارنکوده کوزدلر حق نورنی
 کفر ایچنده دین وایمان بولدلر
 امله بکی اول دنکیزه کپزدلر
 طامله دیمه آنلره دنکیز دیغل
 اوچماق ایچرا شر بتندن ایچرا
 کر میاسر کسندن آندا کجی
 تنکر قرآنده آدن ایلا دیدی
 ناکم آندا سر دیلر سر چوق دوز
 جهنم ایدنک کی اوچماق^(۱) بونده بلیک
 آلیر بونده کورایسر^(۲) هم حق
 نقد بوکن یارنا بقمادلر
 اچماقچون دنیای الدن قفل
 دوز ایچنده کوزدلر بللو کونی
 دیو ایچنده بولدلر هم حورنی
 کشدولردن الدلر حق الدلر
 کندولارینی دنکیزا وپردلر
 آنلری دوتغل قلا نیی قوغل

نسخه : (۱) کیم اوچماق بونده (۲) بولاسر .

بن آنك صیرولفنندن صیروووم صانه کیم بن اول ولیدن آروووم
 کیم آنی کوره بنی کورمشدر اول کیم آنی صوره بنی سورمشدر اول
 بنی آنده آنی بنده کوریکز بنی آندن آنی بندن ووروکز
 کوکده در اول بن جانی بیلک بوئی کوک کیدر کوکی آنک بن کونی
 ایکیمز برز ایکی کورمه ک بزی طوتک آنی یارلیغایه اول سزی
 کیم آنی بندن سچرسه اول باییق دشمنمدر نهوینی باشنه ییق
 بن آنک ایچون یاراتدم عالمی اول ولیم ایچون کتیردم آدمی
 کیم طوغه آندن صاغشسز کشیلر جفت اوله لر ارکک ایله دیشیلر
 هم بولردن طوغه لر خاص قوللرم کیم بولر قانادرمدر قوللرم
 بنی اول خاصلر بیله کیم بن نهوم آنلری سونلری بن کهی سوم
 خاصلرم بنم سرمدر بیلکیز نه کیم اول ایدرسه آنی قیلکیز
 کیم سوم قاموکزی آنک ایچون قوکز آچک کوزی آنک ایچون
 آکا باقک باقمه کز آروق یوزه کیم نورندن نور کیره کوزکزه
 رحتم اولدر جهانده کهی بیلک اتکین طوتک بنی آندن بولک
 کیم سزی اوچماغه اول خاص کوتوره نفسکز کیم یول اورور بوینین اوره

ایضاح : (سچرسا) آیریرسه ، تفریق ایلرسه . (باییق) بایاغی ، حقیقه ،
 نفس الامرده . (صاغشسوز) صایبسز ، حسابسز . (نوم) نهوم ، نهیم ، نه ذاتم .

بَنِ اَنِكَ سَيَرُوْلِيْغَنَدَن صَيْرُوم
كِمِ آتِي كُورايِپِنِي كُوزْمُش دُز اول
پِنِي آندا آتِي پِندا كُورُنكُوز
كُودَه دُز اول بَن جَانِي پِلْنَك بِنِي
ايكِمُر پيرُز اِيكِي كُورماناكَ بَرِي
كِمِ آتِي بَنَدَن^(۱) سَچَر سا اول بايق
بَن آنُونِكِيچُون يَرْتِمِ عَالَمِي
كِمِ دُعا آندَن ساغِش سوز كِيشِلَر
هَم بُولدَن دُوغَلَر خاَص قُوللَرِم
پِنِي اول خاَصلَر بِلَا كِمِ بَن نَوْم
خاَص لَرِم بَنِم سِرُوم دُز پِلْنَكز
كِمِ سَوْم قامُونكُوزِي آنُونِكِيچُون
آنَكِه باقْنَك باقما كُز آيرُق يوزا
رَحْمَتِم اول دُز جِهاندا كِي بِلْنَك
كِمِ سِرِي اُجْمَق اول خاَص كُتورا

سائمه كِمِ بَن اول وَلِي دَن آيرُوم
كِمِ آتِي سورا پِنِي سوزْمُش دُز اول
پِنِي آندَن آتِي پِنَدَن سُورِنكُوز
كُوكُ بِي دُز كُوكُسي آنَك بَن كُسي
دُوتَنك آتِي يَزَلغايا اول سِرِي
دُشْتَم دُز اوپِي باشينا يق
اول وَلِيْمِچُون كِتَرْدِمِ آدِي
جُفْت اولار ايرَكِكِيلا دِيشِلَر
كِمِ بُولز قاتلَرِم دُز قُوللَرِم
آنلَرِي ساوئلَرِي بَن كِي سَوْم
ناكِم اول ايدَرَسَه آتِي قِلْنَكز
قامُونكُوز آچِن كُوزِي آنُونِكِيچُون
كِمِ نُورُنَدَن نُوز كِپرا كُوزُونكُوزا
اَتَكُن دُوتُونك پِنِي آندَن بُولْنَك
نَفْسُنَكز كِمِ يُول اوزز بُونِن اُرا

اوصلو ئولر ايچره نوري بر بيله	قنده كيم كوره حقى آنده قاله
دوئمدى سوز ايله كيم كىرو قايه	بركيشوبدر ايله كيم طاغده قيا
خلق آكا ديرلرسه بويول حق دكل	بويولى قوحق يولين كهى ايسته بول
قولاغنه قويمه اول سوزلرى	حق نورين چون بللو كوردى كوزلرى
سوزلرين كوزسزلرك سوز صانمغل	دوكللى ياكليشدرر اينانمغل
سوز آنكدركيم آچيقدر كوزلرى	اول نه ديرسه تكريدنر سوزلرى
اول كشى كيم ايله اولدى آزدر	نه كيم اول ايدى قوسى رازدر
تكرى رازين آندن ايشيت اى ايچى	كهى اولودر كورمكل آنى كيچى
تكرى ديدى صيرو اولدم موسايه	كدى دوستين كشى بويله ايستيه [۱]
اولو كيچى كلدى بنى كورمكه	نيته در كيم كلك سىن صورمغه
موسى ديدى حاشا سندن صيرولق	سىن خالقسك سكا قندن صيرولق
يينه ديدى صيرو اولدم كلك	ديدى كيم سوزى حسابيه آلمدك
موسى ديدى بوسرى آكلامزم	مقصودك نه در بو سوزدن بيلمزم
تكرى ديدى صيرو اولدى بر وليم	دنيا ايچره صيرولق طارتدى دليم
بركون آنى نيشه واروب كورمدك	نيته سىك ديوب حالندن صورمدك

ايضاح : (دوكللى) هپ ، جمله . (ايچى) افندى . (كيچى) كوچوك . (سیر) صایرو = خسته ، مريض . (استيا) ايسته يه يعنى آرايه ، تحرى و طلب ايدى . (اولو كيچى) بويوك ، كوچوك . (دارتى) طارتدى = آلدى ، طوتدى . (دليم) چوق . (نيشه) نيجه ، ناصل . (نيتسين) ناصلسين .

[۱] بو مصراعك معناسى (انسان كندى دوستنى بويله مى آرار) ديمك اولوب استفهام استفهام انكاريدر . (لمصحيحه)

اَسْلُوْ اَوَّلَزْ اِيچْرا نُورې بَر بِلَا
دُئْمَدِي سُوْزِيْلَه ^(۱) كِيْم كِيرو قِيَا
خَلْق اَنكادِرْ لَرْسَه بُو يُول حَق دَكُل
قَوْلَقِيْنَا قِيْمِيَا اُول سُوْزَلَرِي
سُوْزَلَرِن كُوْز سُوْزَلَرِن سُوْز سَتْمَغِل
سُوْز اَتْنَكِدِرْ كِيْم اچَقْدُز كُوْزَلَرِي
اُول كِيْشِي كِيْم اِيْلَه اَلدِي اَزْدُز
تَنْكِرِي رازِن اَنْدَن اِيْشْت ^(۲) اِي اِيچِي
تَنْكِرِي دِيْدِي سَيْرُ اَلْدُم مُوسِيَا
اُولو كِيچِي كَلْدِي بِيْني كُوْز مَغَا
مُوسِي دِيْدِي حاشا سَنْدَن سَيْرُ وِلِق
يِيْنَه دِيْدِي سَيْرُ اُولْدُم كَلْمَدْنَك
مُوسِي دِيْدِي بُو سِرِي اَنكلا مَرْم
تَنْكِرِي دِيْدِي سَيْرُ اُولْدِي بَرْوَلِيْم
بِيْز كُن اِيْني نِيْشَه وارْب كُوْز مَدْنَك

قَانْدَه كِيْم كُورَا حَقِي اَنْدَه قَلَا
بَرْ كِشْب دُز اِيْلَه كِيْم طَاغْدَه قِيَا
بُو يُولِي قُو حَق يُولْن كِي اِيْشْتَه بُول
حَق نُورِن چُون بَلَلُو كُوْز دِي كُوْزَلَرِي
دُوكَلِي يَانَكِلَش دُز اِيْنَمَغِل
اُول نَه دِرْسا تَنْكِرِيْدَن دُز سُوْزَلَرِي
نا كِيْم اُول اِيْدا قَامُوسِي رازْدُز
كِي اَلُوْدِرْ كُوْز مَكِلْ اِي كِيچِي
كَنْدُو دُوشْتِن كِيْشِي بُو يِلَا اِسْتِيَا
نِيْتَه دُز كِيْم كَلْمَدْنَك سَن سُوْز مَغَا
سَن خَالْقِسِن سَانكا قَنْدَه سَيْرُ وِلِق
دِيْدِي كِيْم سُوْزِي حِسَابَا اَلْمَدْنَك
مَقْصُودُن نَادُز بُو سُوْز دَن بِلَمَرْم
دُئِيَا اِيچْرَه سَيْرُ وِلِق دازِي دَلِيْم
نِيْتَسِن دِيْلِبْ حَالِنْدَن سُوْز مَدْنَك

بن سزچون کهی دیلرم سز بکا	کهی دیلمزسز قاچارسز دورت یکا
کوزکزی تگری آچارسه بنی	کوره سز ایله که کورورسز کونی
بنی قانی طوته سز بو دنیاده	اول که بندن آریله قنده کیده
یول بودر اول جان که بویولدن چیه	دکمه کاویر کبی اول جان حقه
تگری بی پیغمبرندن ایستکل	زینهار آنی حقندن آری صانمفل
اول که بولدی تگری بی کهی طوت آنی	آنی بولجق دیمه تگری قنی
تگری آندن آری دکل آج کوزک	اول ویرور سکا همیشه اوروزیک
کیم که بیری ایکی کورور شاشیدر	سوزینی ایشتمکل قولماشیدر [۱]
ای قرنداش بوسوزی ایله که وار	اول بیله کیم تگری بی جانندن سور
کوک ویر آنک قاتنده بر اوله	تکریدن ایچی طاشی پر سر اوله
یوز اولورسه حرفلر برسوز اولور	سوزلر ایله عاقبت بر کوز اولور
نه که وارسه ثولور اول برجان قالور	اول جهانده قول ایله سلطان قالور
قول و سلطان بردرر ایکی دکل	اول سرا ایچره بر اولور بک و قول
تگری نورندن طولودر جانلری	ایکی کورمه کوزلی ایسه ک آنلری
صورت ایچره آنلر ایکی کورونور	معنی به باق کیم کورمه سک بردرر
نولره باقان نوری ایکی کورور	نومه باقمه نوره باق کیم بردر

ایضاح : (قانی دوتسز) صیقی طوته سیکز . قویاً مرتبط اوله سیکز . (قالماش ، قولماش) یاراماز ، فنا آدم ، مسخره ، رند ، طالق اووق . (ایلاکه وار) اوله که واردر ، یعنی اولدینی وجهله . (طاشی) طیشی ، خارجی . (باک و قل) بک یعنی افندی ایله قول .

[۱] (قولماشیدر) لفظی (انسانلرک قولماشیدر) تقدیرنده در . (لمصححه)

بَن سِز پِکچُن کِي دِپِلرُوم سِز بَنکا
کُوز پِکُوزِي تَنکِرِي آچَر سَا بَنِي
بِنِي قَاتِي دَتِسِر بُودُيِسادا
يُول بُودُز اول جان کِه بُويُولَدَن چِقا
تَنکِرِي پَنِغام بَرِنَدَن اِسْتِغِل
اول کِه بُولَدِي تَنکِرِي کِي دُوت آني
تَنکِرِي آندَن آيِرُودا کُل آج کُوزُن
کِم کِه بِيړِي اِيکِه کُوز شاشِي دُز
اي قَرِنْداش بُوسُوزِي اِيلا کِه واز
کُوکُ وِپِرِز آئَنکُ قَاتِنْدَه بَرِ الا
يُوز اَلز سَا حَرَفَلَز بَر سُوز اَلز
نا کِه وَز سَا اَلز اول بَرِ جان قَلز
قُولُ وُسُلطان بَر دُرُز اِيکِي دَکُل
تَنکِرِي نُوْرُنْدَن طُلُودُز جانلَرِي
صُورَت اِيچْرا آئَنلَز اِيکِي کُوزُنز
اُولْرا باقَن نُوْرِي اِيکِي کُوزُنز

کِي دِپِلا مَرُن سِر قَاچَر سِر دُزَت يَنکا
کُوز سِر اِيلا کِه کُوز سِر کُني
اول کِه پِنْدَن آيِرِلا قَانْدَه کِيدا
دَکَمِيا کَاوز کِي اول جان حَقا
زِنهاز آني حَقْدَن آيِرُو سَمغِل
آني بُولِيچَق دِپِتا تَنکِرِي قَنِي
اول وِرُز سَانکا هَميشَه اُورُوزُن
سُوزِي اِشْتِغِل قَلْماشِي دُز
اول بِلَا کِم تَنکِرِي جانَدَن سَواز
تَنکِرِي دَز اِيچِي طاشِي پُر سِرِ الا
سُوزلَز اِيلا عاقِبَت بَر کُوز اَلز
اول جِهاندا قُولِلا سُلطان قَلز
اول سَرا اِيچَرَه بَر اُولُوز بَاکُ وُقُول
اِيکِي کُوز ما کُوز لُويِپَسَن آئَنلَرِي
مَعْنِيا باق کِم کُر اسِن بَر دُرُز
اَوَه باقما نُوْرَه بَق کِم بَر دُرُز

بيك بونك كېي ايدر بر دمدە اول دكمه بر يوقسوله ويرور مالى بول.
 نه كه پيغمبرلرك وار اول بيلور كيم آنى طوتدى قوسىنى بولور
 نور بردر موملرك كر يوز ايسه ايكي كوره هر كيم اول اوصسز ايسه.
 صوصادكسه بارداغه باقمه صو ايچ صورته نفسك باقار باشنى بيچ
 كوكده دن كچ قاتى طوت بونده جاني كيم بوله سك جانك ايچنده آنى
 جانك ايچنده در اول كى ايستكل آنى طوتغل برك آيروغن قوغل
 كيم كوره سك جانك ايچره تكري يى كوستره سك قوسنه تكري يى [۱]
 ترجه بيلسيدم بن ايددم سزه سرلرى كيم تكريدن دكدى بزه
 بيلديردم سوز ايله بيلديكمى بولدوردم بن سزه بولديغمى
 ديلرم كيم كوره لر قامو آنى جمله يوقسوللر اوله بندن غنى
 بيلديرم دوكلينه بيلديكمى بوله لر اولو كيچي بولديغمى
 بالوارورهن تكري يه بن دون وكون كيم دوكلين يارليغه بنم ايچون
 آتا كيبي دوكليني سورم قويه تكريدن ايلك ديلرم
 سيز دقي بنى سوك ايله كه بن سزى سورم نيته كه جاني تن

ايضاح : (اوزسوزسا) اوصسز ايسه ، عقلسز ايسه . (باردقا) بارداغه ، دستى يه .
 (بارداق) نفس الامرده كوچوك دستى ديمكدر . استانبولده صو قدحنه (بارداق) ديورلر .
 (بيچ) ايكي پارچه ايله . (قاتى) قوى ، پك صاغلام . (آيروغن) باشقه سىنى . (دكدى)
 ايرشدى ، واصل اولدى . (دكالينا) دوكله لى يه ، هپسينه ، جمله سىينه . (اولو كيچي)
 بويوك ، كوچوك . (سيز دقي) سيز دخی .

[۱] بو مصراع بويله قالورسه قافيه سز اوليور دوغروسى بلكه شويله اوله جقدر
 (كوستره سك قوسنه تغري يى) . (تغري) دوغرى نك اسكى املاسى اوله بيلور . بوضورتده
 بومصراعى (كوستره سك قوسنه دوغرويى) شكلىده يازم بيليرز . (لمصححه)

يېڭ بۇنۇن كېيى (۱) ادا بېر دىمىدە اول
نا كە پىنغامبىر لۇنك وار (۲) اول بلور
نور بىر دىر موملۇك كر يوزسا
سوسىدىنكسا (۳) بازدا قاممە صوايىچ
كود دىن كىچ قانى دىت بۇندە جانى
جانك اپچىندە دىر اول كى استىغل
كىم كراسىن جانك اجرا تىكرى
تىركە بلىنىدىم بىن اپدىدىم سىزا
بلدىرىدىم سوزلە بلدىغىمى
دىلۇم كىم كوردەلر قامو آنى
بلدىرم دۇكالىنا بلدىغىمى
يالوزورن تىكرىا بىن دۇن كۇن
آتا كېيى دۇكلىنى ساورۇم
سىز دىقى بىنى سۇنك اپلا كە بىن

دەكمە بىر يوقسۇلە وپىر زىمالى بۇل
كىم آنى دوشقى قاموسىنى بلر
اپكى كورا ھىر كىم اول اوس سوزسا
صورتا نەفسىنك باقر باشىنى بىيچ
كىم بولاسىن جانك اپچىندە آنى
آنى دىغل بىر كى آىرۇغىن قىل
كىستراسىن قاموسىنا تىكرىنى
سىزلىرى كىم تىكرىدىن دىكەى بىرە
بلدىرىدىم بىن سىزا بلدىغىمى
جملە يوقسۇللار اولاپىندىن غنى
بوللر اولو كىچى بلدىغىمى
كىم دۇكالىن يىزىغا بىنىمچۇن
قامويا تىكرىدىن انىلك دىلۇم
سىزى سوزۇم نىتا كە جانى تىن

نسخه : (۱) بونك بىكى . (۲) نا كە پىنغامبىر كىدر . (۳) صوسىز ايسك .

هر نه سه نك كوزلری آبروقسیدر سنده یوز کوز وار دوکلینی کورور
 سوزلرک کوزی بایق قولاق اولور که ی سوزی یاوز سوزی قولاق بیلور
 طادماغک کوزی آغزدر کوکدهده ملتوی آجیدن اول که ی فرق ایده
 هر نه سه یه سن آنک کوزیله باق کیم کوره سک دوشمیه سک سن اوراق
 جان یوزینه جان ایله باقمق کرک جان دیلر سه ک کوکده دن چیقماق کرک
 نور دیلر سه ک وار نور اولغل نور ایچون حور دیلر سه ک وار خور اولغل حور ایچون
 آت ایله بیلک دوه جفت اولدی ایله کیم یاوز ایدن که ی بولدی
 هر نه سه لایق کرک کیم جفت اوله قانی اول اوصولکه بو سوزدن طوله
 هر کیم ایستر تکر یی اول اوصولدر خلق آراسنده کونشدن بلاودر
 کورکلو یوزی کیمسه یه هیچ بکزه من تکر ی قاتنده بر ی بیکه صاماز
 تکر یی کورن کشی کوزلر آچار قرا کو جانلر اوزرنه نور صاچار
 آی بیکی عالمده آیدینلق ویرور یوزی نورنده [۱] قرا کولق وارور
 دیری ایلر ثولوی عیسا بیکی یول آچار دکزده اول موسا بیکی

ایضاح : (آبرقسدر) آبریدر . باشقه باشقه در . (سنده یوز کوز وار) سنده یوز
 عدد و بلکه داها زیاده کوز واردر . اونلر هر شیئی کورورلر . (بایق) حقیقه ،
 نفس الامرده . (طادماغک) ذوقک ، لذت آلمه نك . (حور دلرسن الخ) اگر حوری
 دیلر ایسه ک ، جنتده حوریلرک وصالیه بکام اوله یم دیر سه ک حوری ایچین یعنی حوری یی
 اله ایله مملک ایچین وار خور و حقیر اول کندینی عبادات و مجاهداتده انواع محن و مشاقه
 گرفتار ایله که مکافاة حوری یی اله ایدم بیله سین . (بلغن) بیلکیل ، بیل ، معلومک
 اولسون . (بنکی بره سمز) بیکی بره صایمز یعنی بر اوغرنده بیکی فدا ایلر . (ورز)
 واریر یعنی کیدر وزائل اولور .

[۱] (نورندن) اولق دها مناسبدر . (لمصححه)

ھەر ئىسانىڭ كۈزلىرى آيزۇقىسىدۇر
سوزلۇڭ كۈزى بايىق قۇلۇق الاز
طاڭماڭ كۈزى آغزىدۇر كۈددا
ھەر ئىساي سەن ئانىڭ كۈزىلە باق
جان يۈزىنا جانلا باقمۇڭ كىرك
نوز دىل سەن ورتۇزا ئىل نوز چۈن
آتەلە يىلغىن دۈا جۇقت اولمىدى
ھەر ئىسا^(۱) لايىق كىرك كىم جۇقت الا
ھەر كىم ئىستى تىنكىرى اول ئىلۇدۇر
كۈز كۈيۈزى كىسىيا ھىج بىنكىر مەن
تىنكىرى كۈرۈن كىشى كۈزلىز آچىز
آي بىكى عالمىدە آيدىلىق ورتۇز
دېرى آيلىز اولۇپى عىسى بىكى
سەندە يۈز كۈز وازدۇ كالپى كۈرۈز
كى سۈزى ياۈز سۈزى قۇلۇق يىلۇز
طاڭلۇپى آچىدۇن اول كى فەرق ادا
كىم كۈراسىن دۈشمىياسىن سەن اراق
جان دىل سەن كۈدەن چىشاق كىرك
خوز دىل سەن ورتۇز خوز ئىل خوز چۈن
اپلە كىم ياۈز ايدۇن كى بىلمىدى
قانى اول ئىلۇ كە بۈسۈزدۇن طولا
خلىق آراسىندە كىشىدۇن بىلۇدۇز
تىنكىرى قاتىندە بىنكى پىرە سەمىز^(۲)
قرانكىو جانلاز اوزنا نوز سىچىز
يۈز نوزىندە قارنىكۈلىق ورتۇز
يول آچىز دانكىزدە اول مۇسى بىكى

جان ويريركن كه ي صاقين ايمانكي	بويله بيلكل سن ثوليچك جانكي
اوچق ايجره حوريلرله يورويه	كيم بيله ايلته آني جان تكرييه
قولاني بو يولده صافي صدقدر	بختلو اول جان كه جاني عشقدر
اول كه عاشقدر آني بولمق كرك	عشقسر جاني ثولو بيلمك كرك
هم نورندن بو قراكولق كيده [۱]	كيم جانكي عشق ايله ديرى ايدم
رحمتندن يازيفك باغيشلايه	كندوزى بيكي سنى خاص ايله
آني طوتغل آيروغين الدن قوغل	بو جهانده اول اري كه ي ايستكل
بلكه آنلردن جهان ديرى قالور	آني طوتانلر جهان اسي اولور
كوكدميه باقمه ايچي كور جان قاني	بو جهان كوكده بيكي آنلر جاني
جان نيتهلكنى اوصلو صورمدى	كوكده كورونور جاني كوز كورمدى
كوكده دكل كيم كله قارشو طوره	جان كورونمز كيم يوزين كوزلر كوره
اويله كيم اوصك كورور هر برسوزى	علم ايله كور جان يوزين قو بو كوزى

[۱] (هم نورندن) يعنى او عاشقك نورندن ديمكدر . (لمصححه)

بُوئِلَه بُلغُل سَن اِلچَك جانكى
 كَم بِلَا ايلتا آنى جان تَنكِرِيا
 نَحْتَلُو اُول جان كِه جانى عَشَقْدَر
 عَشَقْسِر جانى اُولو بِلماق كَرَك
 كَم جانكى عَشَقِلَه دِپرِى ايدا
 كَندِزى بِيكى سَنى خاص اَيَلِيا
 بُو جِهاندا اُول اَرى كى سَتَغِل
 آنى دوتَلَر جِهان اِسې اَلَر
 بُو جِهان كُودا بِيكى آنَلَر جانى
 كُودَه كُوزنِپر جانى كُوز كُوزمَدِى
 جان كُوزنَمز كَم يوزن كُوزلُر كُورا
 عِلَم لا كُوز جان يوزن قُو بُو كُوزى
 جان وِزركن كى ساقِن ايمانكى
 اوجاق اچرا خورلولا يوريا
 قولانغى ^(۱) بويولده صافى صِدَقْدَر
 اُول كِه عاشق دُر آنى بِلماق كَرَك
 هَم نوزندَن بُو قَرانكولُق كِدا
 رَحْمَتِنْدَن يازقُنك باغشالِيا
 آنى دُتَغِل آيُرُقِن اَلَدَن قَغِل
 بَلَك اَنلَرَدَن جِهان دِپرِى قَلَر
 كُودِيا باقما اِيچى كُوز جان قانى
 جان نيتا ليغنى اَسَلو سَرَمَدِى
 كُودَه داكَل كَم كَلَا قارشو دُرا
 اِيلَه كَم اَسَنك كُوز رَهَر بېر سوزى

نسخه : (۱) قولاق .

ايضاح : (بيله ايلتا) برابر كوتوره . (اِيچى) اى افندى ، اى بويوك آدم ديمكدر .
 (جان نيتا ليغنى اَح) جانك ناصل اولديغىنى يعنى ماهيتنى عقلى باشنده اولان ، كامل انسانلر
 آرايىب صورمدىلر چونكه جناب حق قرآننده « قل الروح من امر ربى » قول
 شريفيله (حيات) ك ماهيتى حقنده قيصه بېر جوابله اكتفا بويورمشدر كه جانك بېر
 امر ربانى اولديغى حكايه ايلر . (اسنك) اوصصوك ، عقلك .

بن نیتہ ایدم ارن سرین سزه	اول قولاق قنی که بو سرار صیغه [۱]
سر دله صیغماز قولاقلر نه اولور	بو ایکیدن کیم چیقارسه اول بولور
اول نه-ینی کیم کسنه بولدی	اول کیم آنی بولدی جانی اولدی
اوص-کی قوغل دلی اول بویوله	بو یوله بر جان ویرن یوز جن آله
تکریدن در جان کبرو ویرکل آکا	کیم عوض ویره او گوش جانلر سکا
اول یره اک جانی کیم بر یوز اوله	اکین آندہ حالی یاوز اوله
اویقوده کور جانکی قنده کیدر	سنسز آندہ جان نیجه ایشلر ایدر
سن یاتیجق کوکده دن جانک اوچار	قوش بیکی قنده دیلرسه ییر ایچر
کندوزندن یوز صورت بر جان اولور	شهر اولور بازار اولور دکان اولور
کندیدن هم ییر اولور هم کولک اولور	جان اویانیقدر اکر کوده یاتور [۲]

(کندوزندن یوز صورت الخ) بیر جان کندیلکنندن یوز عدد صورت و شکل اولور
(و یاخود) کندیلکنندن یوز عدد صورت بیر دانه جان اولور دیمکدر . ایکی معناده
صحیحدر . او لطیف عالمده کاه یوز جان بیر صورت ، کاه بیر صورت یوز جان اولور .
بالکمز (صورت) ده (جان) ، تحوله قالمز . هر جان اشیادن یوز تورلوسنک ، بلکه
بیک تورلوسنک صورته کیرر . شهر اولور ، بازار اولور ، دکان اولور ، باغ ، باغچه ،
قوش ، حیوان اولور ، هزاران شکل و صورته کیرر .

(صورت) لفظ عربیسی من القديم خلقمزمک لهجه-سنده (صورتات) شکلنده
مستعملدر . بعضاً (تصویر) و (شکل) ، بعضاً ده واک زیاده (یوز) و (چهره)
مقامنده قوللانیلیر .

[۱] دوغروسی (سزمک = سهزمک) مصدرندن (سزه) اولمیدر . (لمصیحجه)

[۲] (تومک) مصدرندن (تُولور) اولمق ده ممکندر . « الله یتوفی الانفس حین موتها . . . »

[سورة الزمر] (لمصیحجه)

بَن نِيتَه ايدَم اَرَن سِرَن سِرَا اَوَل قَلَق قَانِي كِه بُو سِرلَر سِغَا
 سِر دِلَا سِغَمَز قَلَقَلَر نِه اَلَر بُو اَكِيدَن كِه چَقَر سَا ^(۱) اَل بُلَر
 اَوَل نَسَايِي كِه كِمَسِنَا بِلَمَدِي اَوَل كِه آني بولَدِي جَانِي اَلَمَد
 اوسُنكي قوغِل دَلُو اَوَل بُو بُولَا بُونِيلا بَر جَان وِپَرَن يوزُ جَان آلا
 تَنَكِرِي دَن دَر جَان كِپَرُو وِرغِل آنكا كِه عَوْض . پِرَا اَكَشَن جَانلَر سَنكا
 اَوَل پِرَا اَل جَانِي كِه بِيَر يوزُ آلا ^(۲) اَكَمِيَن آندا حَالِي ياوزُ آلا
 اَيَقْدَا كُوزُ جَانِكِي قَاندا كِيدَر سَنَسَرُ آندا جَان نِجَا اِشَلَر اِيدَر
 سَن يَتِيَجَك ^(۳) كُودَدَن جَانكُ اِچَر قَشَن كِي قَنْدَا دِلُوسَه بِيَر اِچَر
 كَنْدَزَنَدَن يوزُ صُورَت بَر جَان اَلَر شَهَر اَلَر بَازار اَلَر دُكان اَلَر
 كَنْدَدَن هَم بِيَر اَلَر هَم كُوكُ اَلَر جَان اَيَانَقَدَر كُر كُودَا يَتَر

نسخه : (۱) كندزندن كم چقر سا . (۲) يوز اولا . (۳) يتيجق .

اِيضاح : (اَرَن) اَر ، اَرَك . بوراده مقصد (اوليا) . (سِرَن) سِرَنجِي ، اسرارينجِي .
 (بُو اَكِيدَن كِه اَلَر) بُو اِكِيدِسَدَن يعنِي بشريت (كوك) نَدَن ، بشريت (قولاق) نَدَن
 كِم چيقار ، يوكسه ايرسه ، بويله اعضاي جسماني قيدندن فرغ اولورسه اوحقيقيت بولور ،
 حقه ايريشير .

(نَسَا) نَسَنه ، شِي . (اوسُنكي) اوصصوكي ، عقلكي . (اوكش) اوكوش = چوق
 معناسنه . (المدي) اولمه دي ، هلاك اولمادي ، فوت اولمادي . (يازيق) كناه ، جرم .
 (اول يرا اك) او محله زرع ايله . (كودا) كوكده ، جسم ، وجود . (سَن يَتِيَجَك اَلَر)
 سَن ياتجه جَانك كوكده كَدَن ، جسمكَدَن اوچار .

هينادی سولر جهان اولدی دکنز نه آتا قودی سور نه اوغل نه قیز
 سور تنوردن هینادی پیکار کبی بو یروغین طوتدی نوحك قوللر کبی
 کندوزیچون بر کبی نوح ایلدی امتینی صودن آنده بکادی
 روح آدم کبی ایکنجی آتامز آدم آنی بیلورز بز قومز
 و اوکوددر حق خاصینه سیغینک کمیدر آنک اوکودی تیز بینک
 بیک بونک کبی کرامت خصلره ویردی تکرری کیرو آنی اول بیلره
 تکرری ایتدی نه کیم آنلر ایتدیلر تکرری حاضر در کر آنلر کیتدیلر
 تکریدن کور نه کیم آنلردن کاور تکریدن بیل نه کیم آنلردن قاور
 سر ولیدن آیری کورمه تکرری بی آندن ایسته خلقه سورمه تکرری بی
 بندن ایشیت تکرری خاصین ایسته بول اتکین طوت جانندن اوغل آکا قول
 تکرری خاصی حق سریدر دنیاده سر دیلر سهك آنی طوتغل ای دده

(سیغین) التجا ایدیکز . (ایتی) سویله دی . (ایتلر) سویله دیلر .

(ای دد) ای بویوک بابا . قافیه ایچین کلشدر . اسکی شعرلرده (ای ایچی ، ای پاشا)

کیی کلهلر کیتیرلردی .

(اوکوتی) اوکودی ، نصیحتی .

قاینیدی سولر جهان اولدی دَنکیز
 نه آتا قودی سُو نه اوغل نه قِرْ
 سوتتردن قاینیدی بِنکار کی (۱)
 بویرغن دشتی نوحن قوللار کی (۲)
 کندز چون بَر کی نوح ایلدی
 امینی سودن آندَه بکدی
 نوح آدم کی اِکنجی آتموز
 آدم آنی پلورز بیز قامومز
 نو او کوت دَر حق خصینا سیغینز
 مکی دَر (۳) آئن او کوتی تیز بیز
 من بونن کیبی کرامت حاصلرا (۴)
 و ردی تنکری کیرو آنی اول بلا (۵)
 تنکری آیتی (۶) ناکم آنلر ایتلر
 تنکری حاضر دَر کر آنلر کیتلر
 تنکری پدز کور ناکم آنلر دَن کلور
 سن ولی دَن آیز کورما تنکری
 بندن ایشِت تنکر خاصن اشته بل
 تنکری خاص حق بری دَر دنیادا
 سِر دِلر سن آنی دُشغل ای ددا

نسخه : (۱) (۲) بکی . (۳) کامیدر . (۴) حاصلری . (۵) دیلریدی تنکر
 دایم دوستلری . (۶) ایتدی .

ایضاح : (سوتتردن) صو طانیدردن ، (بِنکار) = بیکار ، منبع . (بویرغن
 دشتی) بویروغینی صوتدی ، امرینه اطاعت ایتدی . (بکدی) محافظه ایتدی دیمکدر .
 شیمدی (انتظار ایتدی) معناسنه قوللانیلمقدهدر . (حق خصینا) اللہت خاص
 قوللرینه ، اولیایه .

مصحفی کو کده نیتہ یاردی آئی	نیجہ آیردی یاوزلردن کچی
موسی الذدن نیتہ اولدی عصا	دشمنینک کورلکنہ اژدها
نیتہ اولدی غرق فرعون لعین	ایله کیم ایشیتدنک اول ایتک جاوین
قان اونوردی آری صو کافرلره	جانلری اولور ایدی آندن قاره
تکریدن هر کون بونک کچی بلا	درلو درلو کلور ایدی آندره
اود خلیل ایچون نیتہ اولدی کاف	اوده دوشیجک اودی بولدی کاف
بر اویہ زله نرودی قهر ایلدی	آکا دنیا نعمتین زهر ایلدی
وییر اون اولور ایدی ابراهیمه	معجزه بونک کچی بیک دائمه
صالح ایچون دوغدی طاغدن بردوه	امتی ایلتردی سود آندن نهوه
هود ایچون ییل قیردی اول منکرلری	طاغه طاشه اوردی اول کافرلری
آندری کیم هود دیلردی قیرمدی	آنلرک آره سینه ییل کیرمدی
نوح ایچون طوفن فو کافرلری	بوغدی صوده قومدی کیسه دیری

ایضاح : (یوزلردن کچی) یاوزلردن = فنالردن . کچی = اینی .

(ایتون چاوون) کوپکک شهرتی . (آری صو) خالص صو .

(بیر اویازله) بیر سیوری سینک ایله .

(قاییر) قوم . (اوا) اوه ، خانه یه .

ایکنجی بیتک برنجی مصر اعنده کی (الذدن) کلمه سی (النده) اولمق دها مناسبدر .
(تصحیحه)

مَصلَافى كۆكۈدە نېتە يَرَدى آيى نېجە آيَرَدى يۈزلۈدەن كېي
 موسى لىندەن نېتە آلدى عَصَا دۈشمەنن كۈزلىكپنا ارڈھا
 نېتە آلدى غَرَق فِرْعَوْنِ اَمِين ايلە كم ايشتتونك اول ايتون چاون^(۱)
 قان آلردى آرى سۇ كافىرلار جانلارى اولوردى آندەن قرا
 تىنكەرى دىن ھەركۈن بونن كېيى بلا دۇرلو دۇرلو كلوردى آنلار
 اودۇ خايلچون نېتە اولد كلف اودە دوشىچك اودى بىلد كلف
 بېر اويۇلا تىردى قەھر آيلدى آنكا دۇنيا نىمەن زھەر آيلدى
 قاير اون آلوردى ابراهيم مۇجىزە بونن كېيى بىن دايە
 صالحچون دۇغدى طاغەدەن^(۲) بىردوا ايتى ايلتۇردى سۇد آندەن آوا^(۳)
 ھۇد ايتون پىل قىردى اول مەنكەرلرى طاغە طاشە اوردى اول كافىرلرى
 آنلرى كم ھۇد دىلردى قىرمدى آنلرك آراسىنا پىل كىرمدى
 نو يىچن طوفان قامو كافىرلرى بۇغدى سۇدە^(۴) قۇمىدى كەشە دىرى^(۵)

نسخه: (۱) ايلە كم اول ايتون اشتك حالن . (۲) دۇغدا . (۳) صواندن يكا .

(۴) سۇدن . (۵) ھەركىز دىرى .

حرف ایچنده بوقدر معنی صیغار
 فہم ایدر کیم تکرری کوردی تکرری
 مولانا کبی جہانده اولدی
 اول کنشدر اولیالر یلدیزی
 تکریدن هر برکشی بخشش بولور
 بخششی کیم ویردی حق مولانایه
 سز آنی بنہ کوزملہ کوریکیز
 بن دیہم سوزلر کہ کیمسه دیمدی
 بن ویرہم خلعت کہ کشی کیمدی
 صوردیلر بندن خلایق بوسری
 بو سور ایله اوصو یووری آغار
 تکرری نوریدر کہ صوردی تکرری
 آنجلاین کیمسه حقدن طومدی
 دوکلینہ اول دکورور او روزی
 خصلرک بخششی آروقسی لور
 آنی نہ یوقسولہ ویردی نہ بایہ
 آنک اسرارینی بندن صوریکنز
 بن ویرہم نعمت کہ کیمسه یمدی
 کیمسه بنہ بخششی صایمدی
 ٹولونی عیسی نیته قیلدی دیری

آنو بنہ کوزم ایله کوریکیز . آنک اسرارینی بکا صوریکنز
 بن دیہم سوزی کہ کیمسه دیمدی . بن ویرہم نعمت کہ کیمسه یمدی

ایضاح : (آرقسی) آروقسی ، باشقہ تورلو . (نابیا) نہبایہ ، نہزنکینہ . (صایمدی)
 تعداد ایدہمدی ، یعنی صایلمز ، حسابمیز .

حرف اېچىندە بوقداز مېتى سېغز
 فېمە اېداز كە تىكېرى كوزد تىكېرى
 مۇلانا كېي جېھاندا اولمادى
 اول كىش داز و ايلار يلدوزى
 تىكېرىداز ھەر بركشى بخشش بلور
 بخششى كە وردى حق مۇلانايا
 سېز آنى بنم كوزملا كوزنكز
 بن دېم سوزلر كە كىسە دېمدى
 بن وېرم خامت كە كېشى كېمدى
 سوز دلر بىندز^(۱) خالايق بوسىرى
 بن وېرم نىمەت كە كىسە دېمدى^(۲)
 كىسە بنم بخششى صائمدى^(۳)
 اولوپى عېسى نېلە قىلدى دېرى

نسخه : (۱) آنى بنم كوزم ايله كوز كوز . آنوك اسرارىنى بكصور كوز

(۲) بن دېم سوز كە كىسە دېمدى . بن وېرام نىمەت كە كىسە دېمدى

(۳) صائمدى (۴) بىندز .

تکری نی صوت کیم وله سٹ سن ابد
 یلواروب زاری قیوب دیکل آکا
 کوزمی آچ کیم سنی بللو کورمه
 نیتہ کیم طمہ دکنزہ قاریلور
 بن دق طمہ بیکی دکنز اولہ
 اوصلولر حیران قاور بو سوزلرہ
 بن بولارہ ایدرمہ کیم اول یوزی
 تکری کنندی نوریخی آکا ویرور
 کون وکیجه تکریدن ایستہ مدد
 رحمت اینکل کنندی لطفکدن بکا
 طمہ کبی دکنزہ کیرمه طورمه
 ایکی قالماز طمہ دکنز بر اولور
 ٹولیمہ دکنز کبی دیری قالمہ
 کیم خلایق خالق نیتہ کورہ
 کیمسہ کورمز کیر و کورور کنندوزی
 اول نور ایله تکری نی بللو کورور

نور اگر اولہ کوزکده نور کورہ
 نور بردر ایکی کورمه سن آنی
 هر نسمہ کیم سنده آندن یوقدرر
 اوس کرک کیم اوصلری کورہ بیله
 بیل بونی کیم اوستک آنی بیلمیه
 کونشک نوری آکا کله طورہ
 جان اولورسہ کشیده کورہ جانی
 اول نسمہ کیزی جهانده چوقدرر
 دلینک کیم اوصتی یوق نیتہ کورہ
 ئیله کیم حانسز کشی جان کورمیه

ایضاح - (وارلر) قاریلیر ، قاریشیر . (داقی) داخی . (اسلولر) اوصلولر ،
 عقلیلیر یعنی عقل معاش صاحبی انسانلر . (هر نسا کیم) هر نسمہ کہ ، هر شی کہ .
 (ایلکم) اولہ کیم ، اونک کی کہ . (اوص) عقل . (دالو) دلی .

تَنكِرِي دَت كَم قَلَا سِن سَن اَبَدْ كُونُ وِ كِيَجَه تَنكِرِدَن اِسْتَه مَدَدْ^(۱)
 مَلُورِبْ زَارِي قَلِبْ دِيكَا^(۲) آكا رَحْمَت اِيْتِغَل كَنَدِ^(۳) لُطْفَه نَدَن بَنكا
 كُونِي آچ كَم سَنِي بَلَاو كُورَم طامَلَه كِيِي دَنكِرَه كِرَم دُورَم
 نِيْتَه كَم طامَلَه دَنكِرَه قارِلَر اِيكي قَالَمَز طامَلَه دَنكِر بِيَر اَلَر
 بَن داقِ طامَلَه يكي دَنكِر اَوَم اَلَمِيَم دَانِكِر كِي دِرِي قَالَم
 سَلُولَر خِيَران قَالَر بُو سُو زَلَا كَم خَلَايِقْ خَالِي قِي نِيْتا كُورا
 بَن بُولارا اِيذَرَم كَم اَوَل يُو زِي كِمَسَه كُورَم كِر و كُورَز كَنذَرِي
 تَنكِرِي كَندُو نُورِي آنكا وَرَز اَل نُورِ پِلَه تَنكِرِي بَلَاو^(۴) كُورَز^(۵)

نسخه: (۱) تنکری دوست اول فلاسن تا ابد. کون اچنده تنکریدن استه مدد

(۲) دیغل. (۳) ایتکل کندی. (۴) بلور. (۵) بعض نسخه لرده بو

ییتدن صوکره آتیده کی بیتلر واردر :

نور اکر اولاکوز کده نور کورا کونشک نوری اکا کلا دورا
 نور بردر اکی کورمه سن آنی جان الورسا کشیده کورده جنی
 هر نسکم سنده آندن یوقدرر اول نسا کزلی جهانده چوقدرر
 اوص کرک کماوسلاری کورده بیله دالونک کم اوصی یق نسا کورا
 بیل بونیکم اوصک آنی بیلیمیا اینلکم جانسز کشی جان کورمیا

مولانادر اوليا قىچى بىلاک
تکريدن رحمتدر آنک سوزلری
قنى کشى کیم بوسوزدن يول وارە
يوقايدى مالا طوارە کیم وبرە
مال کیم تکرى بکا ويردى بودر
اوصلو کشينک مالى سوزلر اونور
مال طوپراقدر بوسوزلر جن درر
سوز قالور باقى طوارقانى اولور

نه کیم اول بويوردیسه آنی فیلاک
کورلر اوفورسه آچیلە کوزلری
تکری آنک مزدنی بکا ویره
دوستلغین من ایله بللو کوسترە
کیم بو مانی ایستیه اول اوصلودر
مالنی ویرور بو سوزلری آلور
اوصلولر آندن قاچار بونده طورور
دیری بی طوت قوغل آنی کیم ئولور

ایضاح : (بلنک) بىلاک ، بىلیکیز . (قیانک) قىلیکیز . (یول ورا) قطع طریق ایلیه .
(مزدنی) مکەتتى . (طاوار) حیوانات اهلیه . الیوم قوبون کچی به حصر ایدرلر .
قدیمده علی الاطلاق (مال) کلمه سی یرینه ده قوللانیلیردی . (اسو) عقللی .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمەت سلطان ولد رضى عنه الاحد افنديمىزك « رباب نامه » لىندەكى تورجە نظملىرىدۇر .

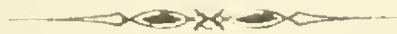
مولا نا دۇر اوليا قۇبى بىلەك ^(۱)	نا كە ال بۇيۇر دىسا آنى قىلەك
تىكرىدىن ^(۲) زىخت دۇر آنى سوزلىرى	كوزلۇر اوقۇر سا آچىلا كوزلۇرى
فاقى كىشى كە بۇ سوزدىن يول ورا	تىكرى آنىك مۇردىنى بانكا ورا
وفدى مالم طارۇم كە ورم	دوستلىغىن ماللە بىللو كىسترم ^(۳)
مال كە تىكرى بانكا وردى بۇدۇر	كە بۇ مالى استيا اول اسلودۇر ^(۴)
سەو كىشىن مال سوزلۇر اولۇر	مالىنى وپۇر بۇ سوزلارنى آلۇر
مال طوپىراق دۇر بۇ سوزلۇر جان دۇر	اسلودۇر آندۇن قاچۇر بۇندە دۇر
سوز قىلور باقى طۇر فاقى آلۇر	دېرىنى طۇت قوغۇل آنى كىم آلۇر

نسخه : (۱) بىلەك . (۲) دان . (۳) دوستلىغىن ماللە بىللو كىسترم .

(۴) كى اسلودۇر .

کذر از گفت ترکی ورومی	چون اران اصطلاح محرومی
لیک از پارسی و از تازی	کوکه در هر دو خوش همی تازی
گرچه سر در سخن نمی کنجد	کی ترازوی عقل آن سنجد
نیست این را کران خموش ولد	بنه آینه را درون نمند
مطلع این بیان جان افزا	بود در ششصد و نود یارا
گفته شد اول ربیع اول	کر فزون کشت این مگو طول
مقطعش هم شدست ای فخر	چارمین مه جمادی الآخر
شد تمام این نمند درین دفتر	تاچه آید ازین سپس دیگر
نیست این را نهایت و غایت	ختم کن چون تمام کشت آیت
زایتی می شود نماز تمام	چون شدم مست بنهم از کف جام
نه نوازش کنم دگر نه عتاب	لب بیندم چو شد تمام کتاب

تمام شد در دست بنده ضعیف محتاج برحمت حق تعالی محمد بن اسحاق بن ابراهیم
 المارندی الولدی فی تاریخ اواخر جمادی الآخر سنه سبع و تسعین و ستمائة ۶۹۷
 رحم الله من نظر فيه ودعا لکاتبه وجميع المسلمين آمین یارب العالمین



بن رجان زنده است و جان ازوی ایسته جانك اینجده وصلت حی
 مزددن یكرك ایله یازوغك بخشدت بی جهاد علم لدن
 حالك قدرتی عظیم چوقدر ایکی عالم کشنده بر اوقدر
 ترك دیلین بیورمسیدم بن سوزله بللو کوس-تریدم بن
 بیسیدیرمیدم خالایقه سوزله کوره لردی یاراتقانی کوزله
 حاجه ایدم نه کی دیرسز سز بوله سز کیسه نی که بولدق بز

(دکتیم) تو که دیم ، بیتیریم ، سوزیمی اکال ایدیم ، ختم کلام ایله ییم . یا خود
 (دکتورم) تک طوریم . سکوت ایله ییم . مؤدب وضعیت آلهیم .
 (بیورمسیدم) بیلیر ایشسه ایدم ، بیلش اوله ایدم . (بنلو) بللی ، ظاهر ، نمایان .
 (یاراتقان) خالق تعالی حضرتلری .
 (صغجه ایدم) فرسی سویله ییم .

فرسی بیتلری تکرار یازمغه لزوم کورمدم . (لمصححه)

تن زجان زنده است و جان ازوی	استه جانن اچنده و صلت حی
کرچه حق قادریست کز عدمی	کند ایجاد صد جهان بدی
بی عمل بخشدت مقام سنی	کندت مرد اگر چه کم زونی
مزد ددن یکرک ایلیا یزغن	بخشدت بی جهاد علم لدن
مکترین بنده را کند جشید	ذره خوار را کند خرشید
دوزخی را کند بحکم بهشت	هم کند کعبه را بتر زکشت ^(۱)
چایبن قدرتی عظیم چقدر	ای عالم کشنده بز اقدر
دله صغمر آئن سیری اودم ^(۲)	ذکتم ^(۳) آزله قناعت ادم
توک دیلین بلرمسیدیم بن	سوزله ^(۴) بللو ^(۵) کستردیم بن
بلدریدیم خلائقه سوزله	کرلردی یوتقنی کزله
طجه ایدم نه کیم دلزیزیز	بلایز کمشه که بلدخ بز

نسخه : (۱) وای کو دامنش زدست بهشت

(۲) سزری آددم . (۳) دکتر .

(۴) سزلا . (۵) بللو .

ایضاح : (کش) تیرکش ، اوق قابی .

(آدمه) ای ددم ، ای بویوک بیام . ای محترم . قافیه ایچین کتیرمشدر .

یر دخی یل کبی آنی صوره دکنز اول ضمه یی چن صوره
 نسه کیم قالمدی کیمی صوره‌لر یوق نسه یی نیت نیت کوره‌لر
 شهر ی کیم سن طورورسک آنده وار نه کیم ایستر دیلرسک آنده وار
 کندوزک بیل که تکر یی بیله‌سک ئونه‌یه‌سک ابد دیری قله‌سک
 تکریدنسک طولو اراق باقه سندن آبرو دکل مماناعمی (قپوققه)

جانک آندن دیری درر که ی کور کوده‌دن کچ آنی جانکدن صور
 جانک ایچنده ایسته آنی سن کیم بوله‌سک ایشیت بونی بندن
 باقرک آلتون ایده اول کیمیا داخی یوز بیك بونک کی آدایه
 دوکلی یازوغکی مزد ایده [۱] نور اوله‌سک قراکولق کیده

(شهر ی که سن دررسن الخ) شیمدی سنک بولوندیغک شهر و مملکت اوراده
 موجوددر .

(قپوققه) قاپو چاله ، قاپو قاپو کزوب آرامعه قلقیشمه .
 (جانن آندن دری الخ) جانک اوندن حیات بولمشدر . اینی بق . جسمدن وازکچ .
 اون ی جانکدن سؤال ایله . (آدایا) آدامق = نذر وعهد و وعد ایتمک : آدامق‌له مال
 توکنمز .

(دکل یازغنی) هپ قصوریک ی مکافات ایله‌یه . بوتون نور اوله‌سین . ظلمانیتک ،
 جسمانیتک زائل اوله .

[۱] (هپ کناهلرک ثواب اوله) معناسی ده محتملدر . « فوثلک یبدل الله سیئاتهم
 حسنات » [سورة الفرقان] (لمصححه)

یر دخی یل کبی آنی سورا^(۱) دَنز اُل طَمَلَه قَچَن سورا
 نَسَه کِم قَلَمَدی کِمی سُرَه لَز یُق نَساپی ایت نِشا کُرَه لَز
 شَهَری کِم سَن دُرُز سِن اَندا وَر ناکِم اِسْتَر دِلر سِن اَندا وَر^(۲)
 گَنذَرَن یل کِه تَنکِر پی بَلَسِن اَلَمیاسِن اَبَد دِرِی قَلَسِن
 تَنکِر دَن سِن طُلُو اِرَق بَقما سَنَدَن آیزو دَکَل مَمان اَغَمی^(۳)

نسخه : یر دق یل کبی آنی سورا . (۲) شمدی کم سن دریسَن
 اندا وَر . نه کم استار سن اندا وَر . (۳) قیوققما

بعض نسخه ده بشنجی بیتدن صوکره آئیده کی دورت بیت واردر :
 جان اندن دری دُرُز کی کور کود دَن کیچ آنی جانندن سور
 جان ایچنده ایسته آنی سَن کم بوله سَن اِشت یونی بیندن
 باقرون آلتون ایده اَل کیمیا داق یوز بین بونن کبی آدیا
 دَکلی یازغنی مُزد ایده نور اولسِن قَرانولق کیده

ایضاح : (یر دق) ییرداخی ، طوپراق داخی . (سورا) صوره ، امه ، ایچینه
 چکه . طوپراق صوی سوردی . ایکنجی (صوره) سؤال ایده ، آرایه دیبکدر .
 جناس تامدر .

(نسه) نسنه = شی . (نیتَه) ناصل .

کوده دن چیق که جانکی بوله سک جن کوزین آج که جانلیدن اوله سک
 تگری ایدر اگر بکا کله سک نه که کوکلک دیلر ایسه بوله سک
 کندوزیکی قوغل بنی طوتغل کندوزک سن اونوت بنی بولغل
 کیم سنک بن اوله م که تگری وهن بریکه بیک قیله م که تگری وهن
 قنغی طمه که بو دکره کله کندودن قورتوله دکر اوله [۲]
 ایلرو اول ایکیدی بر اولدی طمه کیم کندو دکرین بولدی
 طمه کیم دکره طوروب کلز [۳] قینایوب عشقدن دکر اولماز
 کونش ویل آنی ییه بیلکل [۴] یاشلغی بارچه قالمیه بیلکل

(الرو) اسکیدن ، اولجه . (ییا) ییه ، اکل ایده ، هبا ایده .

(بارچه) هپ ، جمله ، موجودی .

[۱] بزم طرفلرده یالکیز (اوتیق) کله سی مستعمادر مجهولنده ایسه (اوتولق)

دیمیوب شاذ اوله رق (ز) ایله (اوتوزمق) دیرلر .

[۲] برجوق متصوفلر کبی جناب ناظم دخی توحید وجودی بی (طمه ایله دکر =

قطره ایله بحر) ی مثال کوستره رک آ کلاتمق ایسته یور .

[۳] (طوروب کلز) قالقوب کلز یاخود اولدینی یرده طورور ؛ اورادن آیرماز

کلز معنالرینه محتمل ایسه ده برنجی معنا دعا مناسبدر .

[۴] طمه نک باشلیجه دشمنی ایکیدر بریسی کونش ، دیکری روزکارددر . هر

ایکیسی ده اونی بخار (بوغ) حالنه کچیره رک اوچورورلر . ع :

آفتاب عالم آرا یرده قورمی شبنمی . (مصححه)

کُودَه دَن چِقْ کِه جانوونی بَلَسِن جان کُزَن آخِ کِه جانلِدَن ^(۱) اَلَسِن
 تَنکِرِی ایدر اکر بنا کَلَسِن نه کِه کُنَن ^(۲) دِلارِسَه اَلَسِن
 کَندَزَنی قُغِلْ بَنی دُغِلْ کَندَزَن سَن اَنتْ بَنی بُلُغِلْ ^(۳)
 کِم سَنَن بَن اَلَمْ کِه تَنکِرَوَن بِرِنا بِن قِلَمْ کِه تَنکِرَوَن ^(۴)
 قَنجی طَمَلَه کِه بُو دَنپَزَه کَلَا کَندَدَن قُرْتَلَا دَنپَزَه ^(۵) اَوَلَا
 اِلْروال اِکِیدِی بِز اَلدی طَمَلَه کِم کَندُو دانَزَن بُلدی
 طَمَلَه کِم دانَزَه طُرُوبْ کَلَمَز فَنیَبْ عِشَقْدَن دَنزْ اَلَمَز
 کُنشْ وِیلْ آبی یِیا بُلُغِلْ یِشَلِغی بَرَجَه ^(۶) قَلَمِیا بُلُغِلْ

نسخہ : (۱) جانلرک . (۲) کُکُلْک . (۳) مالنی اُینه عشقمی اوتغل .
 [اتغل] . (۴) پُرنا بِن قلم کِه تَنکِرِی وَن . (۵) دَنز . (۶) یِشَلِغی کیده .

ایضاح : (مالنی اینه) مالکی قومارده اوینا . (اوتغل) یوت یعنی قازان . قومارده
 اوتتمق ، اوتتمک ، یوتتمق = قازانمق . [۱]
 برنا بِن قلم (سَنک بیر اییلکک ییرینه بِن بیک دانه قیلیم .

(۴) دَقْلِی مصراعک شمدیکی املاسی شویله اولور : یرینه بِن قالم کِه تَنکِرِی وَن .
 (لمصححه)
 اوجنجی بیتک برنجی مصراعنک صولنده کی (دتغل) یرنده (اَلغل) اولمیدر .
 (لمصححه)

قورومايیدی کلی اولندن [۱]	صدق باغی بیتیدی کولندن
قلیجین نفسی بویننه چالیدی	کیم مدد بولدی تکریدن قالدی
وارمدین تکریره یولین اوردی	بیجیدی اول نفسی که کاویردی
تکری یولین اورانی طوب قیردی	تکریدن اول دیری که جان ویردی
اوچغه کیردی بیل سوجوایچدی	کیم بونی ایتدی قورقودن کچدی
آندن ایچکل که عین نور بود	اول سوجودن که آن طهور بود

(سوجو) شراب .

برنجی بیتک برنجی مصراعنده کی (کول) بیلدیکمز کولدر . جناب ناظم دیمک ایسته یور که : تکریدن مدد بولانلرک کوکلی کول کی اولور : صوکره بوکولک صوییه صوواریلهرق صدق باغچه سی وجوده کاور ؛ صونی جوق اولدینی ایچون بو کول قوروماز ؛ قوروما دینی ایچون باغچه ده کی کلله دائما صو ویرمک قابل اولور ؛ باغچه ده کی کلله ایسه دائما صو کوردیکی ایچون کل اوجاقلرینک دیبلری دائما نملی اولور ؛ نملی اولونجه کلله قوروماز . (لمصححه)

[۱] (اول) کله سنک همزه سی بزم قضاده هایه قلب ایدیلهرک چوجوق معناسنه اولان (دول) کی (هول) اوقونور . طوپراغک نملکنه مخصوصدر . بوندن آلینه رق یکی دوغان چوجوقلرک قونداغنه قونولان برنوع طوپراق ویاکیه (هولک) دیرز . (لمصححه)

برنجی بیتک ایکنجی مصراعنده کی (قورومايیدی) کله سی ضرورت وزن ایچون رانک سکونیه اوقونمایدیر بو صورتده مصراعک وزنی (فاعلاتن مفاعلن فع) اولمش اولور . (لمصححه)

نَصِیقْ بَاغِی بَتَیْدِی کُؤلَنَدَن (۱) قَرْمَا یَیْدِی کُؤلِی (۲) اُولُنَدَن
 کِم مَدَدُ بُلْدِی تَنکَرِ دَن قَلْدِی قَلِجَن (۳) نَفْسِی بُوئِنَا چَلْدِی
 بَجْدِی اَل نَفْسِی کِه کَا وُرْدِی (۴) وَزْمَدِیَن (۵) تَنکَرِی بَه یُولَن اُورْدِی
 تَنکَرِ دَن (۶) اَل دِرِی کِه جَان وِرْدِی تَنکَرِی یُولَن اَرَانِی (۷) طُبْ قِرْدِی
 کِم بُوئِی اِتِی قُرُقَدَن کَشْتِی (۸) اُچْمَقَا کِرْدِی بِل سَجْوَرِ اِشْتِی (۹)
 اَل سَجْوَدَن کِه آن طَهوَر بود اَنَدَن اِچْغَل کِه عَیْن نور بود (۱۰)

نسخه : (۱) کُؤلَنَدَن . (۲) کُؤلِی . (۳) قَلِجِی . (۴) بَجْدِی نَفْسِن بَیْشَن
 کِه کَا وُرْدِی . (۵) دَرْمَدِیَن . (۶) تَنکَرِی دَنْدَر . (۷) اَرَنلِری . (۸) چَتِی .
 (۹) اِجَتِی . (۱۰) اَل سَجْوَدَن کِه تَنکَرِی نَوْرِیْدَر . ساقِسی اچْمَق اچِرِه حَوْرِیْدَر
 ایضاح : (کُؤلَنَدَن) یعنی غَدِیر ، بَحِیرِه دِیْمکِمی ، یوقِسه (کُؤکَلَنَدَن) یعنی اَسَا سَنَدَن ،
 اَصَلَنَدَن دِیْمکِمی ، یَاخُود (کُؤکَلَنَدَن) دِیْمکِمی . (اُولُنَدَن) اول ، رَطوبَت ، نَم .
 (طُوب) هَب مَعْناسَنه : هِیْسِی طُوبِیْسِی .

(صَدَق بَاغِی) تَرکیب اِضافِی اُولُوب اِضافِی لَامِیَه دَر بَیَانِیَه دَکَلْدَر یعنی صَدَق صَوِی اِیْلَه
 وَجُودِه کَان بَاغِچِه دِیْمکِدَر . (المصححه)

دينك آرتيركه سن ديري قاله سك كفرك آرتيرمه ايت كبي اوله سك
جانلرك جاني صدق و ايماندر كشي بو نور ايله مسلماندر
كشينك كيم دكل قاتي عشقي قاينماز در پيكار كبي صدق
صدق صويني كه آز درر قورويه چوق دكل كيم دكرز كبي بورويه
مددي [۱] كر دكيدى تكریدن همچو برکشت وقت باریدن [۲]

[۱] مددي كله سنك صوكنده كي (ي) ادات وحدتدر . جناب ناظم (بر مدد)

ديه جك يرده (مددي) ديمشدر . (لمصحيحه)

[۲] ظن ايدورم كه مصراعك ترتيب نثريسي شويله اوله جقدر : (همچو وقت باریدن
بركشت) . بوراده كي (بر) ادات استعلادر . (كشت) كله سي كافك كسريله اكين
ديمكدر . شو حالده جناب ناظمك مقصدي (اكين اوزرينه يا غمور يا غديني وقت اولديني
كبي) ديمكدر . (لمصحيحه)

برنجي بيتك صوكنده كي كله (اولق) ، ياخود (ثولك) مصدرندن آلنق
جائزدر . اوچنجي بيتده جناب ناظم مضارع منفييه (در) الحاق ايتمشدر . دوردنجي
بيتده كي (سو) بياديكمز (صو) ديمكدر . (بورومك) قابلامق معناسنه در . (بورونمك)
يوندن كلير . عربجه سي (تدثر ، تزل ، التحاف) در . بيت :

اوكل اندام بر آل شاله بورونسون يورونسون

اوجي كوكلم كبي آردنجه سورونسون يورونسون

(لمصحيحه)

دینن آرتنزه که سن درې قلین	کفرن آرتنزه ات کی الین
جانلرن جانی صدق و ایتاندز	کشی بو نورله مُسلماندز
کشینن کم دکل قتی عشقی	قینمزدز بنز کی صدق ^(۱)
صدق سویی که ^(۲) آزدورز قوریا	چق دکل کم دزنز کی بریا ^(۳)
مددی کر دکیدې تنکرپدن	همچو برکشت وقت باریدن ^(۴)

نسخه : (۱) کِمْسَنکْ کم قتی دکل عشقی . قینمَزْ خوش بکرز کی صدق .
 (۲) کم . (۳) فرات کی بُریا . (۴) مددی کر دکیدى اکسکسز . [۱] یزید
 اولیدیری دز [۲]

[۱] اکسوکسز . [۲] یوریدی اولیدی بیری یوز .

ایضاح : (بنز) بیکار ، منبع . (بریا) بورویه ، استیلا ایدہ .

(مددی کر دکیدى الخ) اکر اللهدن بیر مدد ایریشیرسه . (همچو برکشت الخ)
 مصرعی آکلاشیلما دی . عجیا (یاغمور یاغدینی هنگامده قارمَنک وضعیتی کیی اولوردی)
 دیمکی . یوقسه (همچو برکست) یعنی (یاغمور یاغنجه یاپراغک حاصل ایتدیکی
 طراوت کییدر) دیمکی .

(صدق سویی که الخ) جناب ناظمک مقصدی شویله اولمیدر : اکر سنده کی
 صدق صویی آز ایسه قورور . دکرز کی چوق اولسیدی هم قوروماز همده برچوق
 یرلری بوروردی . (لمصیحہ)

يېمك ايچمك بهشته [۱] نوردن در	خوشالغك اوچق ايچره حوردن در
تخمى اوچمك نماز اولدى	يرلرى ئولرى نياز اولدى
يمش وياپراق آندە سويلرلر	ايرلايوبن بوداخده اوينارلر
ذکردن طوغدى آندە غى قوشلر	دوكللى آندە يايلايوب قيشلار
ذکراوچقدە قوش اولوب اوچار	بختلو اول کشى که ذکر ايدر
کیم اگر سه دليم دليم کوتوره	اول کیم اکمز يارين اوده اوطوره
اول کیم اکدى بکون يارين کوتوره	اوچق ايچره سه وينو بن اوطوره
اول کیم آکدى دليم دليم کوتوره	اوچق ايچره سه وينو بن اوطوره
آز اکنلر ياقين [۲] آز کوتوره	اول کیم اکمز يارين اوده اوطوره

(دليم) چوق ، کثير معناسنه .

[۱] (بهشته) کلمه سى بويله قالورسه دوغرى اوله ماز . دوغروسى يا (بهشته) اولمالى ياخود (ت) نك اوزرنده شده بولونمليدر . بو صورتده اصلى (بهشته) اولوب قلب وادغام ايدلمش اولور .

[۲] بو کلمه پک ياقيشمايور . بونک یرنده (يغین = ييغين) اولسه دها خوش اوله جقدر .
(لمصحه)

يَمَّكَ إِحْمَكْ بَهْشَتَه نُوژدندُر خوش لَغِنْ اُچْمَقْ اِچْرا حُوژدندُر
 تَخْمِي اُچْمَغِنْ ^(۱) نَمَاز اَلْدِي يَزَلَرِي اَوَلَرِي نِيَاژ اَلْدِي
 يَمِش ^(۲) وَيَبْرَخ ^(۳) اَنْدَا سِيَلَزَلَر اِرْايُو بَنْ بَدْخَدَه ^(۴) اُيَنْزَلَز
 ذِ كَرْدَنْ طُمْدِي اَنْدَغِي قِشَلَز دُكَلِي اَبْدَه يِيَلِيُوب ^(۵) قِشَلَز
 ذِ كَر اُچْمَقْدَه قِش اَلْب اَوچَر بَخْتَلُو اَل كِشِي كِه ذِ كَر اِيْدَر
 كِم اَكْرَسَه دِلْم دِلْم كُتْرا اَل كِه اَكْمَز يِرَنْ اَدَا اُتْرا ^(۶)
 اَل كِم اَكْتِي بُو كَنْ يَارَنْ كُتْرا اُچْمَقْ اِچْرا سَوِيْنَبَنْ اُتْرا ^(۷)

نسخه : (۱) اُچْمَغِنْ . (۲) يَمِش . (۳) يِبَرَق . (۴) بَدْخَدَه . (۵) يِيلِب .

(۶) اَل كِه اَكْتِي دِلْم دِلْم كُتْرا . اُچْمَقْ اِچْره سَوِيْنَبَنْ اُتْرا

(۷) اَز اَكْمَلَرِ يَقِيْن اَز كُتْرا . اَل كِه اَكْمَز يِرَنْ اَدَا اُتْرا

اِيضاح : (يِبَرَخ) ياپراق . (اِرْايُو بَنْ) ايرلايوب ، تَغْنِي ايدرك . (بَدْخَدَه)
 بوداقده ، آغاجك دالنده . (اَنْدَغِي) اونده كي . (دُكَلِي) دوكلِي ، هَب . (يِيلِيُوب)
 يايلايوب ، ياز حِيَاتِي سوروپ .

(كِه اَكْر سَا اَلْج) هر كِه اَكْر ، زرع ايدرسه چوق چوق كوتوره جقدر . اَكْمِيْن
 يارين حسرت وتأسف آتَشِيْنَه اوتوره جقدر .

نه که سن حکم ایدہ سک اولہ اول	آز کاورسہ سکا اولہ اول بول
• اتکین طوت کسیدہ آندن سن	کندوزک کورمه ایتکل سن بن
کندوزیکی اونوت آنی بیلکل	کندوزک یاوی قیل آنی بولغل
کندوزکدن جهاننی کر سورہ سک	بیگ جهان اول جهانده کورہ سک
نه بالقلر وار اول دکز ایجرہ	کر سکا تکرری اول صودن ایجرہ
دکز ایجرہ بالقلرین کورہ سک	اول بالقلرلہ بیله طورہ سک
طوروبن آندہ سن بالق اولہ سک	نه کیم ایستر ایسہک بایق بولہ سک
ئولکی اول دکزده کورمیه سک	کورہ سک نه کوارسہ صورمیه سک
آندہ سوزلر یرندہ کورمکدر	آندہ کیم کوز کورہ نه صورمقدر
آندہ السز آغزسز ایچمکدر	اول چنده قنادسز اوچمقدر

ایضاح : (کلمه) جدا اولہ ، آریلہ . (ایتغل) سویلہ مه . (سراسین) سورہ سین ،
 طرد ایدہ سین . (بایق) باباغی ، طبیعی بر صورتده . (سرمیه سن) صورمایہ سین . (آندہ
 سوزلر یرندہ الخ) اورادہ سوز یرینہ کورمک قائم اولمشدر . کوز کوردکدن صوکرہ
 سؤالہ حاجت قالیرمی .

چیچک ایسہ موجود ایمش . نصل که وثائق ترکیه دن (جامع الفرس) آدلی اثرده
 (نستر) کلمہ سی (کل نسرين وزنبق وکلف چیچکی) دییه ترجمہ ایدیلیور ؛ (صحاح
 عجیبه) ایسہ بالکز ایکنجی ایله اوچنجی بی سویلیور . شو حالده (کلف چیچکی) کله
 بکزر برچیچک اولمیدر . (کلشهری) نک سوزی بومعنايه پک مساعددر . بناءً علیه
 ظن ایدیورم که مقصد آغستوس کلی دخی دینیلن بیانی کلدرد . (نسرين) ایچون لغتلر
 وان کلی ، مصر کلی ، کل ناصر ، کله بکزر بیاض برچیچک دییورلرسده (شکوفه نامه)
 مؤلفی (علی چلبی) مذکور اثرده (وان کلی) اولسنی تنسیب ایدیور . (المصححه)

نَه كِه سَن حُكْم اِداسِن اَلْاَوَل^(۱) اَز كَلَز سَا سَنَا اَلْاَوَل^(۲)
اَتَكِن دَت كَسِلَه اَنَدَن سَن^(۳) كَنْدُزَن كَرَمَا اِشْمَل سَن بَن
كَنْدُزَن اَت اَت آني^(۴) بَلِغَل كَنْدُزَن يَاوَقِل آني^(۵) بَلِغَل
كَنْدُزَن دَن جِهاني كَر سراسِن بَن جِهاني اَل جِهانداسَن كَر سَن
نَه بَلَقَل^(۶) وَز اَل دَنكَر اِچْرا كَر سَنكا تَشْكُري اَل سَدَن اِچْرا
دَنز اِچْرا بَلَقَلَن كَر سَن اَل بَلَق لارِلَه بِلَا دَر سَن
طَر بَن^(۷) آندا سَن بَلَق اَل سَن نَه كِم اِسْتار سَن بَيَق^(۸) بَلَسِن
اَلْمَكِي اَل دَنزده كَر مَيَه سَن كَر سَن نَاكِه وَز سَه سُرْمَيَه سَن
اَنده سُرْلَز پَرِنده كَر مَقْدَر اَنده كِم كَر كَر نَه سُرْمَقْدَر
اَنده اَل سُرْ اَغْرَسُر اِچْمَقْدَر اَل چَمْنده^(۹) قَنَت سُر اِچْمَقْدَر

نسخه : (۱) ايداسن اَل اول . (۲) قتنده بِل اول . (۳) اَتَكِم دَت كَسِلَه
بند سَن . (۴) بَن . (۵) بَن . (۶) بَلَق لار . (۷) دَر بَن . (۸) بَيَق .
(۹) چَمْنده .

بر اراده قزل كَليله دِكَن بِوَرَن كَر و آني يره دوكن
آنوك بِنزَغِيْدَز وَ كَرَنِي كَلَف زهي حيف كم اوليدي تلف
تلف اولمز اول خود چو قالر صوي حَنُوسِيْنِك اصلا كَسَلْمَز صوي

كِرَك جناب ناظمك بيتنده كي ، كِرَك شو ايكي كتابده كي (كَلَف) كَلَه سي (كل)
معناسني آكلادير كي اوليورسده آريجه بر چيچك آدي اولقوده ممكندر بويله بر

فوسى قوغل بكا كلكل	تيكنى تير چيفار كولف ديككل
س بنه سودم ايج كيم آغوزين [۱]	كيم سكا اول يوله قلاووزين
دكهلردن نيجه نيجه صوره-سك [۲]	كوزلرك بن آچه كه كى كوره-سك
سنى حقدن تمام طولدورووهن	نه كه وار در جهانده بيلدورووهن
ديرى اولدى و نفسى بچدى	اول بىكاردن كه خضر صو ايجدى
تكرى يولن آنك كى بوله-سك	بن سكا ايجوره كه قورتوله-سك
قرا كو يره نور كى ياغه-سك	بو ىرى قويو بن كو كه آغه-سك
قدرتكاه كونى دون ايله-سك	كيجهنى نور ايله كون ايله-سك

(آغوز) اينكك طوغورمهسى عقبنده صاغيلان صاريمتيراق سوددر كه طعمى ده بيراز عجايب اولور . (دكهلردن) اولور اولماز شيلردن ، بير چوق حقايقدن . (سرسن) صوره-سين ديمك ايسه سؤال ايدمه-سين ديمكدر . (سوره-سين) ايسه طرد ايدمه-سين معناينه . بومصرع قارائنقدر طاتلى برمعى اكلاشيلمايور . (بلدرون) بيلديرديم . (اول بئردن) اول بىكاردن ، منبعدن . (بجدى) بچدى ، ايكي يه بولدى . (قرنو) قارا كلق . (دن) دون ، كيجه .

[۱] بو كله بزم طرفدرده غينك كسريله (آغيز) ديهه سويلنور . اينكده ، قويونده ، كچيده مستعمل اولدغى كى يكي دوغوران قادين ايجونده مستعملدر .

[۲] بو مصرعك معناسى اويولى بن بيليرم هر كسندن نيجه بر صوره-سك كل بكاصور سكا كوسترهيم الكدن طوتوب او يولده يورودهيم اويولى سكا كسديرهيم سنى ايسته ديمك قوناق يرينه كوتورهيم ديمكدر . (مصححه)

بر زمانده كم كلف بتمشدي بابل آنك وصفن اشمشدي

(داستان سهيل ونوبهار) دن : [(برلين) طبعى ص ۷ . تاريخ تأليفى (۷۵۱)]

بهار اولجق طكاه كوزكى آچ	چلب رحمتن طكاه كوزكى آچ
طتر ىر يوزن درلو درلوچچك	ذكيلر كرو موسمى كاچچك
آنوك امرى فى الحال ايرنجهدر	قو اشرى ىرلو ىرنجهدر

دِکَنی تَز چَقَر کَلَف [۱] دِکِکِل (۱) قَمُو سِنِی قَوغِل (۲) بَنَا کَلِکِل
 کِم سَنَا اَل یَلا قَلاوَزِن (۳) سَن بَنِم سُو دُم اِج کِم اَغُوَزِن (۴)
 کَزَرِن بَن اَچَم کِه کِی کُرَسِن دَکَلَرَدَن (۵) نِچَا نِچَا سُرَسِن
 نَه کِه وَرَدَر جِهاندَه بِلَدَرَوَن (۶) سَنی حَقَدَن تَمَام طَلَدَرَوَن (۷)
 اَل بِنَرَدَن کِه خِضَر سُو اِجَدِی (۸) دِرِی اَلدی (۹) وَ نَفَسِی بِجَدِی (۱۰)
 بَن سَنَا اِیچَرَم (۱۱) کِه قَر تَلَسِن تَنکَرِی یو لِن اَن ن کِی بُلَسِن
 بُو یَرِی قُو یَو بِن (۱۲) کِکَا اَغَسِن قَر تَو بَیِرَه نَوَر کِی یَغَسِن
 جِهَه نَوَر لَه کُن اَیَلِیَسِن قَدَر تَن لا کُنِی دُن (۱۳) اَیَلِیَسِن

نسخه : (۱) دِکَنی وَر بَرَق کَلَف اَلِغِل . (۲) قَامُسِی قِغِل . (۳) اَل
 یُو لَا بَن اِیو قَلاوَزَوَن . (۴) اَغُوَزَوَن . (۵) دَکَلَرِی . (۶) بِلَدَرَوَن .
 (۷) طَلَدَرَوَن . (۸) اِجَتِی . (۹) قَلَدِی . (۱۰) بِجَتِی . (۱۱) اِیچَرَم بَن
 سَنَا . (۱۲) یَرِی قُو یَو بِن . (۱۳) رَحْمَتْلَه دُنِی کُن

ایضاح : (کلف) یا کلش اوله رق « کلاب » دن تور کلش دیریلیب « کل » معناسنه
 اوزمان مستعمل ایش . نفس الامرده (کل) تور کجه در .

[۱] بکا کلیور که (کلف) کلمه سی فارسیدن دوغمه اولیوب خالص تور کجه در همده
 کافی عرب کافیدر (کورک ، کوروک ، کوشنه ، کوتوک) کبی مرتجل بر کلمه در .
 اشبو (کلف) کلمه سی (کلشهری) نک (فلک نامه) سنده ، (فرهنگ نامه سعدی)
 مترجمی (خوجه مسعود) ک یکنی (عزالدین احمد) ایله مشترکا یازدیغی (داستان سهیل
 و نو بهار) دوده کچمکده در . (فلک نامه) دن : [تاریخ تألیفی (۷۱۷)]

کیرتو دیرلک اجلمز ئولمکدر	تکری برله همیشه اولمقدر [۱]
بوجهان سومکین کیشمکدر [۲]	عشق اودندن همیشه بيشمکدر [۳]
کندودن یاوزی کیدرمقدر [۴]	اول کیم ایتمز بونی نه ایراقدیر
ئولمکک معنسی [۵] بودرکه ییل	نفسک ئولدور کیم اوله سک بيسمیل
کندوزکدن یاوزلنی سورکل	نانه سدن که حق دکل طورغل [۶]
صارپ ایشدر بونی ایدهمیه سک	یالکز بو یوله کیده میه سک
کندوزکله ایچی چیقهمیه سک	کوزسز اول آی یوزه باقمیه سک
ایسته آنی که یولی وارمشدر	جانی حق نورینه قارمشدر [۷]
کیم سنی اول اولو حقه دگیره	قورقولی کورودن سنی کچیره
صدقله برک طوت آنک اتکین	کیم سنی ایلته اول چالابه دکین

(گگیز) گه نز = قولای .

(اچی) افندی ، بویوک آدم .

(استه) ایسته ، آره . (یولی وارمشدر) طریق عزمنی باشه چیقارمشدر منزل

مقصورده ایرمشدر .

(ال الوحقادکرا) او بویوک حقه ایرشدیره .

(برک دت) بک ، صیقی ، صاغلام طوت . (الله) ایلته ، ایرشدیره .

[۱] کاف قافه قافیه اولمشدر [۲] (کیشمک) کلهسی دیوان لغت ترکدهده وار .

دیمک که وقتيله کاشغردن قونیه یه قدر اوزانان تورکلرک دیللری چوق کلهده مشترک ایمش .

[۳] بو کله آنا طولی لهجه سنده بر نقطه لی (ب) ایله ایکن استانبول لهجه سنده

اوج نقطه لی (پ) ایله شهرت آلمشدر .

[۴] بو کله کوسترییورکه اسکیدن مصدرلرک خفینی ده بعضاً (مق) ایله سویله نیورایمش .

[۵] صوکی الفی عربجه کله لری ، ایرانلیلر کبی (ی) ایله سویلمک تورکلرده کچمشدر

[۶] تورک کافنه (غ) حرفی قافیه اولمشدر .

[۷] (قارمق) قاریشدیرمق معناسنه در بزم طرفلرده حالا مستعملدر . (لمصححه)

كِرْ تَو [۱] اِدِرْلِكْ اَجَلْ سُرْ اَلْمَكْدُرْ تَنَكْرِ بَزْلَه هَمِيشَه ^(۱) اَلْمَقْدُرْ
 بُو جِهَانْ سَوْمَكِنْ كِشْمَكْدُرْ عِشَقْ اَدْنَدَنْ هَمِيشَه بِشْمَكْدُرْ
 كَنْدُودَنْ يَاوُزِي كَدَرْ مَقْدُرْ اَلْ كِمْ اِئْتَمَرْ بَنِي نَه اِپْرَقْدُرْ
 اَلْمَكِنْ مَعْنِي بُوذَرْ كِي بِلْ نَفْسُنْ اَلْدُرْ كِمْ اَلْسِنْ بِسْمِلْ
 كَنْدُزُندَنْ يُوْزُلْغِي سُرْغِلْ نَانَسَادَنْ كِه حَقْ دَكْلْ ذَرْغِلْ
 صَرْپْ اِشْدَرْ بَنِي اِدَامَيْسِنْ يَالْنَرْ بُو يُيلا كِدَا مَيْسِنْ
 كَنْدُزُئلا اِچِي چِقَامَيْسِنْ كُزُسْزْ اَلْ آيْ يُزَا بَقَامَيْسِنْ
 اِسْتَه آيْ كِه يُولِي وَرْمِشْدُرْ جَانْنِي حَقْ نُوْرِيْنَا قَرْمِشْدُرْ
 كِمْ سَنِي اَوْلْ اَلْوْ حَقَا دَكْرَا قُرْ قُلُوْ كُيْزُودَنْ سَنِي ^(۲) كُچْرَا
 صِدْقْ لَا بَرْكْ دُتْ اَنْنْ اَتَكِنْ كِمْ سَنِي اِلَّهْ اَلْ چَلَا بَدَكِنْ

نسخه : (۱) اَلْمَسْر (۲) كِكْز . كَنْز .

ايضاح : (كِشْمَك) اَتَمَق ، اِزَالَه اِيْتَمَك ، طَرَح .

(اَلْمَكِنْ مَعْنِي) صُوفِيَه اِصْطِلَاحِنْدَه (اَوْلْمَكْدَنْ اَوْلْ اَوْلْمَكْلَكْ ، د مَوْتُوا قَبْلْ اَنْ تَمُوتُوا ، نَك مَعْنَايْ . (كِي بِلْ) اِي بِيْل ، كُوزِلْ آكَلَه . (بِسْمِلْ) مِيصْمِيل ، تَمِيْز ، پَاك قُورْبَان .

(سُرْغِلْ) سُوْر ، دَفْع اِيْلَه ، قُوْغ . (نَانَسَادَنْ) هَانَكِي شِيْدَنْ . (ذَرْغِلْ) طُوْر ، تَوْقِف اِيْت ، اِجْرَا اِيْلَه مَه .

[۱] عاشق پاشا نك كتابنده وديكر اثرلرده كافك اوزرنده اوچ نقطه كوروولمكده در.

(لمصححه)

کیم اجلسز ئولورسه اول قالور اوچاغی بو جهانده نقد آلور
کیم ئولورسه بو کون دیری ئوله کیم ئولورسه یارین یاووز اوله
دنیاڭک دیرلکی کچر قالماز تکریدن کیم دیرسه اول ئولمز
[۱]

بو حدیثی بیوردی پیغمبر قنئی کشتی که دیرلکین ایستر
کندوزندن کرک کیم اول ئوله دیرلکک معنیهن ئولوب بوله
ئولمدين تیز ئولک آغک کوکه کیم سزی آی ایله کوانش اوکه
اول کیم ئولدی ئولومسز اولقالدی اوچاغی بو جهانده نقد آلدی

(المسز) اولومسز ، لایموت ، ابدی . (اچقی) اوچاغی ، جنتی . (نقد) پیشین .
(یوز) یاووز ، فنا ، غیرمقبول .

[ب] (کندزندا) کله سنک صوکنده کی تنوین (ن) مقامنده یازلمشدر . بویله نون ساکنه یی تنوین ایله کوسترکک اصولی پک اسکیدر . او قدر اسکیدر که دیوان لغات ترکده بیله بر قاج کله بویله یازلمشدر بو اصول اونجی عصر هجریده یازلمش تورکجه اثرلرده دخی کورولمکدهدر .

[ج] اویله ظن ایدیورم که برنجی مصراعک صوکنده کی کله (ئولک = موت) مصدرندن ، ایکنجی مصراعک صوکنده کی کله (اولق = کون) مصدرندن مأخوذدر . ایشه بوفرقی آکلاتمق ایچون برنجیسنی (ئوله) ، ایکنجیسنی (اوله) شکلنده یازدم . بو صورتده بیتک معناسی بوکون یعنی کندی اراده سیله ئولن دیری ایکن ئولمش اولور ؛ ابدی یاشار ؛ سعادت سرمدیه یه نائل اولور . فقط یارین یعنی اراده سز و تعیر دیکرله اجلی کلوبده ئولن حیات ابدیه یه مظهر اوله میه جفندن حالی فنا اولور ؛ معذب اولور دیمکدر . بویله برتفریق یاپیلیمه جق اولورسه قافیه بوزوله جقدر . (لمصححه)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جناب سلطان ولد قدس سره الاحد حضرت تالینک « ابتدا نامه » لرنده کی ابیات
تورکیه نقل اولمشدر : [۱]

کِمَ اَجَلْ سُرْ اَلْ سَا اَلْ قَالْ اُجْحَقِ بُو جِهَانْدَا نَقْدِ اَلْ
کِمَ اَلْ سَا بُو کُنْ دِرِی اَلَا کِمَ اَلْ سَا ^(۲) یَرِیْنِ یُوْزِ اَلَا [ب]
ذِیَانِنْ دِرِی کِی کُجَرْ قَلَمَزْ تَنکَرِیْدَنْ کِمَ دِرِیْسَه ^(۳) اَلْ اَلْمَزْ

نسخه : [۱] بعض نسخه‌ده اولاً شواآتیده کی دورت بیت یازلمش صوکره (کم اجل سر
الح) بیتلری دوام ایلمشدر .

بُو حَدِیْثِی بُوْیُرْدِ پیغامبر قَتْنِی ^(۴) کِیْشِی کِه دِرِی لِکِنِ اِسْتَرْ
کَنْدَزَنْدَا [ج] کَرکِ کِمَ اول اولاً دِرِی لِکْکِ ^(۵) مَعْنِیْنِ اولب ^(۶) بولا
اَلْمَدِیْتِزْ اَلْکِ ^(۷) آغْکِ ^(۸) کوکا کِمَ سِیْزِی آیلَا کُنْشِ اوکا
اول کِمَ اَلْدِی اَلْمُسْزَا اَلْ قَلْدِی اُجْحَقِ بُو جِهَانْدَا نَقْدِ اَلْدِی

(۲) اَلْ کِمَ اَلْمَزْ . (۳) دِرِیْسَه (۴) قَتْنِی . (۵) دِرِی لِکِنِ . (۶) اَلْب .
(۷) اَلْنِ . (۸) آغْ

ایضاح : (درلکن) دیریلیکینی ، حیاتینی ، معیشتنی .

(کندزندان) کندیسندن ، وارلغندن ، حیاته مغرور اولمقدن .

(اولد) اولمعدن ، اولمزدن اول ، قبل الوقات . (تز) تیز ، چابوق . (آغک) آغیکز

تعالی ایدیکز . (اوکا) مدح و ثنا ایده .

وله

— ١٥ —

سنى جاندىن بن ايستروهن سنى هرلظه ديلروهن
دران دم كز دلت جويم نه معنادر كه قاچارسن

كوزم سنسك جانم سنسك بو عالمدين بنم سنسك
چوپيشم به زخوبانى بنى سن كم نه طوتارسن

بو (نظام الدين) حضرت مولانا به پك يقين بير ذاتدر . (مراسلات) ده كنديسنه
اوزون بر نصيحت نامه وار . بو (خاتمه) يى حاوى ديوان ، سلطان ولد افنديمرك
حال حياتنده ووفاتندن اون سنه قدر اول يازلمشدر . ديوانك چوق يرلرى تصحيح
ايدلمشدر . اوتصحيحلارك حضرت ولد افنديمرك دستخطلرى اولمق محتملدر .

[٢] بو عبارتلك دوغروسى شويلاه اولمليدر (تم الكتاب على يدى العبد الفقير الضعيف
الراجى رحمة ربه اللطيف الملقب بنور البخارى فى الثانى والعشرين من شهر
ذى القعدة لسنة اثنتى عشرة وسبعمائة) . (لمصححه)



سِي جَانْدَن بِنِ اسْتَرْ وَن سَنِي هَر حَظْه دِيَارُون
 درازدم کزدلت جویم نه معنی دُر که قاجر سن
 کُزُم سَن سِن جَنَم سَن - ن بو عالم دن بنم سن سن
 چو پیشم به ز خوبانی بنی سن کم نَادُ تَرَسَن

تَمَّتِ الْكِتَابُ عَلَى يَدِ الْعَبْدِ الْفَقِيرِ الضَّعِيفِ الرَّاجِي رَحْمَةَ رَبِّهِ الْإِلَيفِ [۱]
 . . . الْمَلَقَّبُ بِنُورِ الْبُخَارِي فِي ثَانِي وَالْعَشْرِينَ مِنْ شَهْرِ ذِي الْقَعْدَةِ سَنَةِ اثْنَيْ عَشَرَ
 وَسَبْعِمِائَةٍ [۲]

ایضاح : - ۱۵ - (استرون) ایسترم .
 (کُزُم) کوزم . (جَنَم) جانم . (بنی سن) کم نادر سن (سن بنی) نچین آشاغی
 وعادی عد ایدرسین .

[۱] اسم اوقونه مامشدر .

دیگر بیر (سلطان ولد) دیواننک خاتمه سی :

(تمام شد دیوان ولدی الهادی الی الصراط السوی والموصل الی عنایة الابدی
 وللسعادة السرمدی بعون الله وحسن توفیقه در دست فقیر حقیر نظام الدین الولدی المولوی .
 یازدهم ماه جمادی الاول سنه اربع وتسعين وستمائة) .

بو (نظام الدین) سلطان ولد افندم زک درویشیدر . (حضرت مولانا) نک
 درویشلری مولوی ، اولو عارف چلبی نککیلر (عارفی) ، کذلک عابد و عادل اکبره
 منسوب اولانلرده بویله یاد اولونوب صوکره جمله سنه مولوی وصفی تقرر ایتدی .

وله [۱]

— ۱۳ —

كلك كورك بودوكونی قوتلو ايدك آی وكونی
تكری یوزی برکورو نور قوکز آنی طوتك بونی
عودبیکي یاندى كوكلم كورك كورك بو توتونی
اوصلویه ویركل سوجومی آل باشندن اوصونی [۲]
اوله سمین [۳] یمکدن سومز تکرى یوغونی
عمرایکیدر بیلکل قوقصه نی طوت اوزونی

وله [۴]

— ۱۴ —

کیمه كرك كه دیری قاله ئولیه هر کز
بونی ایشیتسون و طوتسون قاتی بوکى سوزی
کیمه كرك كه اوله اول جهانده یوزی آق
بو یوله کلسون و کورسون بنله اول یوزی

ایضاح : -- ۱۴ -- (المیا) اولمه ، وفات ایتمیه . (قتی) قاتی ، صاغلام ،
محکم . (کی) یوکسك ، عالی .

[۱] بوقطعه نك وزنی (۴ كره مستفعلن) در . شو قدروار كه ایكنجی بیتك ایكنجی
مصراعنده کی (آل) کلهسی (آغل) اولمیدر . بونكه برابر هر مصراعده بر ، ایکی اماله
لازمدر .

[۲] (اوصنی) شکلنده یازمق لازم ایدیه ده قافیه نی کوسترملك ایچون بویه یازمه یه
مجبور اولدم .

[۳] دوغروسی (سمیز) اولمیدر . ممکن كه جناب ناظمك نسخه اصلیه سندن یازان
ذات (ز) حرفنی (ن) کبی کورمشدر .

[۴] بوقطعه نك وزنی (مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن) در . فعلن کلهسی بعضاً عینك
سکونیه ، بعضاً کسریله اوقونور .

وله

— ۱۳ —

کالن کُرن بُود کُنی قُتلُوا اِذن آي وکُنی
تَنری یوزی بِر کُرن قوئز آنی دوتن بَنی
عُد بَکی یَندی کونلم کورن کُرن بُود تَنی
اُسلویه وِز کِل سَجمی آل بَشنَدن اُسَنی
اَله سَمین یَیمقدن سَومر تَنکری یَغنی
عُمَر اِکی دُر بِلغل قو قِصَّه دَت اُزنی

وله

— ۱۴ —

کِما کُرن که دِری قاله اَلیا هر کز
بَنی اِشتَسن و دُشَسن قتی بوکی سوزی
کِما کُرن که اَل اَل جِهاند اُیوزی آق
بُونولا کَلِسن و کُرسن بَنم لا اَل یوزی

ایضاح : — ۱۳ — (کالن) کلیکز . (کُرن) کوروکز . (بودکُنی)
بو دوکونی = سوری . (قتلُوا) قوتلو = مبارک . (تَنری) تاگری . (کُرنز)
کوروکز . (قوئز) قویکز ، بیراقیکز . (دوتن) طوتیکز .
(عُد) عود . (یَندی) یاندی . (دَتنی) توتونی ، دومانی . (اُسلویه)
اُصلویه ، عقللییه . (وِرکِل) ویر . (سَجمی) سوجومی = شرابی . (اُسَنی)
اُصصونی = عقلنی
(سَمین) سمیز . (یَیمقدن) ییمکدن ، کثرت اکلدن . (یَغنی) یوغون = قالین .
(قِصَّه) قِصهینی . (دَت) طوت ، آل . (اُزنی) اوزونی ، طویلی .

بكاصورمه نيشه اسروك اولورسك	بونى كور سن نه سوجو بنى طوتدى
عجاييه قالىرومن اول جالابدن	ايكى جانى نيتسه بربرنه قاتدى
ايكى ياقاشلركدن بر صورهدم	قاره كوزك بكا نه اوqlر آتدى
يوركمده نه طلى عشقك اودى	يوركم عود كچى ياندى توتدى
(ولد) بازار ايتدى كندى برله	سنى آلدى جهانى ويردى ساتدى

(ياندى دوتدى) ياندى وتوتدى يعنى دومانى چيقدى .

(سنى) ساتدى .

ماده اصليه سنك صوكى (ت) اولان فعل ماضيلرده ماضى اداتى اولان دال مكسوره (ت) حرفنه دونهرك ادغام ايدملك تلفظ ايجون برقاعده قطعيه در . مثلاً (ياتدى) كلمه سنى هيچ برترك ادغامسز اوله رق سويلمز فقط بو ادغامى املاده كوسترمك املا قاعده سنى بوزم جفندن قبول ايدلمه مليدر . بونكه برابر پك اسكى زمانلردن برو ادغامى املاده كوسترنلرده واردر .

(ماده اصليه) تركيينك يرينه (ابو حيان اندلسى) همزه نك ضمى و سينك تشديديله (اس) كلمه سنى استعمال ايدىيوركه هم لفظ ، هم معنا اعتباريله اوته كندن چوق اييدر . بزاىسترسهك بونك يرينه (تمل) ياخود (هم) ديه بيليرز . (لمصححه)

بَنكا ^(۱) سَرْمَه نِشَه ^(۲) اَنرَك اُلرِسِن
بُونِي ^(۳) كورُسِن نَه سوجو بِنِي دُتِي
عَجايَا قَالَرُون اُول ^(۴) چَابَدَن
اِكِي جَانِي تَتَا بَر بَر نَه قَتِي
اِكِي يَا قَشَلَرَنَدَن بَر سَرِيدِم
قَرَا كوزَنك بَنكا نَا اوقَلَر آتِي ^(۵)
يُورَاكِم دَه نَه طَشَلُو ^(۶) عِشْقِن اودِي
يُورَاكِم غُوذِيكِي ^(۷) يَانْدِي دُتِي
وَلَدَ بازارا اِيتِي كَنْدُو بَرلا
سِيپِنِي ^(۸) آلدِي جِهَانِي وِرْدِي سَتِي

(۱) بَنكا (۲) نِشَه (۳) بِنِي (۴) اُل (۵) قَرَا كوزَن بَنكا نَا اوقَلَر آتِي .

(۶) يُورَاكِم دَه نَه طَشَلُو (۷) غُوذِيكِي (۸) سِيپِنِي .

(بَنكا سَرْمَه نِشَه) بَنكا ناصيل سرخوش اوليورسين ، نهدن بوقادار سرخوش اوليورسين ، ديه سورمه بلكه بِنِي نَه بيجيم شراب سرخوش ايتشدرد بُونِي كور وبُونِي كوزن قاجيرمه اووقت بومسئله نك حقيقتنه ايرشمش اولورسين .

(عَجايَا قَالَرُون) تعجب و حيرتله محاط اولورم ، شاشار قاليرم .

سنگ نەوك بو كىچە نور طوتدى آنكىچون كىم ايچىندە آي دوشدى
قراكو قالمىە آندە كه بو آي قراكو ي نوريله ملشرە ييتدى
نەو آيدىندن طولىحقى بللى اولور كىم او سري نەودە فالدى يوقسە ييتدى
نەو آيدىندن بو كىچە اويله طولدى كشى كودن دكلدى واردى يەندى
نەيا نوردركە ياغدى خان اوزرنە كه جاندىن بىك كوله ف بىك باع ييتدى
نەكوهر اولدى بو بر طمماه جانم كه يوز بىك دكز آ كا كوردى باتدى

الضاح : - ۱۲ - (سەن اون) سنگ اويىكى ، خانه كى . (نور دوتى) نور طوتدى .
(دشتى) دوشدى ، نور بر نكس ايتدى .

(ييتى) ييتدى ، ايتيردى ، ايلرى سوردى ، دفع ايلهدى .
(اوايدندن طليجك الخ) خانه مەتابله طولينجه خبر سيز خانه ايچىندە ييدر يوقسە
كىتمشميدر بس بللى اولور .

(كشى كودن الخ) يمي بر كشى كىم احق دكىل ادى . واروب ايرشدى
[واو نور ايتى كوردى] .

(تلف) كلاب لفظلندن نور كشدیرەدر . فقط (كل) . مناسبه فوالانيلير . آنجاك
فقيرجه (كل) لفظلى تور كجەدر و (كون - شمس) اصلندن مأخوذدر رنگندن ،
دكىرميلكندن كوشه تشبیهاً توسيم قيلنمشدور .

برنجى ييتك ايكنجهي . صراعتك صوكنده كى (دشتى) كلهسى (ياتقى) . صدرندن
(يتى = ياتدى) اولاق لازمدر . (ماصححه)

سَنَنْ اَوُنْ بُو كِچَه نوردوتی ^(۱)
 آنشکچن ^(۲) کِم اِچِنْدَه ^(۳) آئی دشتی
 قرانکو ^(۴) قالمیا ^(۵) آندا که بوائی
 قرانکوپن نورپلا طاشره ^(۶) بیته
 اَو آیدنْدَن طلیجک ^(۷) بَلو ^(۸) اولز
 کِم اوغری اوده قلدی یوقسه ^(۹) کپتی
 اَو آیدنْدَن بُو کِچَه آیلَه طلدی
 کشی کودن دکلدی واردی بیته
 نه یا غموز دز ^(۱۰) که یغدی جان اَز نا
 که جاندن بین ^(۱۱) کلف بین ^(۱۲) باغ بیته
 نه کو هر الدی بو بر طامله جانم
 که یوز مین دَنکیز ^(۱۳) آنکا کردی بانی

نسخه : (۱) دشتی (۲) آنشکچن (۳) اِچِنْدَه (۴) قرانو (۵) قلمیا (۶) دشرا
 (۷) طلیجق (۸) بلو = بکلو ، خالدار ، نشانی ، معین ، بللی . (۹) یقسا
 (۱۰) یغموز دز (۱۱) بن (۱۲) بن (۱۳) داکیز

قيمتك آرتق اوله آي سكا ياصديق اوله
 سوه سني كوك ويير كر سوه سك تكري يي.
 شيخ آچارسه كوزك اوچق اوله اوروزوك
 طاموده كوينه اوزك كر قويه سك تكري يي
 كورميه سك سن جاني بيلميه سك جان قاني
 بندن ايراق اي ايجي كر صانه سك تكري يي
 نجه (ولد) خلق ايجون بير قاچ عاصي ايجون
 ييل اون ايكي آي آغلايوب بالواره سك تكري يي

(جان كوزيني باش سز آچ . . .) ياخود حالي اوزره ابقاسي ده جاژدر . فقط
 بوصورته اماله ايله (ز) حرفه بر كسره خفيه ويرمك لازمدر .
 اماله ايسه اسلافك آثارنده اولدجه چوقدر . (لمصححه)
 [۱] ظن ايدىيورم كه (اوروزو) كله سنك صوكنده كي واو فضله در . دوغريسي
 (اوروز) اولماليدر . بيتك وضعتي بويله ايجاب ايدىيور . چونكه (كوز ، اوز) كله لرينه
 (اوروز) اويار . معناسي ايسه مقام ، مكان ، مسكن ، مستقر ، اقامتگاه كي برشي اوله جقدر .
 بو كلهيه برهان قاطع ترجمه سنده (آبرون) كله سنده تصادف ايدىليور . (لمصححه)

قِيمَتِكَ آرزو آں آئی سَنَکَا^(۱) یَسْتَقِ اَلَا

سَوَه سَنِي كُوكُ وَيِيرْ كَزْ سَوَسِينْ تَشْكِرِي

شیخ آچر سا کوزنک اچاق الا اوزوزنک

طَامُودَہ کُوینَہ اَزْنُکْ کَر قُیْسِین تَنکَرِی

کوزمیسین سن جانی بیلیمسین جان قانی

پَندَن اِرق^(۲) آئی اچھی کز صائین^(۳) تنکری پی

نَبِيَّهٖ وَلَدًا خَلَقْنٰ بِیْرَ قَاجِ عَاصِی اِیْنِ

پیل از ایکی (۴) اَغْلِبْ بِالْوَرَسِ تَنْكِرِی

(۱) سَنَا (۲) اِرَق (۳) سَنَسِن (۴) یِلْ اُنْ اِکْنِ .

(یستق) یا صدیق .

(اوروزو) روزی ، رزق . (طامو) جہنم . (کونہ) کویونہ یعنی یانہ .

(کویونمک = یانمق) دن . (قیسمن) قویه سین ، بیراقه سین ، ترک ایلیه سین .

(قانی) هانی . (ایرق) آیرق ، آیری ، باشقه ، خارچ . (ایچی) افندی ،

بك کي عنواندر . (سنسن) صانه سين ، ضن ايله يه سين .

(ایکای) ایکی آی دن مخفدر . (ییل اوز ایکی آی) قونیده حالا تعبیر مخصوصدر

(بوتون سنه) یعنی ہر وقت دیمکدر .

بولظمك وزنى (مفعلمن فاعلمن مفعلمن فاعلمن) اولديغنه كوره ايكنجى بيتك ايكنجى

مصر اعی شویله اولملدر :

۱۱ - وله

تکری ایچون کل بکا کیم آ که سک تکری یی
ویر بو جهانی بوکون کیم آله سک تکری یی

باش نه اولور بویوله ویر طوارک سن یله
باش سز جان کوزین آچ کیم کوره سک تکری یی

اوتسکی قوغل بوکون یایلاده کور کل دوکون
دلی بیکی اوینه غل کیم بیله سک تکری یی

کندوزیکه باقماغل کندوزیکی سن قوغل
کندوزیکی یاوور قیل کیم بوله سک تکری یی

کوکه آغه سک جانم کر اوله سک سن بنم
آچ الکی ویر مالک کیم طوته سک تکری یی

ایکنجی بیتک معناسی شودر : یالیکیز باشند نه چیقار . سن باش ایله برابر حیوانات
اهلیه کی ، مالکی بیله فدا ایت . فانی باش قایغوسندن آزاده اولدیغک حالده جان کوزینی
آچ که تا کری یی کوره سین .

(اوسنکی ، اسنی) اوصصوکی ، عقلکی . (قوغل) بیراق ، ترک ایت .
(بیله ده کر کل دکن) یایلاده کورکیل دوکون ، یایلاده دوکون کور . بو تعیرک معناسی
آکلاشیلمادی . اودوره عائد بیر تعیر مخصوص اولسه کرکدر .

(دالوبکی اوینه غل) دیوانه کبی اوینا .
(کندزنکا) کندیکه . (کندزنکی) کندیکی . (قوغل) ترک ایله ، بیراق .
(یاوقیل) غائب ایله .

(اغاسن) چیقه سین ، عروج ایله یه سین . (دتسن) طوته سین ، آله سین .

تَنكِرِ پُچُونُ كَلِّ بَنَكَا كِمَ اَنكِسِيَن تَنكِرِ پِي (۱)
 وِرْ بُو جِهَانِي بُو كُنْ كِمَ اَلْسِيَن تَنكِرِ پِي
 باش (۲) نِه اَلُرْ بُو يِلَا وِرْ طَاوَرِن (۳) سَن يِلَا
 باش سُو زُ جَانُ كُو زُن (۴) آچ كِمَ كُو رَسِيَن تَنكِرِ پِي
 اوسُنْجِي (۵) قُو غِل بُو كُن يِلَه دِه كُو ركل دو كُن (۶)
 دَالُو بِي كِي اوينَه غِل (۷) كِم بُلَسِيَن تَنكِرِ پِي
 كَنْدُزَنكَا (۸) باقْمُغِل كَنْدُزَنكِي (۹) سَن قُو غِل
 كَنْدُزَنكِي يَاو قِيَل كِم بُلَسِيَن تَنكِرِ پِي
 كُو كِه آغاسِيَن جَانِم (۱۰) كَرِ اَلْسِيَن سَن بَنِم
 آچ اَلَنكِي وِپَر (۱۱) مَالَنك (۱۲) كِم دُتْسِيَن تَنكِرِ پِي

نسخه : (۱) تَنكِرِي چُن كَلِّ بَنَا كِم اَلْسِيَن تَنكِرِي . (۲) بَش .
 (۳) دَوَرُزُ . (۴) بَش سَزاج كُو زُنِي . (۵) اَسَنِي . (۶) يِلَه دِه كُركل
 دُكُن . (۷) اِينَه غِل (۸) كَنْدُزَكَا (۹) كَنْدُزُنِي (۱۰) جَنِم (۱۱) اَلْنِي وِر
 (۱۲) مَالِن

ابضاح : — ۱۱ — (اَنكِسِيَن) آكاسِيَن ، ياد اِيلِيَه سِيَن . (آ كَمَق) دِن .
 (طَاوَر) اسكِيَدِن مَال كَلَه سِي يَرِيَنَه مُسْتَعْمِل اِيَدِي . (اَلُر) اولور . (يِلَا) يوله .
 (وِر) وِير .

سنى كوردىم سكا ككدم الم طوتغل اوده دوشده
اوصم واردى دلى اولدم بنى تكرى سكا صالدى

سنى كوردىم سچر ايدك جانم يولین آچار ايدك
عاشقلىرى سچر ايدك قالانین ييلديرم چالدى

اولو كيچى سنى سهور سنى ايستر سوزك سويلر
كونش كيچى يوزك طوغار قو عالم نورك طولدى

خلايقلىر جاني سچك بو دنيادن برو قاجك
كوزى آچك كوزى آچك كورك تكرى نه لر قيلدى

(ولد) ككدى سزه ايدر نه ايسترسز سزكله در
كيم اوصلوسه بونى بيلدى دكيز اولدى كهر بولدى

(ايدر) سويلر . (نه استرسز سز نلادر) نه ايسترسه كز سزكله برابر در .
(اسليسا) اوصلو ايسه ، عقللى ايسه . (دنيز) دكيز .

آلتنجى بيتده كى (سچن) كلمه سى صاحبيكز معناسنه اولمق ده ممكندر يعنى اى انسانلر
جانكيزى صاحبيكز ؛ جانكيزى جانانندن اسيركه ييكز ديمكدر . (لمصححه)

سَنی کُرْدُم سَنَا کَلْدُم اَلْمُ دُتَغِل اَدَا دُشْدُم ^(۱)
 اُسْم وَرْدِی دَلُو اَلْدُم بَنی تَشْکَرِی ^(۲) سَناسَلْدِی
 سَنی کُرْدُم کَچَارِیْدِن جَنْلَر ^(۳) یُولُن آچَارِیْدِن
 عَشِیق لَارِی سَچَارِیْدِن قَلَانِ یِلْدُم چَلْدِی
 اَلُو کِیجِی سَنی سَاوَز سَنی اِسْتَر سِرِن سُنِلَر
 کُنْش کِیجِی یوزُن طوغِی ^(۴) قَمُو عَالَم نُورُن طَلْدِی
 خَلایِق لَارِ جَنی سَاچِن بُودُنیَا دَن بَرُو قَاچِن
 کُزِی آچِن کُزِی آچِن کُرُن تَشْکَرِی ^(۵) نَلَر قَلْدِی
 وَلَد کَلْدِی سِرَا اَیْدُز نَه اِسْتَر سِرِن سِرِن لَادُز
 کِم اُسْلِیسا بَنی ^(۶) بِلْدِی دَنیز اَلْدِی کَهَر بِلْدِی

(۱) سَنی بِلْدُم سَنَا کَلْدُم کُرْم آچِم یوزُن کوردُم

(۲) عَشْقَن . (۳) جَنَم . (۴) طوغِر . (۵) تَرِی (۶) بُنی

(دتغل) طوتغیل ، طوت . (ادا) اوده = آتسه . (اسم) عَقِم . (وردی)
 واردی = کیتدی ، زائل اولدی .

(قَلَان) قَالَانِنی ، باقیسنی . (چَلْدِی) چالْدی = یاقدی .

(اَلو کِیجِی) اولو کِیجِی = بویوک کوچوک . (یوزُن طوغِی) یوزکک طوغمه سی
 یاخود دوغروسِی (یوزُن طوغِر) یعنی یوزک کونش کِی طوغار . (قَمُو) بوتون = هپ ،
 جَمِیْعاً . (نورُن) سَنک نورک . (طَلْدِی) طولدی ، قاپلادی ، احاطه ایتدی .

(خَلایِق لَار) ای خَلایِق ای اهالی . (جَنی سَاچِن) جانی سچیکز ، انتخاب
 واختیار ایدیکز ، تَتی وهوای نفسانی بی التزام ایتدیکز . (کُرِن) کوروکز .

آنی دیلرم آنی سهورم اول بنی سومز بن نه ایده وون
 بندن يك اکر اوله بیکلر [۱] پاشه در باقماز
 نهی تم بن اکا مالم اوله سک قائمده طورماز
 آنک الندن اوده دوشیدم یینه اول قوماز
 (ولد) اوینه واردی طپویه قابسی آچیلماز

۱۰ - وله

قاره قاشلر قاره کوزلر جانم آلدی جانم آلدی
 مسلمانلر ندر بو کیم بکا کلدی بکا کلدی
 مسلمانلر عاشق اولدم سوجو ایچدم دلی اولدم
 دوکالی چاغرک کوترو دوا قیلدی دوا قیلدی

(دلرم) دیلرم ، آرزو ایدرم .
 (بن لر) بیکلرجه ، هزاران ، بیر چوق عاشقلر . (پاشه) پاشا ، امیر ، بویوک ذات .
 (قائمده) یانمده . (درمز) طورمز .
 (ادا) اوده ، آتسه . (دشیدم) دوشه یدم ، دوشه جک اولسه یدم . (قمز)
 قویمز ، بیرامز .
 (اونا) اوینه ، خانه سنه . (وردی) کیتدی . (طپویا) عبودیت ، عرض خلوصه ،
 زیارته . (قپسی) قاپوسی .
 ایضاح : - ۱۰ - (بندن) بندن . (کنکلمی) کوکلمی . (اکی بن) ایکی بیک .
 (قراکزلر) قاره کوزلر . (جنم) جانمی .
 (سجو) سوجو = شراب . (اشدیم) ایچدم . (دکالی) هپ . (کوترو)
 کوتورو = کاملاً ، جمله .

[۱] (بیکلر) یرنده بایک فتحیله (بک لر) اولق دها مناسبدر . (لمصححه)

انی دِلْرمُ انی سَوَرُم ال بنی سَوَمَر بن نه ادون
 بندن یك اکر الا بن لر پاشا ذر بقَمَز بن نه ادون
 اَیتم بن انا مالْم سنن در قائمده ذرمز بن نه ادون
 اَنن الندن ادا دُشیدُم ینه ال قُز بن نه ادون
 ولد اونا و ردی طویا قَیسی آچمز بن نه ادون

وله

— ۱۰ —

قَرا قَشلَر قَرا کُزَلز جَنم اَلدی جَنم اَلدی
 مُسلمانلَر نَدز بُو کِم بَنا کَلدی بَنا کَلدی^(۱)
 مُسلمانلَر عَشق اَلدُم سَحو اِشدم دَلو اَلدُم
 ذ کالی چاغرُن کُوتُرُو دَوا قِلدی دَوا قِلدی

نسخه : (۱) بعض نسخه ده برنجی بیت شویله در :

نه طاتالودر سنن عشقُن که بیندن کُنکامی آلدی
 اَنکا بر جان فدا قلدُم اِکی بن جان بَنکا کلدی

برده بو بیندن صوکره شو بیت واردر :

اَنن که جانی نورلودی عیسی کیبی کو کا آغدی
 قرانکو جانلو بیر اُزره اشک کیبی کرو قلدی

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان
 کوزه‌ره که کس کوید این بشکن و آن مشکن
 پاشاسک ای جانم ایتکل نه دیلر کوکلک
 کیمدرکه سکا ایده بو یخشی واول یامن

چون چرخ ولدکردان بر کرد مه رخشان
 هر دم غزلی کویان باجان و دل وهم تن

— ۹ — وله

کوکلی دیله مز بن نه ایده وون	جانی طارتماز بن نه ایده وون
نه‌ی تم ایچکل سن بو سوجوی	نه‌ی تی کرکمز
نه‌ی تم بو کیجه سنی قوجه وون	نه‌ی تی اولماز
نه‌یله کیم بن تولدم آنکچون	حالی کورمز

بوغزلک وزنی ظنمجه (ایکی کره مستفعلاتن) اولوب بعضاً (فاعلاتن) لفظنه انقلاب
 ایتشه بکزه یور. مع مافیه بو وزنده اولانلرک هپسنی خفیف تعدیل ایله (مستفعلاتن) وزنه
 قویمق قابلدیرکه بنجه موافق اولانده بودر. مثلاً (جانی طارتماز) عباره سنک باشنه بر
 (هم) علاوه ایدیلینجه وزن دوزهلیر. كذلك آلتنجی بیتک برنجی مصراعنده کی
 (اوله) کله‌سی (اولورسه) اولورسه یینه وزن دوزهلیر. دیکرلرینده ایسه علاوه سز
 فقط طرز تلفظی اماله ایله دیکشدره رک او قومق کافیدر. شو قدر وارکه آلتنجی بیتک
 ایکنجی مصراعنده کی (پاشادر باقماز) عباره‌سی یا (اول پاشا باقماز) اولمی یاخود (باشرو
 باقینماز) اولمیدر (باشرو) کیزلی دیمکدر. (شه در باقینماز) اولمق ده ممکندر. برده
 سکزننجی بیتک ایکنجی مصراعنده کی (اول) لفظی باشده اوله رق دوغروسى (اول یینه
 قوماز) اولمیدر.

برنجی بیتک برنجی مصراعنده کی (طارتماز) کله‌سی چکمز معناسنه اولمق ممکندر که
 جانی چکمز، ایسته مز، دیله مز دیمکدر (لمصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان
 کوزه ره که کس کوید این بشکن و آن بشکن
 ما شاسین ای حاتم ای غل نه دیار کونکان
 کم دز که سکا ایده نو بخشې و اول یامن
 چون چرخ ولد کردن بر کرد مه زخشان

هر دم غزلی گویان با جان و دل وهم تن [۱]

۹ — وله

کنلی دلمز بن نه ادون جانی طرتمز بن نه ادون
 ایتیم اجفل سن بو سجویی ایتی کر کمز بن نه ادون
 ایتیم بو جکا سنی قو جون ایتی المز بن نه ادون
 ایله کم بن الد انجن حالم کر مرز بن نه ادون

(یامن) یامن .

ایضاح : ۹ - (کنلی) کوکلی . (دلمز) دیله مرز ، ایسته مرز . (ادون) ایدیه .
 (طرتمز) ! کلاشیلدی . (طور و تمز) = طور دور مرز دیمکی ؟ .
 (ایتیم) ایتدم ، سویله دم . (اجفل) ایچ . (سجویی) سوجویی ، شرابی .
 (ایتی) ایتدی ، دیدی . (المز) اوله ماز .
 (ایله کم) اولیه که ، او صورته که . (انجن) اونک ایچین ، اونک اوغرنده .

[۱] بو غزلک تورجه لری مفهوماً فارسینک ترجمه سیدر . یالکیز بو بیت ترجمه سز
 قالمشدر ممکن که جناب ناظم بو بیت ترجمه یه لزوم کورمیش یا خود ناسخ لر طرفندن سهواً
 اونودولمشدر . (لمصححه)

اول آی یوزکی کوردم کاویر کوزکه سوردم
 نهیم نه چیقاریرسک برکنزده بنی دیندن

دو حسن غنی تو من سخت فقیر ای جان
 زان کنج فراوانت سویم جوکی افکر

سن بایسک وین یوقسول سن بکسک وین برقول
 تکریمجون بریالان دیکل که سنک ودهم بن

حواب از سر من بردی توجای دکر خفتی
 این نیست روا بنکر ظلمیت قوی روش

بندن یوقومی [۱] قایدک واردک یالاووز [۲] یاتدک
 ایشکل نه بلادر بو عشقک نه دیلر بندن

کر قصدا نداری این کنز عشق شوم مجنون
 سرر ازجه ای لیلی بیرون کنی از روزن

کر سن دیله مزسه کیم بنی دلی ایده سک
 اول آی یوز ایله کوندوز طامده نیشه کزرس

(برکنزدا) بیر لحظه ده ، بیر آنده .

(یتمل) یوقسول ، فقیر . (دیغل) دی ، سویله . (سنن وده بن) بن سنکم ،
 بن سکا عائده ، باشقه سنک دکیل . (بیسین) بایسین ، زنکینسین .

(بندن یوقومی ای) یعنی بندن اویقومی قایدک . واردک یالیکیز یاتدک . (ایتغل) سویله .
 (نیشه) نه ایشه . نیجه کیبی ناصل دیمکدر . (کازرسن) کزرسین .

[۱] بزم طروره رده ده (اویقو) یرنده (یوقو) دینلور . صمه لر (یوموق) کله سنده کی
 صمه لر کییدر . [۲] (بالکیز) یرنده لازلر ، کورجیلرده بویله (یالاووز) دیورلر .
 بو غزنک وزنی (مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن) اولوب بعضاً اماله لازمدر . (لمصححه)

اول آئی یوزونکی کوزدم کاوز کزنکا سوزدم
آیتم نه چقارزسن بز کزدا بجی دپندن

در حسن غنی تومن سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن
سن یاسین و بن یوقسل^(۱) سن بکسن و بن بر قل
تنکر یچن^(۲) بز یالان دپغل که سنن وم بن

خواب از سر من بردی توجای دکر خنتی
این نیست روا بنکر ظلیست قوی روشن
بپندن یوقوی قابتن وازدن یالوز یاشتن^(۳)
ایشغل نه بلادز بو عشقک نه دلز بپندن

کر قصد نداری این کز عشق شوم مجنون
سر را زچه ای لیلی بیرون کنی از روزن
کز سن دیلمز سن کم پینی دالو ایداسن
اول آئی یوزلا کندوز طامده^(۴) پشه^(۵) کارزسن

نسخه: (۱) یوقسل (۲) تنریچن (۳) بندن یتمی قبتن وردن یلنزیتن
(۴) دمدا (۵) نسا

سنى نيشه سه وهرم يوز جان بيكى ديلرم اوله كه قولاي كله سنك اوله ووم بير كون
 طور وروم و آغلار وهرم اوطور وروم ايكلر وهرم ايله [۱] قومايه تكري هم بن كوله ووم بير كون
 كوزلر سنى كور ورسه عالم سنى بيلورسه اليم دكيچك سنى بن كيزليه ووم بير كون
 (ولد) يوزيكى كوردى كلدى قابو كه طوردى ايتدى كه كله اول كيم سنى اوپه ووم بير كون

وله

- ۸ -

اي رشك مه وهم خور اي حميرت صد كلشن
 چي كم شود از لطف كرينكري سوي من

اي آي وكونش قولك آلك جانمي بوكون
 كر بر باقه سك بكا اكسيك نه اوله سندن

پرسيدم اي مهرو از كافر چشمانت
 كزجه زده آتش دردين من اي پرفن

(نيشه) نيجه ، ناصل . (ساورم) سورم . (قلى كلا) قولايه كله ، تصادفايده ،
 سهولت حاصل اولي ويره . (سينن الوم) سنك اولهيم . (ايله قيا) بويله بيراقمايه ،
 بو حالده ترك ايتمهيه .

(كزله سينى كرر سا الخ) بوييتك معناسى ششودر : (كوزلر سنى كورمك ، عالم سنى
 بيلمك تحت امكانده اولنجه بلكه بركونده بنم المدين كليز ، سنى كوزلرم وكورورم) .
 (ايتى كه كله ان كم) ديدى كه اويله بير زمان كله كه :

ايضاح : - ۸ - (آلدن) آلدك . (اكسك) اكسيك ، نقصان .

[۱] همزه نك فتحيله (ايله) اناطولى ديليدر . استانبولده (اويله) دينلور . بانك
 فتحيله (بيله) كله سى ده بويله در . (لمصحيحه)

سپېي نېشه ساوروم ئوز^(۱) جان بېي دېلر وم
 اوله كه قولى^(۲) كلا سپېن اولوم بېز كن
 دوزوم و آغلر وم اوتوزورم اينكار وم^(۳)
 انيله قيا تنكري هم بن كولوم^(۴) بېز كن
 كزلز سپي كوززسا عالم سپي بيلوزسا
 آلوم دكچك ساني بن كزليوم^(۵) بېز كن
 ولذ يوزنكي كوزدي كلدي قايونكا^(۶) دوزدي
 اپتي كه كله اول كم سني^(۷) اوپوم بېز كن

وله

— ۸ —

ای رشك مه وهم خور ای - ببرت صد كلشن
 چي كم شود از لطفت كر بنكري سوي من
 ای آی و كشن قولن آلدن جاني نو كن
 كر بېز باقسين بانكا^(۸) اكشك نه اوله سندن

پرسيدم ای مه رو از كافر چشمانت

كز چه زده آتش در دين من ای پرفن

نسخه : (۱) يز (۲) قلى (۳) اوتور بن انلروم (۴) كلوم

(۵) كزليوم = كوزله يه يم (۶) قپويا (۷) سيني (۸) بقسن بانا

وله

— ۶ —

آنی کیم بن کورورم سن کوره سک بنم حالم نیتهدر کی بیله سک [۱]
اگر طاشسک اگر دمیر بو نوردن طوله سک بلکه کلتی نور اوله سک
ایکی عالم اگر سنک اولورسه قویه سک عالمی آنی طوته سک
ارنلر کوکه آغدیله بو یردن ارنلرله بیله کوکه آغه سک
ضهوردر حق سوجوسی اوچق ایچره ار طاهره سک آندن سن ایچه سک
یاوی قیل کندوزیکی دلی بیکی کیم آن کیم دیلر سک سن بوله سک
(ولد) سنی کونشدن بللو کوردی نیجه آندن سربیکی کیزلیه سک

وله

— ۷ —

هم س کوره سک بنی الدن وارم ووم برکون یولده او طوروم جانسز قان آغلايه ووم بیر کون
کر اولیه سک بنم تندن چیقہ تیز جانم بو قایو بنی طوته آنسز ثوله ووم بیر کون
سوجو ایچه ووم سوجو دلی اوله ووم دلی نهم وار ویره ووم یله سنی طوته ووم بیر کون

ایضاح : — ۶ — (قویاسن) بیراقه سین ترک ایدم سین . (دوتاسین) طوته سین یعنی
آله سین . (آغدیله) چیقدیله یوکسه لدیله . (بلا) بیله ، معاً برابر . (یاوو قیل) غائب
ایله . (دالو بیکی) دلی کیبی ، دیوانه لر مثلی . (سرونکی) سربیکی ، اسرارکی .

ایضاح : — ۷ — (الدن وارمق) الدن کیتمک ، ضایع اولمق . (قایو) قایغی ، درد ،
غم ، قساوت . (قایو دوتمق) کدر بوغمق ، غمدن هلاک اولمق . (آنکسز الوم)
آنسز اولوره ، درحال هلاک اولورم .

(بیله ویرمک) هوايه صرف ایتمک ، تلف ایتمک . (دوتوم) طوتاووم ، طوتام ،
طوته جغم ، طوتمقلغم مأمولدر .

[۱] دوزخوسی بیلدیگمز (بیلیمک) مصدرندن (بلاسن = بیله سک) اولمیدر .

(لمصحه)

وله

— ۶ —

آنی کیم بن کور زوم سن کراسین بنم حالم نته دز کئی بولاسین
 اگر طشسین اگر داموز بونوزدن طلاسین بلك کابی نوز اولاسین
 اپکی عالم اگر سائوک اولورسه قویاسین عالمی آبی دوتاسین
 آرئلر کوکه اغدیار بو یزدن آرئلر لا بلا کوکا آغاسین
 طهور دز حق سنجوسی اوچماق ایچره اگر طاهر سین آندن سن ایچاسین
 یاوقیل کندوزنکی دالو بیکی کیم آبی کیم دیلر سین سن بولاسین
 ولد سین کونشدن بللو کوردی نیجه آندن سرونکی کیز لیا سین

وله مد الله ظله وبرکته

— ۷ —

هم سن کره سین بیی آلدن ورؤم بیز کن
 یولده اوتورؤم جان سوز قان آغلیوم بیز کن
 کر اولمیسین بانم تندن پیقا تیز جانوم
 بو قایوبنی دوتا آنکیمز الوم بیز کن^(۱)
 سوجو ایچوم^(۲) سوجو دالو اولوم^(۳) دالو
 نم وار ورؤم ییلا سین دوتوم بیز کن

(۱) بودرد بنی دوتا آنسر الوم برکن (۲) اچوم (۳) الوم

يیری قویو بن کیده وز بو خلائی قویه وز عیسانک یولین طوته وز یوقارو کوکه آغه وز
 یولزی کیم اوورر سه ایله یومزه طورور سه طوره وز چالیش قیله وز طارته وز قیلیج اوره وز
 قره کوسوسی که طورور یولزده بزی اورور طوره وز نورک سوسیله قراکو سوسین صیه وز
 قراکو سوسین صیه وز سوکو مزله خوش واره وز قراکو ایله کیورور کن کونی شارین یقه وز
 اولاری که بز قیره وز کیری جانلرین ویره وز اول ایلی که بز یقه وز کیری آنی بز یاپه وز
 کیشینک که کوزی کورور بزه حان ویرر کن ایدر نه که بویوله ویره وز یوز آنک بیکی آله وز
 یوری ای (ولد) که وکون سوچی تکریدن ایچه وز چایر وچن ایچده آیمز یوزین کوره وز [۲]

ایضاح : (ایله یو) قارشى . (چالاش) چالقمیدن بیچاق صاللایش ، محاربه .
 (دارتاووز) طاقمق دن : آلمق ، صاللامق چدمک . [۱] (سوسی) عسکری . (سو) عسکر .
 (نورنک) تورک . (سیاوز) صیالم ، قیرم . صیمق = قیرمق . (سومزله)
 سویمز ایله یعنی عسکریمز ایله . (قرنکو ایله) قازانلق مملکته . (شارن) شهرینی .
 (قراوز) قیرارز ، کسرز ، اولدورورز . (ایدر) سویلر

[۱] چکمک معناسنه اولمق ده ممکندر (لمصیححه)

[۲] بومنظومه نك وزنی (متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن) درکه اسکی شاعرلرجه
 پك آهنکلی ، پك مقبول بروزندر بووزن اوزره سویلنمش یوزلرجه غزل منظورم اولمشدر .
 (مذاقی) نك برغزلندن :

نه خدنك غمزده لازم ونه سأل سیف مژگان

بز اوشم سوار عشقه دل و جان ایله فدايز

فضولینك بر غزلندن :

بت نورسم نمازه شب وروز راغب اولمش

بو نه دیندر الله الله بته سجده واجب اولمش (لمصیححه)

يېرى قويىن كېداۋۇز بۇ ئىلايىتى ^(۱) قوياۋۇز
 عېسىن ئولۇن ^(۲) دىتاۋۇز يوقرۇ كوكە آغاۋۇز
 ئولمۇزى كىم اوزىسا ايلومۇزە دورۇسا
 دورۇز چالاش قلاۋۇز دارتوز ^(۳) قىلجى اراۋۇز
 قىرنگو ^(۴) سوسى كە دورۇز يولمۇزدە بېزى اوزۇز
 دورۇز نوزىت سوسىلە قىرنگو سوسىن سىياۋۇز
 قىرنگو سوسىن سىياۋۇز سوسىلە نوزىت وراۋۇز
 قىرنگو ^(۵) اپلە كېزىكنى كوينى وشارىن يقاۋۇز
 اولرى كە بېزى قىراۋۇز كېزى جانلىرىن وراۋۇز
 اول اپلى كە بىز يقاۋۇز كېزى و آنى بېزى يپاۋۇز
 كېشى ئىن كە كوزى كوزى بىزە جان وىزىكنى ايدۇز
 تە كە بويولا وپىرەۋۇز يوزى آنى بىكى آلاۋۇز
 يورى آنى ولدى كە بويىكنى سوجو ^(۶) تىنگىرى دىن اچاۋۇز
 چايرىچىن ^(۷) اچىندە آيمىز يوزىن كوراۋۇز

(۱) بوشكلىرى (۲) ئىلان (۳) دازتاۋۇز (۴) قىرنگو (۵) قىرنگو (۶) سىجىو

(۷) چومىن

ییری کوکی نه وارسه اول یاراتدی کوزکزی آچک قنده وارور سر
کشی کندی اشندن بللی اولور کوره مزسر آنی طاشسر دمور سر
النده سیز آنک کورک نه ایدر بیلک آندن نیجه دورلو اولور سر
کورک اوصکزی کوده ایچنده کیجه باوی وارور کوندوز بولور سر
(ولد) ایدر که بدن کی ایشیدک آنکچون سز بيله سز کیم اوکور سر

وله

— ۵ —

بوجهاندن کیم چیقارسه بزی اول بيله که نهوز [۱] یولزه کیم کیورسه بيله قوش بیکی اوچهوز
بيله المز طوتهوز بو آغیر یولی کسهوز کشینک که کوزی کورمز طوتهوز کوزی آچهوز
ایضاح : (النده سز آنک الخ) سیز اونک النده سیکز باقیکنز نه لر یاپیور .
هر نه تورلو اولورسه کز اوندن بیلکیز . سیزی هر تورلو یاپان اودر .
(اسونکزی) اوصصوکزی = عقلکزی . (یاو واور) یاو = غائب .
(وارور) اولور کیدر .
(اگر سز) اوکورسکیز ، أشسکیز . اوکور = اش ، صنف ، جنس ، گروه .
[مونس ، مائوس معالینه ده کلور . لمصححه]

ایضاح : — ۵ — (ناوز) نهیز ، یعنی نه اولدیغمزی . (قش بکی اچاوز) .
قوش کیبی اچارز . (بو اغر یولی کساوز) بو مشکل طریق قطع ایدرز .

[۱] دوغروسی شویله اولمیدر : (بوجهانده کیم پغرسا ...)

چیمک فتحیله (چغرمق) ، کذلک چیمک کسریله (چغرمق) بیلدیکنز (چاغیرمق) ،
دیمک اولوب حضرت ناظم بو سوزی غوثیت مقامندن سویلشدر . (لمصححه)

يېرى كۈچى نە ورسا اول يېرى
كۆرۈنۈپى ^(۱) آچىن قىدا ورسىر
كېشى كىندۈ اشىندىن ^(۲) بىلۈ اولز
كرا مىرسىر آنى شىرسىر دىرسىر
الندە مىر آنىك كۆرۈنك نە ايدىز
بىلن آندىن نىجا دىلۈ الز مىر
كۆرۈن اشۈنكىزى ^(۳) كۆدا اچىندا
جگا ياف ورس كىندۈ بىلۈ مىر
ولە ايدىز كە بىندىن كى اشپىدىن
اننىكىچىن ^(۴) مىر بلا مىر كم اكر مىر

وله

- ۵ -

بۇ جىھاندىن كىم چىقرسا بىرى اول بىلا كە ناۋز [۱]
يولمۇزە ^(۵) كىم كىرسا بىلە ئىش بىكى اچاۋز
بىلە الىز دىتاۋز بۇ آغىز يولى كىساۋز
كىشىن كە كۆزى كۆرۈمىز دىتاۋز كۆرۈن اچاۋز
نسخه: (۱) كۆرۈ كۆزى (۲) ايشىندىن (۳) اىسسوزى (۴) انونجىن (۵) يولمۇزە

سَنَك بَوِيك بۇداقَدن آغدى كچدى جِهان ايمدى يوزكَدن باز و بايدِر
 بۇكُون عَشَقَك اودنَدن اسى آلدق بيزم قايو دكل كر قار و قايدِر
 بكا هر كيجه سندن يوز بيك آصى بِنم هر كُون ايشم سندن قولايِدِر
 (ولد) يوقسولدى سَنَسز بۇ جِهاندِه سنى بولدى بۇ كزْدن بك و بايدِر

۴. وله كان الله له

طورك كورك بۇ كيجه نە ياتورسز اولو دولت كوروندى نە طورورسز
 آنى كيم كوكلكنز ايدر كه قانى كونش كې آنى بللى كورورسز
 سز آنَدن هم طويارسز هم آجارسز سز آنَدن هم ياتورسز هم طورورسز
 جِهانى كيم كورورسز قامو اولدِر اكر ايكي كورورسز سز كورسز

(۱۲) طَيْر سز (۱۳) اَجَر سز (۱۴) يَتَر سز (۱۵) كُر سز (۱۶) كُر سز

ايضاح : (بودخدن) بوداقدن، آغاجك دالندن . (كچتى) كچدى ، تجاوز ايلدى .
 (يازوييدر) ياز يعنى بهار ، ياي يعنى صيفدر .

(ايسى آلدق) صيحا آلدق يعنى ايصيندق . (قايو) قاينغو ، كدر .
 (قار وقيدر) قار ايله صولو سپكندر . قاي ايركين قار ، صولو سپكن ، ياغمور
 معنالريندِر .

(يوز بن آسى) يوز بيك فائده . آصى = فائده ، كار . (بۇ كزْدن بك
 وبيدر) بۇ سفر بكدر ، اميردر ، بايدِر ، زنكندر .

ايضاح : ۴ - (دورون) طوريكز . قديم توركجهده قالتيكز معناسينهده
 قوللايليردى . (آنى كم كنلنز ايدر كه قانى) اوشيشي كوكلكنز دائما هانى ؟ نرهده ؟ ديه
 آرار وصوراردى .
 (آجارسز) آجيقيرسيكز .

سَنَنْ بُوْن بُوْد خَذَنْ ^(۱) آغْدِي كَجَتِي ^(۲) جِهَان اِمْدِي يُوْزَنْدَنْ يَارُ وِ يَنْدُر
 بُو كُنْ عِشْقِيْن اِدَنْدَنْ اِيْتِي اَلْدَق ^(۳) بِيْزَه قايُو دَكُلْ كَر قَارُ وِقِيْدُر
 بَنَكَا ^(۴) هَر كِيْجَه سِيْنْدِي يُوْز بِنِ آسِي هَر كُوْن اِشِيْم سِيْنْدِي قَلِيْدُر
 وَلَدِيْ قُسُولْدِي ^(۵) سَنَسُر ^(۶) بُو جِهَانْدَا سِيْنِي بُولْدِي بُو كَرْدَنْ بَلْكَ وِ يَنْدُر

- ۴ - وله كان الله له

دُوْرَنْ ^(۷) كُوْرَنْ بُو كِيْجَا نَا يِيْز سِيْر
 اُولُو ^(۸) دَوْلَت كُوْرَنْدِي ^(۹) نَه دُوْرَنْ سِيْر
 آيِي كِي كُنْكَلَنْز ^(۱۰) آيَنْدُر كِه قَانِي
 كُوْنَش ^(۱۱) كِيْپِي آيِي بَلَلُو كُوْرَنْ سِيْر
 سِيْر آَنْدَنْ هَم طُوِيْر سِيْر ^(۱۲) هَم آْپَر سِيْر ^(۱۳)
 سِيْر آَنْدَنْ هَم يَاتُوْر سِيْر ^(۱۴) هَم طُوْر سِيْر
 جِهَانِي كِي كُوْرَنْ سِيْر ^(۱۵) قَانُوا اَلْدُر
 اَكْر اِيْپِي كُوْرَنْ سِيْر ^(۱۶) سِيْر كُوْرَنْ سِيْر

(۱) بُدْ قَدَنْ . بَدْغَدَنْ (۲) كَشْتِي (۳) اَلْدُخ (۴) بِنَا (۵) يَحْسُولْدِي
 (۶) سِيْن سُر

(۷) دُرَنْ (۸) اُولُو (۹) كُرَنْدِي (۱۰) كُوْنَلُوْنُر . كُنْكَلَنْز (۱۱) كُنْش

سن کونشسك كوك تختك ای پاما چایر وچین نور کدن اولدی چاچ [۱]
 قاشلرك يادر كوزك اوقلر آتار کوکلم اول اوقلر ایچون اولدی آماج
 اول نه قاشدر اول نه کوزدر جان آلور اول نه بویدر اول نه یوزدر اول نه صاچ
 ای (ولد) کوزلی جهاندۀ آذر کوزسزه باقمه ایراقدن قاچ قاچ

— ۳ — وله اعلى الله در جاته

سنك يوزك كونشدر يوقسه آيدر جانم آلدی كوزك داقى نه ئهى در
 بنم ايكي كوزم بيلكل جانمسك بنی جانمز قويه سك سن بو كهی در
 كوزمدن چيقمه كيم بو ئه وسنكدر بنم كوزم سكا یخشی سرايدر
 نه او قدر بو نه اوق كيم دكدى سندن بنم بویم سو کویدی شیمدی یايدر
 تماشا چون برو كل كيم كوره سك نيته كوزم یاشی ایرمق و چايدر

نسخه : (۵) يقسه (۶) جنم (۷) كزُن (۸) كزَم

(۹) جَمَسَن (۱۰) بویر (۱۱) سُنیدی

ایضاح : (چاچ) چیچ ، بوغداى صاپی ییغینی که هنوز حلقه حلقه خارمانه قونولمش اوله .
 (آماج) هدف .

ایضاح : — ۳ — (داقى نه ايدر) داخی ، داها نه سویلر .

(بوکیدر) بونجه بیر بویله اوله جق . یاخود استفهام (بو ایچیدر) دیمك اولور .
 بیرنجی معنایه کوره (کی) فارسی ، ایکنجی یه کوره تورکجه اولور .
 (سنکویدی) یعنی بنم بویم اسکیدن سونکو کیی دوب دوز ایدی . شیمدی یای
 کیی ایکی قات اولدی .

[۱] بو کله بزم طرفلرده بر نقطه لی ایکی جیم ایله (جَجْ) اوقونور . قاموس
 ترجمه سنده تمیزلنش و قلبورلنش غله خرمته دینور دییه تعریف ایدلمشدر (صبره)
 کله سنه باقیلسون . (لمصححه)

سَن كُونُشْسِين ^(۱) كُولُ تَحْتِنِ اَي پاشا ^(۲)
 جايِر وِجُومَن نُوْر وُئِدَن اُولدې چاچ
 قاشلَرَن يادُر كُوزُون اوقلَر آتَر
 كُونكَلَم اُول اوقلَر پِچِن ^(۳) اُولدې آماج
 اُول نَه قاش دُر اُول نَه كُوز دُر جان آلَر
 اُول نَه بُو دُر اُول نَه يُوْز دُر اُول نَه ساچ
 اَي وَلَد كُزَلُو جِهاندَه آز دُر
 كُوز سُوْرَدَه ^(۴) باقمَه ايراقْدَن قاج قاج

— ۳ — وله اعلیٰ الله در جاته

سَن يُوْزَن كُنَش دُر يُوْقسَه ^(۵) آيدُر
 بَنَم اِيكِي كُوزَم ^(۸) بِلَغَل جَانشِين ^(۹)
 كُوز مَدَن چِقْمَه كِم بُو ^(۱۰) اَوَسَن دُر
 نَه اَقْدُر بُونَه اَق كِم دَكْدې سَنَدَن
 تَمَاشا چُن بَرُوكل كِم كُراسِن
 جَانَم ^(۶) آلدې كُوزَن ^(۷) داق نَه آيدُر
 بِلِي جَانسَر قِياسِن سَن بُو كِيدُر
 بَنَم كُوزَم سَنكا يَحْشِي سَر ايدُر
 بَنَم بُو يَم سَنكُو يَدِي ^(۱۱) شِمْدِي يِيدُر
 نِتَا كُوزَم يَشِي اَرَمَاق وُچِيدُر

نسخه: (۱) كُنَشِين (۲) پاشا (۳) اقلار چُن (۴) كُز سُرَا

— ۲ — وله مد الله ظله وبرکته

قارنم آجدر قارنم آجدر قارنم آج	رحمت ایشکل تگری بکا قابو آج
اوچق آشنیدن دیلروهن بر چناق	نور خمیرندن ایکی اوچ بازلاماچ
رحمتک چوقدر دکنزدر ای چالاب	رحمتک اکسیلمیه س چوق صاچ
کر یازیقلووهن باغیشله ای کریم	قولکه طوتمه قاتی بو کنز کاچ
سن بووردک قولکه کل بر قاریش	کیم سنک ایچون کلهم بن بر قولاج
کیم سنی بر بیلمیه جانلر جانی	اولدی کاویر بویننه آصیلدی خاچ
کیم سنی کوره و عاشق اولیه	آنی جانسز بیل یا طاشدر یا آغاچ

نسخه : (۶) چقدر (۷) دیزدُر (۸) یزقلوون (۹) قولنی (۱۰) برکاز

(۱۱) سنوکیچن

(۱۲) ای جان قلمن (۱۳) یا اشکدر یا که طشدر یا اناچ

ایضاح : — ۲ — (ایتلا برچنق طولو) ات ایله بر چاناق طولش اوله .

(بازلاماچ) بازلامه دینیلن پیده کیبی خور اکمکی .

(کر یازقلوون) اگر کناهکار ایسم . (یازیق) کناه . (بوکاز) بوکنز ،

بوکره ، بوسفر . (کاچ) کچ ، عفو ایت ، درکذار .

۲ — وله مدالله ظلّه و برکته

قازنم^(۱) آچ دُر قازنم آچ دُر قازنم آچ
 رَحْمَت ایتیل تَنکری بانکا^(۲) قاپو آچ
 اوچق آشیندن دیلز و ن^(۳) بیز چناق
 نوز تَپیریندن اکی اوچ^(۴) باز لماج^(۵) [۱]
 رَحْمَت چوق دُر^(۶) دَنکِر دُر^(۷) آنی چلب
 رَحْمَت اَکِسلَمیا سَن چوق ساچ
 کَر یاز قلو و ن^(۸) باغشله آنی کریم
 قولنکا^(۹) دُومته قانی نوکاز^(۱۰) کاج
 سَن بویوز دُن قولنکا کل بیز قارش
 کِم سَنن ایچُن^(۱۱) سَکَلَم بِن بیز قلاج
 کِم سَپی بیز بِلَمیه جانلر جانی^(۱۲)
 اولدی کاوز بویئنه آیلدی خاج
 کِم سَپی کوره و عاشیق اولمیا
 آنی جانشز پیل یاطاش دُر یا آغاج^(۱۳)

نسخه : (۱) قَزَنم (۲) تَنری بانا (۳) دِلروم (۴) اچ (۵) بَزلاج
 [۱] اش دِلروم تَنری سندن ایتلا بیر جَنق طولو انکی اچ بَزلاج

کر کوره مزسه ک قانی کر بوله مازسه ک جانی
ایسته آنی کیم سنی آندہ صاله آندہ صالا

آندہ یاقین رحماندر بوندہ یاقین شیطاندر
شیطان الندن قاجک ایدک لاحول ولا

قوک صاواشی سیز بوکون شیطان باشنی دوکک
سود بکی و بال بکی قاتک بیلہ بربریلا

تورجہ اکر بیلہ یدم بر سوزی بیک ایدہ یدم
طاجہ اکر دیلرسز کویہ اسرار علا

کیم (ولد) دن قورقزسه کی کوزیلہ باقمازسه
تیز کوره سز کیم باشنه کله بلا کله بلا

ولد زماننده (خان) امیر معناسنده چوق قوللانیلیردی قونیہ اووقت موعوللرک تح
حکمنده ایدی . بو صورتده (خانی کویستره یینی جانی بولدوره) دیمکدر .
(ایدن) ایدیکنز سویله ییکنز .

(قون سوشی) قوییکنز صاواشی ، جنکی ، جدالی ترک ایدیکنز . (بشین) باشینی .
(دوکن) دوکوکز ، اوروب ازیکنز . (سد) سوت . (بکی) کیبی . (بل) بال .
(قاتون) قاتیکنز .

(یین) بیک ، هزار . (طتجه) طاجه ، فارسی .
(کم ولدتن) هر کیم که ولدن . (کی کنز لا) ای کوز ایله ، حسن نظرله . (تزکرسز)
تیز کوره سیکنز ، یاقین وقتده کوره جکسیکنز . (بشنا) باشینه . (کلا) کله ، کله جکدر .
(ساوه) صاوه ، دفع ایدہ . .

كَر كَر مَسْنَن قَانِي كَر بُلَمَسْنَن جَانِي
 اِسْتَه آني كِم سِيپِي آندَه سَلا آندَه سَلا
 آندا يَقِين رَحْمَانْدُر بُوندا ^(۱) يَقِين شَيْطَان دُر
 شَيْطَان اَلْدَن قَاچُن اَيْدَن لَاحَوَال وَلَا
 قُون ^(۲) سَوَشِي سِر بُو كُن شَيْطَان بَشِيپِي ^(۳) دُو كُن
 سُد بِيكِي وِبَل بِيكِي قَاثُون ^(۴) بِلَا بُر بِلَا
 شَرَجَه اَكَر پِيلِيْنْدُم بَر سُرِي پِيْن اَيْدِيْدُم ^(۵)
 طَحْجَه اَكَر دِيَار سِر كُو يَم اَشْرَار عَلا
 كِم وَلَدَتَن قَرْمَزَسَا كِي كُزِلَا بَقْمَزَسَا ^(۶)
 تَر كَر سِر كِم بَشِنَا كَالَه بِلَا كَالَه بِلَا

لسخه : (۱) بُندَه . (۲) قُن .

(۳) بَشِيپِي . (۴) خُوش قَارِلُون بَر بِلَا . (۵) اَيْدِيْدُم . (۶) هَر كِه وَلَدَن

قورخمز صدق كوزيلا باقمز .

(كِم وَلَدِي سَاوَرِسَا كِي كُزِلَا بَاقَرِسَا)

(تَنكِرِي آئِن بَاشَنَدَن سَاوَه بِلَا سَاوَه بِلَا)

ايضاح : (كَر مَسْنَن) كُورَه مَز ايسَهك . (بُلَمَسْنَن) بُولَه مَز ايسَهك . (آندَه سَلا)
 اوكا صاله ، اوكا ايصال ايدم . يعني قَانِي كُوسْتَرَه ، جَانِي بُولدُورَه . ياخود (قَان) سُلْطَان

تکری بی بیلکل دک طور تکری بی کورکل دک طور
ایتمه بونی کیم تکری قنده اوله قنده اوله

بندن ایشیت وار آنده کیم جانکه جان قاتیله
آغلا آنی کیم آندن بونده قاله بونده قالا

بن که آکا عاشق ووم اوصلی ایکن دلی ام
دلی کبی ایرلرم ترله له لا ترله له لا

اول که بونکله سهوینور بونی دیلر بونی کورور
آنده وارورسه بوندن اول نه قیله اول نه قیلا

(اشد) ایشیت . (وراندا) وار اورایه . (جنوا) جانوکه ، جانکه . (آنی) آکا ،
اوکا یرنده قوللانیلمشدر .

(کوینروم) گویونورم = یانارم . (بوامدا) بو اوموده ، بوامیده .
(انا) اکا ، اوکا . (عاشق ووم) عاشقم . (اسلویکن) عقللی ایکن . (دالوام) دلی یم
(بکی) کیی . (ارلروم) ایرلارم ، تغنی ایدرم
(بونلا) بونک ایله ، بو دنیا ایله ، بو عالمه . (دیر) دیلر ، ایستر . (انده وررسا)
اوبر عالمه ، بقا عالمنه کیدرسه .

تَنکِرې بِلکِل دکتَر تَنکِرې کُر: کِل دکتَر
 اِئمه بُنی کِم: تَنکِرې قَنده اِلا قَنده اِلا
 بُئَدَن اِشِدَن وُراندا کِم جَنوا جان قَتلا
 آغله آبی کِم: اندن بُئَدَه قَلا بُئَدَه قَلا
 بِن که سوزن سویلر وُم کون و کِجَا کوینر وُم
 بو امدا کِم کیشلرانی بولا انی بولا
 بِن که آنا عاشِق وُم اِسلو یکن دالو اَم
 دالو یکی اِزلر وُم تَر لَلا تَر لَلا
 اَل که بونِلا سونر بونِی دِلر بونِی کُر ز^(۱)
 آندَه وُر زسا بُئَدَن اَل نه قِلا اَل نه قِلا

نسخه : (۱) دنیاده هر کم سونر بونی دِلر الخ

ایضاح : (بِلکِل) بیل . (کُرکِل) کور

(دکتَر) آکلا شیلما دی . (دِک طور) زمانم زده (تِک طور) یعنی دقتی حرکت ایت

دِیک اوله جق . ابتدا نامه نک تور کجه مشو یسندَه بر نسخه شویله در :

دله سِغمز آئِن سُرِی آدَم . دکتَر م آزِلا قناعت اِدَم

— ۱ — قال رضى الله عنه

باقه بکا باقه بکا بو کوزله بو کوزلا
جان کوزینی کر آچه سک س نوله سن نولا
کر بی سن کی کوره سک کندوزیکی بک کوره سک
نه نسه کیم ایسترایسه ک سکا کله سکا کلا

ایضاح : — ۱ — (بقما) باقه . (بنا) بکا . (کزنی) کوزینی .
(کندزنی) کندیسنی ، کندینی ، کندیکی . (بی) بای ، بک . (نانه) نه نسه ،
هانکی شی . (سانه) سکا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ

هَذَا مِنْ مَقَالَاتِ مَوْلَانَا وَسَيِّدِنَا سُلْطَانِ الْعِلْمَاءِ وَالْمَارِفِينَ قِدْوَةِ الْغَابِرِينَ
وَالسَّالِفِينَ بَحْرِ أَسْرَارِ الْإِلَهِيَّةِ تَرْجَمَانِ رُمُوزِ الْغَيْبِيَّةِ سَبَّاحِ بَحَارِ الْجَبْرُوتِ
سَيَّاحِ قِفَارِ الْمَلَكُوتِ مُوَصِّلِ الْعَالَمِينَ إِلَى الْمَطَالِبِ الْعَالِيَةِ مُقَرَّبِ الطَّالِبِينَ
إِلَى الْمَأْرَبِ السَّامِيَةِ بَقِيَّةِ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ مُحْيِي مَرَامِ الشَّرْعِ وَالْيَقِينَ
مُؤَكِّدِ قَوَاعِدِ الدِّينِ قُطْبِ الْحَقِّقِينَ بِهَاءِ الْحَقِّ وَالْمِلَّةِ وَالْدِّينِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ
الْبَلْخِيِّ مَتَّعَ اللَّهُ الْعَاشِقِينَ بِدَوَامِ بَقَائِهِ وَتَوَرَّعِيُونَ الْحَبِيبِينَ بِنُورِ لِقَائِهِ إِلَى
أَقْصَى الْعَصْرِ وَأَبَدِ الدَّهْرِ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ

— ۱ — قال رضى الله عنه

بَقَمَا بَنَا بَقَمَا بَنَا بُوَكُو زَلَا ^(۱) بُوَكُو زَلَا
جَانِ كُزْنِي كَرِ آخِسِن ^(۲) سَنَ نُولَا سَنَ نُولَا
كَزْنِي سَنَ كِي كُزْنِي كُزْنِي كُزْنِي
نَانَسَه كَمِ اسْتَرَسَن سَانَه كَلَا سَانَه كَلَا

نسخه: (۱) كُزْ لَا . (۲) آخِسِن .

ایله دارالفنون عربی معلمی استاد کلمات شعار کلیدی معلم رفعت افندی حصرتلرینک
عبد عاجزه هر وجهله معاوتی بادی اوشدر .

کتابک نهایتنه تا اووقت یازدیغم لاحقیه‌ی عیناً امکی انشاسیله ابقا ایله‌دم .
شو (کوچوک آسیا) یاخود (آناتولی) تورکلرینک سلجوقیه دورندن بیزه
پک آز تورکجه شعر انتقال ایله‌دیکندن ، علی‌الخصوص ایشبو شعرلر او دورهنک اک اسکی
منظومه‌لرندن بولندیغی جهتله ادوار ادبیه‌مز ایچین غایت قیمتمدار نمونه‌لردر . املا ، لسان
نقطه‌سندن ده اهمیتی درکاردر . بناء‌علیه ادبامزه ، عرفامزه نفیس بر هدیة عرض ایتمش
بولونیورز .

شو وسیله جمیله ایله‌ده علوم و معارف اربابی نزدنده ذکر خیره مظهر اونق عبدعاجز
ایچین پک بویوک ، پک قیمتی بیر مکافاتدر .

ابن حضرت مولانا
محمد بهاء‌الدین ولدچلی

فی ۲۷ رجب سنه ۱۳۴۳

بسم الله والحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى

حضرت مولاناك ، سلطان ولد حضرت تالرينك تور كجه شهرلرينه پك كوچو ككن قونيه ده دركاه شريفه ملاصق (سلطان ولد) مدرسه سنده هنوز تحصيلده ايكن مطلع اولمشدم . استانبوله كاديكمده احمد مدحت افندي ، معلم ناجي ، نجيب عاصم بك كبي اسانده ايله ملاقاتمه اولرك ده بوشهرلره بويوك برعلاقه كوستردكلريني ، تاريخ ادبيات ، علم لسان نقطه سندن بونلرك جمع ونشريني آرزو ايشدكلريني آ كلامش بولونيوردم . حافظ مثنوي درجه سنده مثنوي شريفه متوغل بولونان ناجي مرحوم (عين زمانده فارسي بيلمه ين محبان عاشقان ، جذاب مولانا وابن مولاناك مسلك تصوفيلرندن ومعارف لاهوتيلرندن ده بير نمونه كورمش اولورلر) فكريني علاوه ايله مشدى .

استانبول كتبخانه لرنده ، بعضلري ده كندى كتابلرم مياننده بولونان قديم خطله يارلمش حضرت مولاناك ديوان كبرى ايله سلطان ولد حضرت تالرينك ديوان ومثنوياتندن شو مجموعه ني دها اووقت التقاط اديب بير آراق قونيه سياحتمده حضور بير كتبخانه سنده كي پك اسكي نسخه لرله ده مقابله ايله مشدم . آرتيق موضوعمه متعلق بوتون اشعارى حاوى وصوك درجه مصحح بير نسخه مالك بولونيوردم . (۱) آرادن بونجه زمانلر كچديكي حالده وقت مرهونى دها يكي حلول ايتمش اوله جق كه نشرينه آنجاق شيمدى موفق اوله بيليوردم . شو تشبثمه ده كر ميان اوغوللارندن وسطان ولد حضرت تالرينك كريمه لرى (مطهره سلطان) سلاله سندن مطبعه عامره مديرى ظريف بك افندي حضرت تالرينك ميل وشوقى

(۱) شيمدى به قادار مستشرقلردن اك عالم تور كجي موسيو (رادلوف) يالكي (رباب نامه) تور كجه لريني كال اعتنا ايله وايضاحات كافيه ايله طبع ايتشدرد . كرك حضرت مولاناك ، كرك سلطان ولدك تور كجه شعرلري مستشرقلر طرفندن بيرر نبذه سى نشر اولونوب هيچ بيرى بويله احاطه لي اوله رق كاملاً جمع ايدمه مشدى . بير مستشرق ده مثنوي شريفه كي تور كجه كلمه لرى جمع ايتشدرد وقتيله منظور عاجز انهم اولمشدى .

و . آ . رادولوف كېي توركيات علماسى بوخصوصده بويوك براهمامه جدى تدقيقاتده بولندقلرى واستانبول لهجهسيه قاپچاق لهجهسنك منشألى برأيدوكنى قسماً اثبات ايتش اولدقلرى معلومدر . (سلطان ولد) ك بوشعرلى مسئلهسنك انكشافنه يارديمأيدهجكى، بومجموعه نك بزه واصل اولان قسمنك مطالعه-ندن آ كلاشيلهشدر .
اجنييلر اليه كچمه دن بوكونه قادار محافظه اولونمش بوش-هرلر ، موضوعندن قطع نظر ، كنج توركياتجى علمالره ودارالفنونك ادبيات ف كولهسى طلبه لرى ايچون بر منبع تتبع تشكيل ايدجكده شبه دن وارسته در .
بناءً عليه بو مجموعه اشعارك وكالت جليله حسابنه طبع اولونماسى ومرتبهنده مكافات نقدیه اعطاسى عرض اولونور افندم .

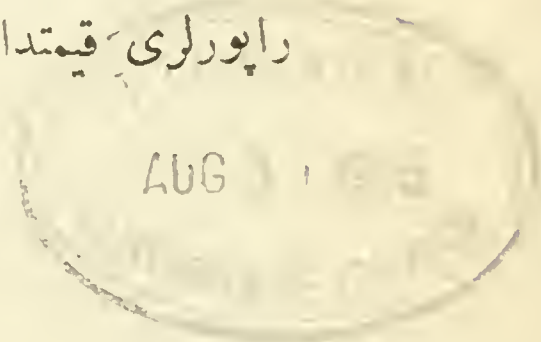
فی ۱۲ مایس سنه ۱۳۴۱

تألیف و ترجمه لهیتى اعضاسنره

زاكر قادری

(دیوان ترکی سلطان ولد) معارف وکالت جلیله سی تألیف و ترجمه هیئتجه
برنجی درجه اثرلر عدادنده قبول اولونوب مکتب طلبه لری ایچون سزاوار
تتبع اولدیغی بیلدیراش و مظهر مکافات اولمشدر .

تألیف و ترجمه اعضای کرامندن استاد محقق (ذاکر قادری) بک افندینک
راپورلری قیمتدار تدقیقات علمیه یی حاوی اولدیغندن درج ایدلمشدر :



صورتی

1004322

برای تدقیق بنده لرینه حواله اولونمش محترم محمد بهاء الدین ولد چلی افندی طرفندن
طوبلانمش (دیوان ترکی سیدنا حضرت سلطان ولد) [۱] نام اثر طرفندن تدقیق ایدلمشدر.
اثر اسمندن آ کلاشیلدیغنه کوره سلطان ولد حضرت تلرینک مجموعه اشعارندن عبارتدر.
بو شعرلر محترم محمد بهاء الدین ولد چلی افندی طرفندن تحشیه و تشریح ایدلمش
و حرکله نمشدر .

PK
6549
585A17
1922

سلچوقیلر دورندن بزه پک آز تورکجه شعرلر انتقال ایتدیکنندن (سلطان ولد) ک
بو شعرلری لسانیات نقطه نظرندن پک بویوک براهیتی حائزدر . اودورک لسانی اوکره نمک
واونی دیگر تورک لهجه لرینه بالخاصه محمد بهاء الدین افندینک تحکیه طرزنده بیان
بیوردقلری کبی سلچوقیلرک قاپچاق لهجه سیله قونوشدقلرینی و استانبول لهجه سنک اصلی
قاپچاق لهجه سی اولدیغنی اثبات ایتک ایچون بو خصوصده آله ایدیان وثیفه لک برینی
تشکیل ایده جکدر .

[۱] دیوان شریفک آدی و قتیله بویله یازلمش ایدیسه ده ناظمه صوک درجه ده حرمتله برابر
سویلنمی قولای اولق ایچون بونی قیصالده رق (دیوان ترکی سلطان ولد) دیمه یی مناسب کوردم .
بونک یرینه (سلطان ولدک تورکجه دیوانی) دیمک تورکجه مزه دها اویعون ایسه ده ایلرودن برو دیوان
آدلری الکچوق فارسی قاعده سیله ترکیب اضافی شکنده سویانمکده ، یازلمده اولدیغندن عبد عاجز دخی
دینزده یکیلکی سومکله برابر او ایشله ک یولدن چیقمق ، جیغیر آجق ایستمدم . (اصححه)

وزیر کتب و خط

مکتب افکار و نشریات

دیوان ترکی سلطان ولد (قدس سره)

جامعی و محشیسی :

فطمرنی مبعونی ولد ملی

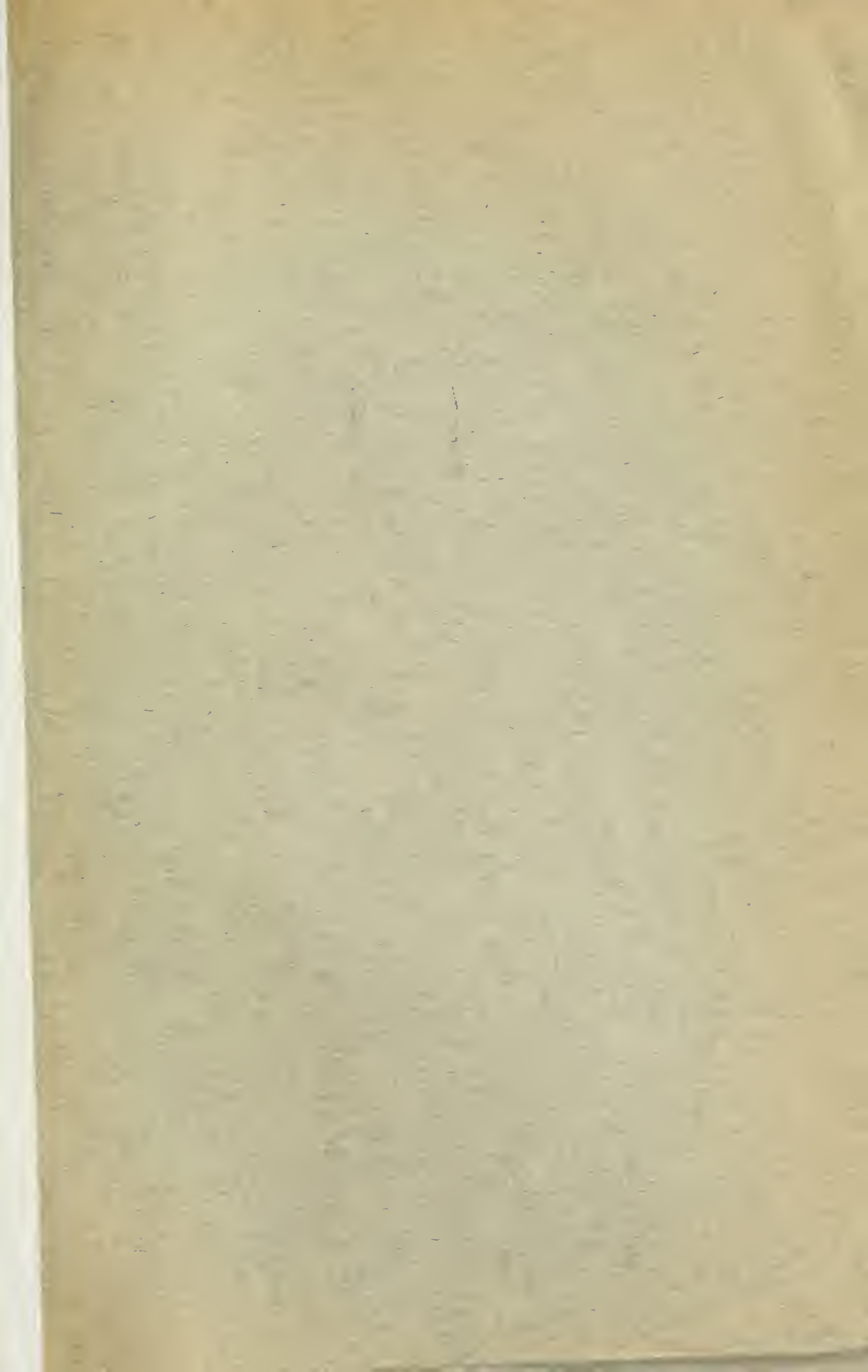
مصححی :

کلبلی معلم رفعت

برنجی طبعی

استانبول — مطبعة عامره

۱۳۴۱



کتابخانه ملی افغانستان

افغانستان

دیوان ترکی سلطان ولد (قدس سره)

.....

جامعی و محشی :
نظمی معروفی ولد ملی

.....

مصححی :
کتابی معلم رفت

.....

برنجی طبعی

استانبول - مطبعة عامر.

۱۳۴۱

PK
6549
S85A17
1922

Sultān Valad, Bahā' al-Dīn
Dīvān

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

